

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANDERS UHRSKOV

HAN VAR MIN FADER

GYLDENDAL

HAN VAR MIN FADER

ANDERS UHRSKOV

HEDEVIG OG HENDES DATTER. 1912. Udsolgt.

KARL LILLEKONE OG ANDRE KANUTTER. 1916.
Udsolgt.

CHRISTOPHER BRUUN. 1916. Udsolgt.

NORDSJÆLLANDSK LANDSBYLIV I ÆLDRE TID. 1918.
Udsolgt.

NORDSJÆLLANDSK FOLKELIV I—V.

I. To Nordsjællænderes Erindringer. 1921. Udsolgt.

II. Folkesagn. 1922. Udsolgt.

III. Sagn og Tro. 1923. Udsolgt.

IV. Højtids. 1924. Udsolgt.

V. Dagligt Liv. 1924. Udsolgt.

FOLK Historier og Fortællinger 1925.

KURLÆGE P. C. BJERREGAARD. 1927. Udsolgt

LIV OG LEVNED I—III.

I. To Gamle fortæller. 1927. Udsolgt.

II. Bonde og Borger. 1928 Udsolgt.

III. Skæbner. 1929. Udsolgt.

FYNSKE SAGN. 1929 Udsolgt.

I KAMP FOR HJEMMET. Fortælling. 1930. Udsolgt.

KRISTIAN KONGSTAD. 1930. Udsolgt.

FRISKOLEFOLK I—II. 1931. Udsolgt.

SIJÆLLANDSKE SAGN. 1932. Udsolgt.

FYNSK LANDSBYLIV I GAMLE DAGE. 1932. Udsolgt.

KULSVIERBOGEN. Skildringer paa nordsjællandsk
Folkemaal. 1933. Udsolgt.

DANSK FOLKEVID I—II. 1935—36. Udsolgt.

FRA STAVNSBAAAND TIL VORE DAGE I—III.

I. Fra Landbrugets Verden. 1938. Udsolgt.

II. Handel, Haandværk, Fiskeri. 1939. Udsolgt.

III. Fra Land og By. 1940. Udsolgt.

FYNBO, JYDE OG SIJÆLLANDSFAR. 1941.

DANSK FOLKEVID III. 1942.

UHRSKOVGAARD OG SLÆGTEN UHRSKOV. 1944.

FREDERIKSBORG AMT I LITTERATUREN. En Bibliografi.
1946.

ANDERS UHRSKOV

HAN VAR MIN FADER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1948

Trykt i 400 Eksemplarer.

FORORD

For fyrretyve Aar siden — i 1908 — udsendte jeg min første Bog. Det var en Regnebog for voksne. Efter i de forløbne Aar at have passeret mange Stationer er jeg nu naaet til — ikke at skrive mine egne Erindringer, men min Faders.

En Dag for godt 40 Aar siden bad jeg min Fader skrive noget ned af det, han kunde mindes fra sit begivenhedsrige Liv. Han gav det for ham karakteristiske Svar: „Ja, hvis det kan gavne dig noget, saa skal jeg gøre det.“

Saaledes gik det til, at han den 29. Juni 1907 begyndte at nedskrive sine Erindringer. Min Fader var blind fra Barndommen og kunde derfor ikke anvende almindelig Skrift, men paa Det kongelige Blindeinstitut, hvor han i tre Aar havde været Elev fra 1859 til 1862, havde han ikke blot lært at læse og skrive Punktskrift, men ogsaa at skrive Blyantsskrift med det Guldbergske Skriveapparat. Dette var en dansk Opfindelse, der skyldtes cand. theol. *C. E. L. Guldberg*. Det bestaar af en Slags Lineal, hvorpaa der glider en Skydeplade med et Hul i Midten. Dette Hul kan ved Forskydning af fire bevægelige Smaaplader, der er grupperede omkring det, antage Form efter de forskellige latinske Bogstaver, hvis Form dog er stærkt simplificeret. Ved at føre en Blyant rundt langs Hullets Sider skriver man et Bogstav, og ved at forandre de nævnte Smaapladers Stilling opstaar der en ny Bogstavform.

Det var ved Hjælp af dette Skriveapparat, som nu ikke mere anvendes paa Blindeinstituttet, at Kristen Uhrskov nedskrev sine Erindringer. Denne Skrive-

maade var dog forbundet med store Vanskeligheder, idet den blinde hele Tiden maatte bygge paa sin Hukommelse og — ind i mellem — paa et andet Menneskes Bistand. Mens vi andre, naar vi har skrevet et Par Linjer, kan standse og læse det igennem for at efterprøve Forbindelse og Form, rette en Fejl eller foretage en nyttig Tilføjelse, kan den blinde, der anvender det Guldbergske Skriveapparat, ikke gøre noget af dette. Vedkommende maa bevare de nedskrevne Ord, de formede Sætninger, i sin Hukommelse for at kunne faa en Helhed ud deraf. De beskrevne Ark maa han holde nøje adskilte fra de blanke. Naturligvis kunde Kristen Uhrskov spørge sin Kone: „Er der skrevet paa det?“ men i Almindelighed klarede han sig selv. Kun een Gang er det i det ret store Manuskript hændt, at han har skrevet to Gange paa samme Side, men den er til Gengæld ulæselig. Fejl i Sætningsbygningen findes praktisk talt ikke, Gentagelser heller ikke. Et Par Huskefejl, jeg har konstateret, er rettet i Noterne bag i Bogen. Dermed være ikke sagt, at der ikke kan være flere.

Naturligvis skildrer Kristen Uhrskov Begivenhederne, saadan som de er kommet frem i hans Erindring, uanset om dette er i streng kronologisk Orden eller ej, men det gør ikke Skildringen mindre levende.

Med Hensyn til Indholdet maa det siges, at Kristen Uhrskov ser realistisk baade paa sig selv og andre, og saadan som han tænker, saadan skriver han. Et Par Gange har jeg dæmpet hans Udtryk en Smule paa Steder, hvor jeg er sikker paa, han selv vilde have gjort det, hvis han havde regnet med Offentliggørelse af det skrevne.

Retskrivning og Tegnsætning har jeg i nogen Grad normaliseret. Naar jeg sine Steder i Teksten har indskudt et Par forklarende Ord eller nogle op-

lysende Linjer, er disse Ting anbragt i kantede Klammer [].

Kristen Uhrskovs Optegnelser slutter 1874, men da han levede 45 Aar efter den Tid, har jeg fundet det rimeligt at omtale en Række af hans Oplevelser i dette Tidsrum og herunder ogsaa fortælle om hans ejendommelige Hustrus Liv samt give et Rids af begges Personligheder, saadan som nu en Søn kan opfatte dem.

Det er mig en særlig Glæde efter i saa lang en Aarrække at have søgt Udløsning for min Higen gennem litterært Arbejde nu at være naaet til at kunne skrive en Bog om min Fader og den Kvinde, der i lyse og mørke Tider var hans trofaste Støtte.

Hillerød, Januar 1948.

Anders Uhrskov.

EN GAARD OG EN SLÆGT

Ved Vejle-Viborg Landevej ligger i den vestlige Del af Tørring Sogn en jævn stor Bondegaard, der bærer det mærkelige Navn *Uhrskovgaard*. Første Del af dette Ord skal efter Fagmænds Udtalelser svare til det gammeldanske *waræ*, udyrket Jord. *Uhrskov* eller *Uhsku'*, som Gaarden oftest blev kaldt i daglig Tale, skulde altsaa betyde: udyrket Jord i eller ved en Skov, og da der paa Gaardens Jorder endnu i 1830'erne fandtes et lille Stykke Skov tilbage og saa sent som i 1870'erne ned mod Havstrup Sø og Gudenaalaa nogle Tønder Land Hede, passer Tydningen godt med de Naturforhold, der har været i tidligere Tider.

I Klovborg Sogn, Nord for Linnerup, der atter grænser op til Tørring Sogn, laa i det 14. Aarhundrede en Fæstning, der hed *Tranholm*, og som ejedes af Ridder og Rigsraad *Johan Skarpenberg*. I Aaret 1406 afkøbte Dronning Margrete ham imidlertid *Tranholm*, lod Borgen nedrive og oprettede af Godset et lille Len. Af *Tranholms Bøndergods* anføres bl. a. „en øde Gaard i *Wrskogh*“. Her er altsaa *Uhrskovgaard* nævnt, men dens Beboere er formentlig døde af Pest o. Aar 1350.

Gaarden var altsaa nu under Kronen, men den blev 1573 sammen med to Gaarde i Tørringskov af Frederik den Anden overdraget til *Erik Hardenberg*, der bl. a. ejede Herregaarden *Matrup* i Tyrsting Sogn. *Erik Hardenbergs Datter, Kirsten Hardenberg*, blev gift med Rigsraad *Axel Brahe*, Broder til Astronomen *Tyge Brahe*, til Elved paa Fyn, og han arvede ved Svigerfaderens Død 1604 *Matrup*. Samme Aar foretog

han et Mageskifte med *Erik Lunge* til Stovgaard i Tørring Sogn, hvorved denne overtog ovennævnte tre Gaarde. Saaledes kom Uhrskovgaard under Stovgaard, hvor den var, indtil Justitsraad *T. J. de Thygeson* ved Auktion købte Gaarden og derefter solgte det meste af Godset til Fæsterne. Derved blev *Anders Christensen* i *Uhrskov* 1792 Selvejer.

Den ældste i Slægten, som vi kender noget til, er *Søren Hansen Ladefoged*, der 1731 nævnes som Fæster af Uhrskovgaard. Det er utvivlsomt hans Datter, *Maren Sørensdatter*, der 1747 blev gift med *Matz Matzen Uhrskou*, født 1720 og død 1785, som i en Aarrække havde Gaarden i Fæste. Af Mads Madsen Uhrskous Børn blev den næstældste *Anne Cathrine Madsdatter*, født 1750 og død 1815, første Gang gift med Enkemand *Christen Pedersen* af Tørring, født 1725 og død 1775, halvandet Aar efter Brylluppet. *Christen Pedersen* blev ved sit Giftermaal Fæster af Uhrskovgaard. Et halvt Aar efter hans Død giftede *Anne Cathrine* sig anden Gang med Ungkarl *Anders Christensen*, født 1745 og død 1811. Ved dette Giftermaal blev *Anders Christensen* Fæster af Uhrskovgaard og fik som sine Forgængere Navn efter Gaarden, idet han blev benævnt *Anders Christensen Uhrskou*. Det faldt altsaa i dette Ægtepars Lod at opleve Bondefrigørelsen, idet *Anders Christensen Uhrskou* den 11. Juni 1792 fik Skøde paa Gaarden. Om nogen Udstykning var der ikke Tale. Uhrskovgaard havde paa Grund af sin Beliggenhed, et Stykke uden for Landsbyen, altid været en samlet Ejendom.

Anders Christensen Uhrskou ejede Gaarden til 1807, da han solgte den til sin Søn *Christen Andersen Uhrskou*, idet han og hans Kone ifølge Aftægtskontrakt fik Ophold paa Gaarden, hvad der dog ikke varede ret længe, idet han døde 1811 og hun 1815.

Christen Andersen Uhrskou var eneste Søn, men han havde en ældre Halvsøster, *Sidsel (Citzel) Christensdatter*, født 1774, der blev gift med Gaardfæster *Anders Vistesen*, Plovstrup, en Bebyggelse paa tre Gaarde, der ligeledes laa ved Vejle-Viborg Landevej, men et lille Stykke længere ud mod Hammer. Hans yngre Søster hed *Maren Andersdatter*, hun var født 1779 og blev gift med Gaardejer *Anders Christensen Hauge* i Tørring, født 1777. Man ser, at Navnet *Anders* allerede dengang var meget udbredt i Slægten.

Christen Andersen Uhrskou, født 1776 og død 27. April 1843, blev gift med *Frederikke Jensdatter*, født 1776 og død 13. December 1858. I dette Ægteskab var der kun eet Barn, Sønnen *Anders Christensen Uhrskou*, født 4. December 1806 og død 14. Januar 1890. Han blev 14. August 1836 trolovet og 24. September samme Aar gift med *Ane Kirstine Ulriksdatter*, født 21. August 1810 som Datter af Gaardfæster, Skoleforstander *Ulrich Holgersen (Bremer)* og Hustru *Anne Cathrine Sørensdatter*, Dalsgaard, Klovborg Sogn. Ane Kirstine døde den 23. Juli 1874. Tre Aar efter Brylluppet bliver Anders Uhrskou Ejer af Uhrskovgaard, idet Faderen 14. December 1839 giver ham Skøde paa Gaarden, hvorefter han og hans Hustru gaar paa Aftægt.

I Anders' og Ane Kirstines Ægteskab var der syv Børn, nemlig 1. *Frederikke (Frederiche) Uhrskou*, født 24. September 1837, død 21. September 1876 af Brysttæring. Gift 1857 med Gaardmand *Lauritz Lauritzen*, Tørring, født 1827 og død 1885. 2. *Ulrik Uhrskov (Uldrich Uhrskou)*, født 20. Februar 1840 og død 7. Maj 1907. Gift 1872 med *Jensine Hansen Ballegaard*, kaldet *Sine*, Ballegaard, Hvejsel, født 1847 og død 1914. 3. *Kristen Uhrskov (Christen Uhrskou)*,

født 5. April 1843, død 9. Februar 1919 i Frederiksborg Slotssogn ved Hillerød. Gift 11. Marts 1880 med *Kirsten Nielsen*, født 13. Marts 1853 i Astrup, Brøndum Sogn ved Esbjerg, og død 3. August 1934 i Ullerød, Tjæreby Sogn ved Hillerød. 4. *Anne Cathrine Uhrskov*, kaldet *Trine*, født 28. August 1845, død 22. December 1913 i Grejs ved Vejle. Gift 1868 med Gaardmand *Anders Wiste Andersen*, kaldet *Anders Vistesen*, født 1843, død 1902 i Grejs ved Vejle. 5. *Søren Uhrskov*, født 19. Juni 1848, død af Tæring 13. April (Paaskedag) 1873. 6. *Martin Andreas Uhrskov*, født 4. Januar 1851, død af Tæring 13. Maj 1873. 7. *Sophie Charlotte Uhrskov*, født 7. Februar 1854, død af Tæring 25. December (Juledag) 1872.

Den ældste Søn, *Ulrik Uhrskov*, overtog 2. Maj 1874 for en Købesum af 20,000 Kr., samt Aftægt til sine Forældre, *Uhrskovgaard*, som han ejede til sin Død 7. Maj 1907. Herefter blev Gaarden drevet af hans Enke, indtil hun 1. November 1908 for en Sum af 40,000 Kr. overdrog den til Vendelboen *Peter Sørensen Skrubbeltrang*, født 13. Marts 1876 i Skrubbeltrang, Bindslev Sogn. Den 17. November samme Aar blev han gift med *Ulrik Uhrskovs Datter, Helga Marie Uhrskov*, født 30. December 1882. *Peter Skrubbeltrang* ejede Gaarden i 35 Aar, indtil han 1. November 1943 solgte den til Gaardejer *Thorvald Ullum*, født 12. November 1905 paa Gaarden Nylund i Tørring, gift den 25. Januar 1935 med *Hanne Uhrskov Skrubbeltrang*, født 8. August 1909. Købesummen var 150,000 Kr.

Helga og *Peter* byggede et Hus i Tørring, hvor de tog Ophold. Dette betegner et betydeligt økonomisk Fremskridt i Slægtens Historie, idet det, saa vidt vides, er første Gang, en tidligere Ejer af Gaarden ved Salget har taget Ophold uden for denne. Ellers var

Reglen den, at man gik paa Aftægt og blev boende paa Gaarden.

Med Hensyn til de tre sidste Ejeres økonomiske Forhold bør det fremhæves, at der var den store Forskel, at Ulrik Uhrskov blev hemmet af de faldende Kornpriser og den dermed følgende Landbrugskrise i Firserne, mens de to sidste Ejere har oplevet to Verdenskrige og nydt godt af de dermed følgende stigende Priser.

Uhrskovgaard har nu været i Slægtens Besiddelse i mere end 200 Aar, idet Søren Hansen Ladefoged 1731 nævnes som Gaardens Fæster. Derefter gik den tre Gange i Arv paa Kvindesiden og tre Gange paa Mandssiden for nu atter to Gange at være gaaet i Arv paa Kvindesiden.

Gaardens Areal var oprindelig ca. 140 Tdr. Land, et Skovskifte i Alsted Skov, samt en Engparcel paa ca. 3 Tdr. Land i Tørring Nederkær, formentlig tilkøbt af Anders Uhrskou (1806—1890). Da hans Datter Trine blev gift med Anders Vistesen i Plovstrup, fik hun 15 Tdr. Land i Medgift. Ved Ulrik Uhrskovs næstældste Datter *Kirstines* Giftermaal med *Hans Jepsen* i 1899, fik de Bolig i *Lille Uhrskov*, hvis Bygninger var blevet opført paa 33 Tdr. Land, som Ulrik havde overdraget det unge Par. I 1908 solgte Sine 7 Tdr. Land til Hans Jepsen, hvorved *Lille Uhrskov* blev paa 40 Tdr. Land, mens der af Uhrskovgaards 143 Tdr. Land var 88 tilbage. Peter Skrubbeltrang købte senere 10 Tdr. Land Eng og lagde ind under Gaarden. Han var sammen med andre Lodsejere med til at faa Havstrup Sø udtørret og Gudenaen reguleret. Udtørringen blev dog, som Skrubbeltrang var forberedt paa, en Skuffelse, idet der var for mange Væld i Jorden til, at Arealerne kunde blive gode nok.

Med Hensyn til Bygningerne er der sket store Forandringer i de sidste 100 Aar. Gaarden laa oprindelig

til Højre for Landevejen, naar man kommer fra Vejle. Stuehuset laa mod Syd, og foran det var Haven. I Stedet for det gamle Stuehus, der var blevet mindre tidssvarende, blev der 1847 bygget et nyt Nord for Gaarden. Det blev opført af Grundmur, og der var

Uhrskovgaard set fra Syd.

Fjælegulv overalt. Stenene har man formentlig selv brændt. En ny Have blev anlagt Nord for Stuehuset. Gaarden var som andre Gaarde i Sognet firlænget. Mod Vest var der Hestestald, mod Syd Lade og mod Øst Kostald.

Saadan stod Gaarden i mange Aar, men i 1911 slog Lynet ned i Gaarden, alle fire Længer nedbrændte og med dem Skøder og alle Familiepapirer. I Stedet for den nedbrændte opførte Peter Skrubbeltrang en ny stor, firlænget Gaard paa den anden Side Vejen, hvorved Bygningerne kom til at ligge paa Gaardens største Areal, men lidt længere op ad Plovstrup til. Det store og anselige Stuehus ligger mod Syd, og fra Stuerne er der en vid Udsigt.

Det var en ny Gaard, der var blevet opført, og en ny Gaard i mere end een Forstand. Kom man, saa-

dan som de fleste fremmede gør det, ad Vejen fra Vejle og naaede op paa Hørsholm Bakke, laa den gamle Gaard ligesom og dukkede sig med Ryggen mod Landevejen, medens den nye ligger knejsende oppe paa Bakken og ser Beskueren lige i Øjnene.

Uhrskovgaard er efterhaanden blevet drevet godt op, og Thorvald Ullum har nu en Besætning, som jeg anfører, saaledes som hans tiaarige Søn, *Karl Peter*, efter sin Interesse har skrevet det op. Der er „27 Køer, 1 Tyr, 26 Kvier, 7 Kalve, 23 Grise, 2 Kanner, 5 Heste, 2 Plage, ca. 150 Høns, 1 Hane, 6 Dværghøns, 6 Duer, 2 Hunde og 6 Katte.“ Saa er vist det hele taget med.

Om Gaardens indre Forhold og Slægtens Liv findes der en Del i *Frederik Christian Maximilianussens* interessante Bog „Erindringer af mit Liv og om min Familie“, Vejle 1909, 299 S., samt i *Anders Uhrskovs* „Uhrskovgaard og Slægten Uhrskov“, Hillerød 1944, 99 S.

Frederik Maximilianussen var født paa Tørring Melhede 1830 og døde som pensioneret Lærer i København 1911. Hans Forældre var Skrædder og Husmand *Maximilianus Christiansen*, kaldet *Max*, født i Tørring Kro 1807, død i Vejle 1879, og *Ane Cathrine Jensdatter*, født 1808 og død 1868. Denne Familie stod Uhrskovgaard meget nær og var forøvrigt ogsaa beslægtet med den, idet Ane Cathrine Jensdatters Moder, Johanne Kirstine Jensdatter, var Søster til Frederikke Jensdatter, der var gift med Christen Andersen Uhrskou. Dennes Søn, Anders Uhrskou, og Max's Kone, Ane Cathrine, var altsaa Søskendebørn. Frederik blev 1833 bragt op til Uhrskov, da der ventedes en Arving i Hjemmet paa Melhede, og Opholdet kom til at strække sig over længere Tid, nemlig ti Aar.

Max sad i smaa Kaar, men helt anderledes gik det hans driftige Sønner, af hvilke fire blev Købmænd, den ældste af dem senere Fabrikant. De tre har jeg kendt, de blev alle bosatte i Vejle og blev meget velhavende Mænd. Deres Navne er: *Jens Christian Christiansen*, født 1836 og død 1908, *Mads Christiansen*, født 1841 og død 1918, og *Johan Frederik Leth Christiansen*, født 1853 og død 1931. Den fjerde Broder, der blev Købmand, hed *Johan Severin Christiansen*, født 1849 og død 1908 i Horsens, hvor han havde drevet Forretning.

1874 solgte Max, der jo havde været Enkemand i nogle Aar, Stedet paa Melhede og flyttede til Vejle, hvor han fik Ophold hos sin ældste Søn. Anders Uhrskou var med ved Handelen. Det gik ham iøvrigt meget nær. I et Brev fra I. C. Christiansen til sin Broder Læreren hedder det om Anders Uhrskou, at „han græd saa græsseligt, den Dag han fik at vide, at min Fader havde solgt hans Sted.“ Der var nu, som det tillige nævnes i Brevet, ogsaa noget andet og værre, der trykkede. Anders Uhrskous Kone var blevet sindssyg. Men herom mere senere.

Hermed mener jeg i al Korthed at have givet den Skildring af Uhrskovgaard og dens Slægt, som er en nødvendig Forudsætning for at faa det fulde Udbytte af Kristen Uhrskovs Erindringer, hvad Gaard og Slægt angaar.

KRISTEN UHRSKOVS ERINDRINGER

„Løvhytten, 29. Juni 1907.

Jeg kom til Verden 1843 den 5. April i Uhrskovgaard, blev hjemmedøbt og fik Navn efter min Faders Far, der dengang var syg. Han døde den 27. April og blev begravet den 4. Maj. Samme Dag var jeg i Kirke.

Tre Aar efter var min Fader og Moder kørt til Dalsgaard, hvor min Moder var fra. Jeg havde da faaet en lille spids Kniv til fire Skilling, med den stod jeg og stak i Bagdelen af en Stol, men stak fejl og stak den i det ene Øje. Vi var hos forskellige Læger i Vejle, *Klem*, *Sick* og *Ørbæk*, paa Landet var dengang ingen. Ja, vi var ogsaa hos en i Fredericia, men der var intet at gøre. Synet var borte paa det ene Øje. Tage det ud kunde man jo ikke dengang.

Jeg kan huske lang Tid tilbage. Da jeg var fire Aar — det var i 47 — byggede vi et nyt Stuehus. Det var en stor Begivenhed for mig. Jeg kan godt huske, vi boede i det gamle. Der stod en Kakkelovn, temmelig ny vist [formentlig en Bilæggerovn] men med et stort Kobberfad ovenpaa. Det mærkeligste for mig var det, at midt paa den forreste Side af Ovnens stod en Smed med en Hammer løftet helt op og med det højre Ben langt tilbage, men man kunde tydeligt se, der var Alvor i det, men det undrede mig, at han aldrig fik slaaet til. Jeg saa paa ham Dag efter Dag, men han kom aldrig videre.

Paa samme Tid havde min Faders Moder [Frederikke Jensdatter] Religionsøvelser med mig. Hun spurgte: „Hvem har skabt dig?“ Jeg: „Gud Fader.“ Hun: „Hvem har genløst dig?“ Jeg: „Guds Søn.“

Hun: „Hvem har helliggjort dig?“ Jeg: „Gud den Helligaand.“ Denne Opvisning gentog sig tidt for fremmede, og da jeg i Reglen med stor Færdighed og høj Røst svared rigtigt, sagde de fremmede: „Det er da en retten Dreng.“ Men, tilføjede de, det var slemt med det ene Øje, ellers havde jeg været den kønneste af hele Flokken. De tænkte ikke paa, at smaa Potter har ogsaa Øren.

Jeg kom i Skole, da jeg var seks Aar, for jeg skulde jo lære min Kristendom, men Gud hjælpe os for Kristendom! Om Skolen kan man sige:

„Bøger, Lektier, Skolegang,
Hug og Skænd og Tvang.“ ¹⁾

Jeg tænkte: Mon der er værre i Helvede, for saa er der slemt. Den første Tid — hvor længe ved jeg ikke — sad vi ved et Sandbord og skrev i Sandet med Træpinde paa Tykkelse med en Finger. Senere kom vi til at skrive med en Griffel. Den var en Tomme lang og var sat fast i et tre Tommer langt Blikhylster. Disse tilhørte Skolen.

Dagværket begyndte med, at Læreren holdt Bøn. Vi skulde folde Hænderne og lægge dem op paa Bordet. Vi skulde sidde med en from, andægtig Mine. Derefter kom vi op med vore Lektier, og saa Klø — 4—5—6 „Faldasker“, d. v. s. Læreren tog en Drengs Arm og slog med en bred Lineal ned i den flade Haand. Senere hændte det en Dag, at Degnen, *Nielsen*, rigtig vilde klø Rasmus Schmidts Dreng. Han tog da Drengens Hovede imellem sine Knæ, men den store og stærke Dreng rejste sig op, og Degnen kom ned paa Hovedet og fik Næseblod. Hele Skolen fik fri, og Drengen var Dagens Helt.

To lange, trange Aar gik hen. Da jeg var otte Aar, trak der sig en Taage for det gode Øje, saa i Løbet

af 14 Dage kunde jeg slet ikke se. I Begyndelsen troede man, jeg sagde det for at blive fri for at læse, og min Fader købte en ny Lærebog i Vejle, men det hjalp ikke. Jeg laa syg et Par Maaneder, dog vist mest af Pine i Øjnene.

Først var vi i Fredericia, og Lægen der skulde man helst træffe om Formiddagen, for om Eftermiddagen var han fuld. Det hjalp ikke. Saa kørte vi 18 Mil til en lille By, en halv Mil den anden Side Løgstør. Der var en klog Kone. Hun gav mig noget i en Flaske at smøre med, og saa gav hun mig ni Stykker trekantet Papir med forskellige Tegn paa. Et Stykke skulde lægges paa et Stykke tørt Brød og saa Smør ovenpaa. Det skulde spises hver Torsdag Morgen fastende før Solopgang. Det hjalp mærkeligt nok heller ikke.

Saa var der en stor, tyk Mand, Doktor Weiss, som kørte omkring. Han ordinerede, at jeg skulde dryppes med Galden af en Ræv, en Hare og en Brok samt en Del Fiskegalde. Vi fik alt undtagen Brokken. Men saa traf min Fader en Mand, *Rasmus Højen*, siden kaldet *Rasmus Odderfanger*. Han skød en Brok i Alsted Skov, saa var Medicinen i Orden. Senere fik han Tilhold paa Gaarden, hvor han var en tre Ugers Tids. Saa satte Fader ham til at feje Gaarden, saa begyndte han atter sit omstrejfende Liv.

Der begyndte nu en ny Tid for mig, jeg kan nok sige en lykkelig, men langt fra en behagelig Tid. Da jeg var blevet rask, opdagede jeg, at jeg var blevet et Udskud. Den grimme Ælling skulde nøfles. Jeg kunde ikke deltage i Børnenes Leg, men midt i min Nød var det min Moder, min inderlig gode og gudfrygtige Moder, der trykkede mig til sit varme Hjerte, tog mig ved Haanden, ledte mig hen i en Krog af Stuen og læste Salmer for mig. Af disse mindes jeg især:

„Jesus lever, Graven brast.
 Han stod op med Guddoms Vælde,
 Og hans Navn staar evig fast.
 Tvivl og Frygt skal det ej fælde.
 Lyset blinker, Jorden bæver,
 Graven brast, og Jesus lever.“ *)

Og tillige:

„Gud! hvor er din Godhed stor,
 i din Himmel, paa din Jord!
 Intet Menneskes Forstand
 noksom den ophøje kan.
 Gode Gud! Din Kærlighed
 strømmer daglig til os ned,
 bliver evig, evig ved.

Tak for alt, hvad godt vi nød!
 Fader, Tak for dagligt Brød!
 Tak for Landero og Fred,
 Tak for din Opstandelse.
 Tak for Himlen, du har inde.“ *)

Endnu maa jeg nævne et Vers, nemlig:

„Lov og Tak og evig Ære
 ske dig, Guds og Davids Søn,
 som en Tjener vilde være
 for den faldne Adams Køn.
 Milde Jesus, før du mig,
 at jeg vandrer rettelig,
 og i dine Fodspor træde,
 ja, udi din Aand mig kvæge.“ *)

Disse Vers har haft og har endnu umaadelig stor Betydning for mig. Allerede før den Tid husker jeg endnu, hvor lysteligt det var, naar Moder tog os ved Haanden, og vi i Kreds dansede rundt, og hun med sin yndige, klangfulde Stemme sang „Kringeli Krans for Rosenstands“ osv. Eller naar hun satte sig paa en Stol:

„Vor gamle Karo holdt en Støj,
da Vognen holdt for Døren.
Min Koffert og mit Rejsetøj
blev baaret ud af Søren.“

Allerede længe før den Tid husker jeg saa godt, hvordan min Fader morede sig med at kyse os. Det skete bl. a. ved Hjælp af forskellige ejendommelige Mænd, der kom i Gaarden. En af dem var *Pa Snaa'g*, der gik omkring med Lynglimer til tre Skilling, han kom traskende ind i Stuen, hvor der var Fjælegulv. *Kristen Kliner* var jeg frygtelig bange for. Han gabede saa meget. En tredie, *Jenwold*, kørte med Kalk, vistnok fra Daugbjerre. En Aften, da han var kommen, laa jeg længe under et Trug, indtil Sulten drev mig ud. *Jenwold* sagde da til min Fader: „Aa, do maa ett rædd æ Baaen.“ Han havde Læder paa Bukseknæene og bagpaa for ikke at slides. — Saadan var der flere andre. En — *Viborg-Jens* kaldet — var jeg dog ikke bange for, thi han kørte ikke ind. Han sov altid. Fader sagde, det var, fordi han var fuld. Han kørte med Kaffe og Sukker fra Vejle til Viborg.

Bjerremænd og andre underjordiske Væsener talte Fader tidt om, og jeg, som var godtroende og med en stærk Fantasi, kunde høre og se underlige Ting. En Dag der Nord for Stuehuset, der, hvor Haven nu er, saa jeg nogle smaa Djævla, som klirrede med deres Knive og Gafler. En anden Gang stod jeg uden for Gaarden og saa en Bjerremænd staaende oppe paa en Skrænt ved de gamle Limgrave med en rød Tophue paa. Han rakte Tungen ud af Munden ad mig og grinte. Jeg kan se ham endnu.

Ude i det nordvestlige Hjørne af vor Mark stod en gammel Tornebusk. Under den — hvor langt nede vidste ingen — stod en Halvkiste fuld af Guld. Oven paa den laa Bjerremænd og rugede over sit Guld.

Hver Nat eftersaa han det, og ved Tolvtiden slog han Laaget i, saa det klang. Hvis man ved den Tid turde sige disse frygtelige Ord:

„Bjerremand, Bjerremand bind'!
 Er du herind?
 Kom herud med femten Egepind'
 og en Jernstang i di Nakk',“

saa kunde man blive Ejer af Guldet. Men det var der naturligvis ingen, der turde. Det hændte dog, at vi midt om Dagen og ikke alt for nær ved turde raabe disse frygtelige Ord. —

Jeg havde mange smaa Uheld. Engang havde jeg nær druknet i en Tørvegrav, en anden Gang var jeg ved at løbe Hovedet i en Bisværm, der sad i et Æbletræ. Små Ulykker øvede jeg en Del af. Den, der vakte mest Oprør, var engang i Efteraaret. Køerne passedes løse. Jeg var da med Drengen nede i Heden, hvor vi fyrede og stegte Kartofler. Jeg vilde have mit Fyrsted for mig selv. Ilden kom da ind i den temmelig store Lyng. Der afbrændte i kort Tid fire Skæpper Land, og jeg tænkte: „Gud fri os!“ men heldigvis var Fader ikke hjemme. Fra Ølholm var man ude med Spande. Det var grueligt.

Min Opdragelse var i det hele taget saadan, at jeg atter og atter fik mærke Forskel paa Godt og Ondt. Fra den ene Side Forhaanelse, Skubben til Side, Ringeagt. Paa den anden Side Moders inderlige Kærlighed og Omhu. Faders Moder var mig ogsaa en god Støtte. Hun var meget gammel. Det var for Resten hendes Bønnebog ogsaa, og meget forslidt var den.

Det var ikke saa underligt, for hun brugte den flittigt. Hun læste hver Aften mange Bønner og bad om mange Ting: Fri for Ildebrand og Tyvehaand, meget inderligt om at blive fri for en brat Død. Det

blev hun. Hun led frygteligt paa det sidste. Hun døde i 58, 82 Aar gammel.

Engang Ulrik og jeg sloges, havde vi det Uheld at støde hendes Bønnebog ned, og hun sagde da: „Ih da skal A sgu da lære jer, I bandsedes Knejt, skal I træde paa Guds Ord!“ En af os havde traadt paa Bogen. —

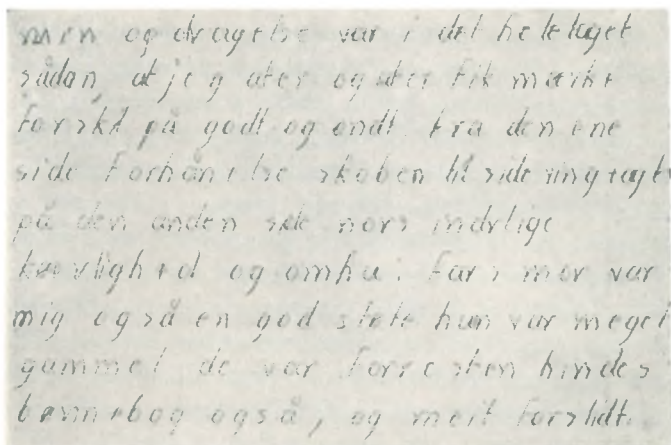
Fra Trearskrigen har jeg flere Minder. Jeg saa en Dag seks Dragoner komme ridende Nordfra, de red ind i vores Gaard, det var det herligste Syn, jeg nogen Sinde havde set. Og engang laa vi nede ved det gamle Havedige og kunde tydeligt høre Kanontordenen fra Fredericia, hvilket gjorde mig meget højtidelig. Men den, der var mest glad i hele Gaarden, var vel nok Ulrik. Han fik Skolen fri, og derover var stor Glæde.“

[Onsdag den 29. Marts 1848 — *den gale Onsdag*, som den senere blev kaldt — gik der op gennem Jylland et Rygte om, at Slaverne i Rendsborg var brudt ud og drog hærgende og brændende op gennem Jylland. Rygtet jog som en Løbeild Nordpaa og naaede Hjørring den 31. Marts.

Pens. Skolelærer S. *Weiersøe*, som paa den Tid var Lærer i Hjortsvang, Linnerup Sogn, har i et lille Skrift *Fra Slavekrigen 1848* fortalt nogle personlige Oplevelser fra denne bevægede Dag, hvoraf her skal gengives nogle Hovedtræk sammen med de af Kristen Uhrskov nedskrevne mere spredte Erindringer.

Da *Weiersøe* var staaet op den 29. Marts, kom hans Nabo ind med en Løbeseddel, udsendt af Sognefoged *Guldborg* i Tørring med den Besked, at den ustandselig, ved Dag eller Nat, skulde bringes fra Hus til Hus. Sedlen indeholdt en Opfordring fra Herredsfogden i Brædstrup om, at saa mange Gaardmænd og Husmænd som muligt i Anledning af det i Hertug-

dømmerne udbrudte Oprør inden Middag skulde give Møde i Brædstrup, da han vilde tale med Jurisdiktionens Beboere om denne Sag. Fra Hjortsvang og Tørring samledes man i stort Tal og kørte Nordpaa, Weiersøe kom op at køre med Guldberg.

men og drøgtelse var i det hele taget
 sådan, at jeg atter og atter fik mærkt
 forskel på godt og ondt. fra den ene
 side forhønlte skøben til side ringt
 på den anden side nok indlydende
 kærlighed og omhu. For mig var
 mig også en god støtte hun var meget
 gammel de var forresten hendes
 bønnebog også, og meget forklidt.

Brudstykke af Kristen Uhrskovs Optegnelser.

Der var et Par Mil til Brædstrup, og da man naaede dertil, var baade Kroen og Byens Gaarde fulde af Heste, Vogne og Mennesker. Paa det højeste Punkt af Bakken Øst for Tinghuset var der rejst en Talerstol, og her tog Herredsfogden Ordet for at tale til den meget store Forsamling. Han udtalte, at „Regeringen i Hertugdømmerne har formelig gjort Oprør mod vor Konge, og Hertugen af Augustenborg, den Forræder, staar i Spidsen for det hele.“ Længere naaede han ikke, da to Ryttere, der var kommet sprængende, saa Hestene var ved at styrte, gjorde Holdt ved Bakken og raabte: „Fjenden er paa denne Side Vejle og marcherer mod Tørring!“

Herredsfogden studsede, men Raabet gentoges og denne Gang fra en stor Del af Forsamlingen. Her-

redsfogden opfordrede de forsamlede til at blive for at se, hvad det blev til. Det var der dog ingen Stemning for. Enhver tænkte paa sit Hus og Hjem.

Kun een havde Mod til at ytre Tvivl om Meddelelsens Rigtighed. Det var Justitsraad *Holst* fra Horsens, der tilfældigvis var til Stede. Han besteg Talerstolen og spurgte, om nogen af de to Ryttere havde set Fjenden. De svarede, at de efter Tørring Kromands Ytringer mente at have set Fjenden. „Ja, for ellers,“ fortsatte Taleren, „skulde man tro, Efterretningerne var falske.“ Han havde oplevet noget lignende i Kosaktiden. Han var dengang i Tørring, og Folkene der var sikre paa, at Kosakkerne laa i Hvejsel, men da han ankom dertil, var der ingen Kosakker, men Folkene i Hvejsel var saa visse paa, de vilde komme, at de fleste af Gaardene havde Suppegryden over Ilden, men Kosakkerne kom aldrig og spiste Suppen. Naar en saadan Krigsefterretning kunde være Løgn den ene Gang, hvorfor kunde den saa ikke være det den anden? Det var ikke værd at tage Hatten af, før man saa Manden.

Denne fornuftige Tale fik ikke Tid til at sætte sig, thi straks efter besteg en af Herredets Præster Talerstolen for at stemple *Holsts* Tale som Landsforræderi, idet han mente, det saa ud, som *Holst* tog Fjendens Parti. Hvad der skulde gøres, maatte gøres snart, thi i Morgen var det maaske for sent.

Der var ingen Tid til Forhandling, og der var ikke gaaet ti Minutter, efter at Præsten havde talt, før der ikke var et fremmed Menneske tilbage i Brædstrup udover nogle Tillidsmænd, der skulde tale med Herredsfogden.

Mændene fra Hjortsvang og Tørring saavel som de øvrige kørte ad Hjemmet til, det bedste Hestene kunde strække. Kromanden fik ikke den forventede

Afsætning for sine Varer. Paa denne Tur var Anders Uhrskou ogsaa med. Fra Brædstrup kunde man se Fjendens Fremrykning i Linnerup Sogn. Det viste sig dog kun at være *Wolle Krowwes* Brøndvippe.

De to ridende Bud var udsendte af Kromanden i Tørring. Han havde den Dag et nødvendigt Ærinde i Vejle, hvorfor han kørte ad Købstaden til, mens Byens andre Mænd tog til Brædstrup. Da han nærmede sig Skoven ved Hover, fik han Efterretning om, at Fjenden for længe siden var kommet til Vejle, og at de snart kunde ventes til Tørring. Da han vidste, at alle Mændene var i Brædstrup, var han klar over, at Kvinder og Børn var ilde faren, om Fjenden naaede Tørring, inden Mændene var vendt tilbage. Han vendte derfor om og kørte ad Hjemmet til i en saadan Fart, at han undervejs mistede sit Hat. Saa snart han havde naaet Tørring, sendte han de to hurtigste Ryttere, der var at finde, til Brædstrup med Besked. Hvis den ene Hest styrtede undervejs, naaede maaske dog den anden frem. Rytterne red de halvtredie Mil paa mindre end en Time, men Hestene var styrtefærdige, og Blodet stod dem ud af Næseborene.

I Aale havde man faaet en tilsvarende Underretning ad anden Vej, og der lejede man en fattig, gammel Kone, *Karen Mariagers*, til at gaa til Brædstrup med Bud. Hun smed Træsko og Strømper og rendte alt det, hun kunde. Pustende og stønnende mødte hun Vognene fra Hjortsvang, da de var kommet over Aaen ved Stids Mølle og kørte op efter Donnerup Hede. „For Gud i Himlens Skyld! Kør da endelig, alt hvad Remmer og Tøj kan holde. Der staar 600 Slaver og er ved at sætte Ild paa Stovgaard!“

Da denne Herregaard laa tre Fjerdingvej Syd for Hjortsvang, og de endnu befandt sig et lignende Stykke Nord for denne Landsby, blev Ængstelsen

endnu større, og Farten paaskyndedes. I Hjortsvang viste Hjemmene sig imidlertid snart i god Behold. Da Weiersøe naaede hjem, var hans meget syge Kone staaet op af Sengen og havde pakket det Par Sølvskeer, de havde, Weiersøes Merskumspibe og forskellige andre Pillerier i en Trækasse, som Weiersøe gravede ned i Tørvehuset.

Førend Mændene var naaet hjem, havde man i de allerfleste Hjem gravet deres Kostbarheder, Sølvskeer, Sølvbægre og Sølvpenge, ned. Ofte var det Stenbroen i Stalden, der blev brudt op og benyttet som Gemmested. En rig Gaardmand i Bryrup vilde gøre det særlig godt. Han gravede sit Sølvtøj ned i en Eng neden for Gaarden, men da han senere vilde grave det op igen, var det forsvundet, og han saa det aldrig mere. Nogle var der ogsaa, som gravede deres bedste Klæder ned. Flere Steder i Nørre Snede og Ejstrup kom de deres Rug i Kister og gravede dem ned i Heden. En Pige i Tørring havde faaet et Par nye Træsko. Dem vilde hun nødtigt, at Slaverne skulde tage, og derfor gravede hun dem ned i Haven.

Anders Uhrskous Svoger, *Hans Mølgaard* fra Kollemorten, der var gift med Ane Kirstines Søster, *Marie* fra Dalsgaard, kom kørende til Uhrskovgaard med deres kostbareste Ejendele. Da stod Jelling allerede i Brand, fortaltes der.

Men tilbage til Hjortsvang. Mændene fik Ordre til at stille i *Jens Andersens* Gaard Kl. 2 for at marchere til Tørring og tage imod Fjenden der. Weiersøe var bevæbnet med en kort Fork, der blev slebet paa *Jens Andersens* Slibesten. Andre bar lignende Vaaben, kun een eneste var bevæbnet med et skarpladt Gevær. I to Geledder marcherede Afdelingen under *Jens Andersens* Kommando efter Tørring. Et Stykke uden for Byen mødte de to Ryttere, der meddelte, at Rygtet

om de udbrudte Slaver var falskt. „Falsk Rygtel“ Nej, det skulde ingen bilde Jens Andersen ind, og han kommanderede: „March!“

Mændene i Tørring havde efter at være kommet hjem fra den uheldige Brædstrup ogsaa samlet sig i en militær Enhed. En Mand, der havde været Korporal, fik Kommandoen. Han anmodede Sognefoged Guldberg om Tilladelse til at slaa, ellers kunde han ikke holde „Dessenplin“. Tilladelsen blev dog ikke givet.

Det var anselige Styrker, der samledes ved Tørring Kro, hvor en Herredsfuldmegetig fra Brædstrup talte og opmuntrede Tropperne. Skønt det havde vist sig, at Fjenden ikke var saa nær ved som antaget, kunde han dog umuligt være langt borte.

To af de dygtigste Ryttere fik til Opgave at ride mod Syd, indtil de traf Fjenden. En Vagt paa fire Mand blev posteret ved Broen over Gudenaen, der skærer Vejle-Viborg Landevej lidt Syd for Tørring By.

Imidlertid aandede man lettet op og smagte flittigt paa Kromandens vaade Varer. Kl. 10 vendte Rytterne tilbage, de havde ikke været længere end i Jelling, men de havde ingen Fjender mærket til. Denne Efterretning vakte en saadan Glæde og Begejstring hos de tilstedeværende, at de tømte endnu et Par Glas. Kromanden fik alt udsolgt, og onde Tunger sagde bagefter, at han havde udspreidt Rygtet for at tage Næringen fra Kromanden i Brædstrup.

Helt sikre paa, at der ingen Fjender var i Farvandet, var man dog ikke. Derfor bestræbte man sig ogsaa i de følgende Dage for at fremskaffe bedre Bevæbning end Forke og lignende Redskaber. Begge Smede i Hjortsvang, baade Fader og Søn, arbejdede ustandseligt med at smede Spyd, der var omtrent en Alen

lange, og som blev sat paa et pænt, lige Fyrretræs-skaft paa mindst tre Alens Længde. To Vagtposter blev hver Nat sat ud i Byen.

Som i Hjortsvang, saadan ogsaa i Tørring. Anders Uhrskou fik ogsaa smedet et Slavespyd. Det opbevares endnu hos den Sønnesøn, der skriver disse Linjer].

Kristen Uhrskov fortsætter: „Efter Krigen udkom mange Sange. Min Fader fik en Mand fra Tørring Fællede til at gaa op og synge dem. Da lyttede vi opmærksomt til. Fader kunde sagtens, han sang dem allesammen med samme Melodi. En af dem, vi sang mest, var vist den: „I Natten klam og kold bag Fredericia Vold.“ Særlig begejstret syntes jeg, Fader var, naar han sang:

„Soldatens Hjerte banker,
han ved, at han skal frem.
Han beder til Vorherre
og tænker paa sit Hjem.
Da lyder Bülow's Bud:
„Soldater, vi skal ud

at kæmpe for vor Konge og vort Land med Gud.“ “

Da sang hele Danmark som aldrig siden: „Dengang jeg drog af Sted.“

Fader fortalte om Holger Danske, der sad i en Kælder under Kronborg Slot. Der havde han siddet meget længe, hans Skæg var groet ned i et Stenbord. Ved Siden af ham stod en vældig stor Jernstang. Da han mærkede Uro i Syden, rejste han sig og tog sin Jernstang, og det gav et Brag, saa hele Danmark rystede. Naar Fader havde fortalt det, saa sang han: „Nu vaagner Holger Danske med fri og frejdig Hu.“

Om Vinteraftenerne læste Fader undertiden Thyregods Fortællinger. Thyregod var først i Skrædderlære hos Max. En Aften, da der var samlet nogle unge Folk et Sted, sagde Thyregod et Vers om hver. Et særligt betegnende lød saaledes:

„Niels Andersen, Uhrskov, i sin rødtribet' Vest
han staa saa stiv som nogen Præst.
Han gaber og ser sig rundt omkring,
og maaske han ser dog ingenting.“

Jeg tror dog, Fader yndede mest Blichers Noveller og især „E Bindstouw“.

Men saa Julen. Ja, jeg synes, jeg bedre dengang kunde synge „Juleaften var mit Himmerig.“ — Først skulde der sørges for, at alle Kreaturer fik godt og nok at æde. I Mørkningen samledes vi alle om et Bord med kogt Flæsk og Sennep, der blev malet i et Fad med en Kanonkugle, som var samlet op ved Fredericia. Til Flæsket fik vi Langkaal og derefter Kaffe med Søsterkage, Klejner og Smaakager. Lidt efter kom den højtidelige og længe ventede Stund, da Moder kom med Pebernødder i et stort Fad og delte ud, en Thekopfuld til hver. Saa begyndte vi at efne [effen eller ueffen] eller sligt.

Klokken otte spiste vi Oksekødsuppe, til Eftermad fik vi Kød. Naar Moder og Pigerne var færdige, læste Fader med stor Andagt højt af en gammel Huspostil. Da skulde vi alle være stille. Saa sang vi Julesalmer. I stille Vejr gik jeg undertiden den Aften ud i Gaarden og mente da at kunne høre Englesang højt oppe i Himlen.

Der var mange Regler, der skulde overholdes. At braane et Lys eller tage det af Bordet Nytaarsaften straffede Fader meget haardt. Ligeledes maatte der ikke slibes mellem Jul og Nytaar. Plove og Harver skulde tages ind førend Højtiden, ellers kom Jerusalem Skomager og satte sig paa dem. Helligtrekongersaften tændtes der tre Lys, der midtvejs var samlet til en tyk Stamme. Skulde det være rigtig godt, maatte der være anbragt lidt Krudt indvendigt paa det Sted, hvor de tre Lys samledes. —

Da jeg var tolv, tretten Aar, blev jeg fulgt ned til Skolen, hvor jeg fik nogle private Timers Undervisning i Religion. Noget synderligt havde jeg vel ikke ud af det. Den Dag, jeg var mest glad ved at komme derned, var en Dag, jeg havde en Sølvsked med til tre Rigsdaler, men da var jeg ogsaa inde at faa Kaffe.

Langt mere Betydning havde det for mig, da jeg gik til Forberedelse til Konfirmation hos *Fenger*. Jeg fulgtes med *Anders Vistesens*. *Fenger* var en grundalvorlig Mand, men en meget ivrig Natur. En Dag havde jeg nær faaet Klø, fordi jeg ikke vidste, hvem der var den første Kristenmartyr, men jeg glemte det heller aldrig siden. *Fenger* sang hver Morgen, naar han kom ind til os, med sin dybe, klare Basstemme: „O, hør os, Jesu mildel o, dan vort Hjerte saa“ osv. Han lærte os mange bibelhistoriske Sange, mest ved at synge dem for og med os. Den dybe Alvor, hvormed han sang, gjorde et Indtryk paa mig, som jeg aldrig glemmer.

Den Dag, jeg blev konfirmeret, syntes jeg var den højtideligste Dag, jeg havde levet. *Fenger* bad for os, at vi maatte grønnens i Urtegaarden. Det var en Bøn, som jeg aldrig glemmer. —

Det var om Sommeren, jeg gik til Præst. Det tog meget lang Tid paa Vejen hjem, tre, fire Timer. Først skulde vi ind hos en Drejer, der havde lidt Høkerhandel, at spise vor Mellemmad, hvortil vi skiftevis gav to Pægle Mjød til seks Skilling. Vi var ikke altid helt skikkelige paa Hjemvejen. Engang vilde vi prøve, hvor stærkt det søndre Rækværk ved Bøgelund Bro var. Vi vilde naturligvis ikke skubbe det ned, nej, bare prøve, hvor stærkt det var. Ved flere Stød i Fællesskab gik det hele i Vandet. Da udbrød *Anders Vistesens*: „Død og Pin'!“ Hans Fader var dengang Sognefoged. Der var dog ingen, der nogentid fik det

at vide, men man gættede paa det. Engang sagde Vesti til Fader: „De seje sgu, de' haa wan æ Præstbøen.“ — „De' ka A ett veed,“ svarede min Fader.

Naar vi var naaet til, hvor *Kirsten Slot* boede, var vi snart altid tørstige, mest dog for at drille hende. Vi fik til at begynde med altid dette Svar: „Men er det da ett nowwe Satens Drengel! En ka' da heller aalle fo si' Meddesøvn for de Helvedes Unger.“ Men hun havde vist ogsaa en Anelse om, at vi kom for at drille, for naar vi kun drak lidt, sagde hun: „Naa, I wa nok ett saa møj tøstel!“ Disse og lignende Træk viser, at vi just ikke var Englebørn.

Den Dag, Lærer *Schmidt* holdt sin Afskedstale til os, var der en — men det var nu ikke mig — der spyttede i Hænderne og gned Øjnene med dem, for at det skulde se ud, som han græd. Men det var som sagt ikke mig. —

Aaret efter, da jeg altsaa var femten Aar, bragte mig mange mørke Timer, og hvad skulde jeg heller leve for? Og mon det ikke var bedre at gøre Ende paa dette usle Liv? Ja, jeg havde ogsaa truffet Forberedelser dertil. Her var det vel nok mere end nogen anden i denne Verden Moders inderlige Kærlighed og Hjertevarme, der holdt mig oppe. Min Søster *Frederikke* var ogsaa en god Pige.

Samme Aar oprettedes der et kgl. Blindeinstitut i København, men det var næsten utænkeligt at faa mig sendt hen, saa længe min Bedstemoder levede. Samme Efteraar døde hun. Næste Aar søgte Fenger at faa mig optaget paa Instituttet, dette blev bevilliget hen paa Sommeren. Jeg skulde betale 100 Rigsdaler aarlig — den fulde Sum var 350 Rdl. — og hjemsendes med lignende Toiletter, som jeg medbragte, og det var nøjagtigt beskrevet: „6 Stykker Linned, 6 Lommetørklæder, 2 Par Sko, et Sæt sort Tøj, et Sæt blaat osv.“

[Men inden vi gaar videre, maa der indskydes et Par Bemærkninger. 1811 var der oprettet et privat Blindeinstitut i København. Det var det private Velgørenhedsselskab „Kæden“, der havde sat sig som Opgave at gøre noget for Blindeopdragelsen. Men Undervisningen havde sine Mangler. De, der underviste, gjorde det i det væsentlige gratis, men de var heller ikke inde i de Fremskridt, der paa Blindeundervisningens Omraade var gjort andetsteds, ligesom ogsaa det nødvendige tekniske Materiel savnedes. 1852 blev der nedsat en Kommission, hvis Opgave var at faa Blindeundervisningen ordnet paa en mere tidssvarende Maade. I Løbet af faa Aar kom man i Forbindelse med den Mand, der skulde faa en indgribende Betydning for Blindesagen her i Landet, nemlig *Johannes Moldenhawer*, der var født i København 1829. Han blev Student 1847, tog anden Eksamen Aaret efter og studerede derefter Filologi samtidig med, at han gav Undervisning i Sprog. I 1855 og 1857 foretog han med ministeriel Understøttelse to Udenlandsrejser paa ialt 10 Maaneder for at studere Blindeundervisning i England, Holland, Belgien, Frankrig, Tyskland og Østrig-Ungarn. I Mellemtiden var han blevet Lærer ved det gamle Blindeinstitut, og da det nye, der var en Statsanstalt, aabnedes den 5. November 1858, var Moldenhawer dets Forstander og Førstelærer. Om hans Arbejde for de blinde hedder det: „Fra sine Rejser kendte Moldenhawer Foregangsmændene inden for Blindeforsorgen, og ved Korrespondance og Deltagelse i de udenlandske Blindelærerkongresser holdt han Forbindelsen vedlige. Alt nyt paa Blindeundervisningens Omraade kom derfor til hans Kundskab, og da det var ham en Æressag, at det af ham ledede Institut ikke stod tilbage for de bedste i Udlandet, blev det prøvet

og saa vidt muligt indført ved Instituttet i København. Til Hjælp for de blinde efter deres Afgang fra Instituttet tog han 1862 Initiativet til Stiftelsen af Foreningen til at fremme blindes Selvvirksomhed, og for at bekæmpe Kirtelsygens Ødelæggelser blandt de blinde fik han 1898 efter et ihærdigt Arbejde oprettet en Forskole for blinde Børn paa Refsnæs ved Kalundborg.“⁵⁾ Han døde 1908].

Herefter fortsætter Kristen Uhrskov: „Jeg vilde faa det saa og saa godt, fortalte man mig, ja, det skulde blive et helt Paradis paa Jord. Jeg rejste da hjemmefra, fulgt af Fenger, med de lyseste Forhaabninger, men jeg blev skuffet, ak ja, jeg blev skuffet.

Fader kørte mig til Vejle, hvorfra jeg skulde sejle med Damperen til Korsør. Dengang vi kørte ud af Gaarden og var kommen et Stykke ned paa Vejen, bad min Fader mig at tage min Hue af og svinge den. Jeg har tænkt paa siden, det var nok for min Moders Skyld, da hun sammen med de øvrige Folk stod ude og saa efter os.

Vi logerede hos en Vognmand *Hans Kristensen* i Vejle. Det var en meget gemytlig Mand. Han og min Fader og et Par andre spillede Kort om Aftenen, jeg tror nok Sjavs. Naar Kvinderne dengang spillede Kort, var det næsten altid Brus, men jeg kan ikke huske, at Moder spillede Kort, dog ikke fordi hun var Pietist eller saadan. Hvorfor vi netop laa hos *Hans Kristensen*, tænker jeg var for gammelt Bekendtskabs Skyld. Han bedede altid hos os, naar han kørte Fragt fra Vejle til Viborg. Jeg kan huske, han kom engang kørende ind til os, da kørte han for en Mand, som Fader godt kendte af Navn, ja, vi andre da ogsaa, det var den meget bekendte *Rasmus Arentsen* fra Vonge. Ham maa jeg da fortælle lidt om. Han var blevet dømt til et Aars Tugthus i Viborg. Jeg husker det, som det

var i Fjor. Han traadte ind i Stuen med en Anstand, saa man fik Indtryk af, at det ikke var nogen almindelig Bonde. Han var nu ogsaa en køn Mand. Dertil kom hans i alle Maader noble Optræden. Vi havde et Billede hængende paa Væggen, som forestillede en, der blev henrettet. Det gik han hen og saa paa længe og udbrød saa: „Det er et meget smukt Stykke.“

Han stjal meget rundt omkring, men bekendte aldrig. Det at han kom til Viborg for et Aar, var, fordi Mistanken mod ham var saa stor, at den var lig Visshed. Han havde nemlig stjaalet en Gris paa Hvolgaards Mark, og den kunde Ejeren kerde, og tilmed havde han den gaaende saadan et underligt Sted i et Høgulv. Han skulde nemlig over „æ Lad“ [Stænget] for at fodre den.

Et Aar drev han stærkt paa Biavl. Bedstemoder glædede sig dog over, at hun havde hendes i Behold endnu, for hun kunde se Halmhattene staa paa deres Plads. Men da hun saa hørte, at han plejede at sætte dem paa Plads, naar han havde taget Bierne, vilde hun da ned at se, hvordan det stod til med hendes. Men da hun littede paa Hattene, sagde hun: „Haar han ekkeda wan her illywl, æ slemme Asen!“ Hun havde tre Bikuber. I Alsted Mølle tog han ni.

I Vejle havde de en Herredsfoged, jeg tror, han hed *Glahn*, ham kunde Rasmus Arentsen sagtens med, men *Købke* i Brædstrup havde han Respekt for. Det var da ogsaa ham, der fik ham dømt til, at han ikke maatte komme uden for sin Jord efter Solnedgang, hvilket naturligvis ikke blev overholdt.

Nogle forklædte Mænd fra Ølholm og Tørring kom til ham en stille Vinteraften, da han kom fra Vejle. De tre havde hver en Stok som en Plejlsagl. De tog Tømmen fra ham og gennemptryglede ham saadan ved Ølholm Bro, at da han kom hjem liggende i Vognen,

vidste man ikke straks, om han var død eller levende. Ja, saa alvorligt var Sammenstødet, at man sagde, at man om til Gammel Tørring kunde høre dels Huggene, dels hans Brøl. Hvem de tre var, fik man aldrig rigtigt at vide, men en af dem er endnu [1907] i Live, nemlig *Kristen Laursen*, Stovgaards Mark. Men man hørte ikke til, at han stjal siden.

Nogle Aar efter forsvandt han, ingen vidste hvorhen. En Del Aar efter rygtedes det, at nu var han i Tørring Kro. Mange nysgerrige kom for at se denne mærkelige Mand. Nu var han Professor, sagde han da. Men alt tydede paa Velstand. Han gav dem at drikke, alt hvad de vilde. Skomager Simonsen blev da rigtig godt fuld. Rasmus Arentsen havde rejst i Norge og Sverige og solgt Gigtkæder. Nu forlader vi saa ham.

Jeg sejlede fra Vejle om Morgen den 25. Oktober 1859 og kom til Korsør. Vi sejlede med en Hjuldamp. Der sad jeg nu og hørte paa Hjulets Plasken og tænkte paa min Moder og følte mig saa forfærdelig ene.

Vi kørte fra Korsør Kl. 7, kom til København Kl. 10½ og laa hos Præstens Broder, *Peter Andreas Fenger*, om Natten og kørte med Droske næste Dags Formiddag ud til Blindeinstituttet. Da vi kom ind, sagde Fenger, at denne Kristen Uhrskov havde været en flink Konfirmand. Han havde derfor Haab om, at han ogsaa skulde blive en dygtig Elev, saa meget destomere som hans Fader, Anders Uhrskou, var en æret og agtet Mand i hele Tørring Sogn.

Jeg blev altsaa optaget paa Blindeinstituttet 26. Oktober. Jeg kom i 1. Klasse. Der var jeg dog kun een Dag, da man straks mærkede, jeg var for dygtig der. Næste Dag blev jeg optaget i 2. Kl.

Den første Maanedes Tid var især meget trang for mig. Jeg tænkte paa mit Hjem, hvor jeg havde haft

al den Frihed, Omstændighederne kunde tillade. Jeg var nu kommet i en Skole, hvor den allerstrængeste Disciplin skulde gennemføres. Det var ikke for meget sagt, naar jeg siger, at vi frøs om Natten og sultede om Dagen. Faa Dage efter, nemlig den 5. Novbr., skulde der være Fest. Da var der Tale om, at vi skulde have Paalæg paa Maden. Jeg forstod ikke, hvad det skulde sige. Kød og Ost var jeg jo vant til at faa hver Dag, men Ordet „Paalæg“ havde jeg aldrig hørt.

Jeg sagde ikke mange Ord den første Maanedes Tid. Ethvert jydsk Ord gjorde man Nar af i stor Stil, baade Lærere og Elever. Mange Minder fra Hjemmet steg op for mig. Foruden dem, jeg allerede har fortalt, skal jeg endnu nævne enkelte. Det lakkede jo nu mod Julen. Jeg tænkte da paa, hvordan det gik hjemme om Julen.

Det var en Andenjuledag, der var Legestue hos os. Samme Dag havde min Fader og *Lavst Havstrup* i Vonge været i Brædstrup for at faa en Mand hjem, som var arresteret for nogle Smaatyverier, og da de jo i Grunden godt kunde lide ham, syntes de, det var en Skam, at han skulde sidde dervore Julen over. De fik ham da ogsaa med hjem mod Kaution. Denne Mand hed *Jens Peder*, dog kaldet *Ruste-Peder*, fordi han havde saadan en dyb Stemme. Man kaldte ham ogsaa undertiden *Æk-væk*, for han havde nok engang stjålet nogle Ænder. Han var Skorstensfejer baade i Tørring og Vonge. (Han blev aldrig straffet).

Til disse Legestuer kom der ogsaa Mænd, navnlig Naboer. Den Aften var da Skomager Simonsen kommen med. Han havde rejst i fire Kongeriger. Denne Aften var han som saa tidt noget fuld og tillige ondskabsfuld. Han var en stor og stærk galhovedet Nordmand. Karlene kom da til min Fader og bad ham skaffe ham af Vejen. Saa sagde Fader til en af vore

egne Karle: „Hent mig et Stykke Reb.“ Han tog saa Skomager Simonsen i Nakken og trak ham ud i Gaarden, lagde ham ned paa Maven og gennemaalede ham, saa han brølte. Siden var Simonsen skikkelig.

Ruste-Peder blev der vistnok hele Natten. Han skulde da have en glad Aften oven paa denne Tur. De sad der paa to lange Bænke og drak Kaffepunse. Saa hændte det sig, at Niels Møllersvend brækkede sig i sin. Men det mærkede Ruste-Peder ikke. Da skød Fader Koppen hen til ham og sagde: „Væseque, Jens Peder. Do kan godt træng' te o fo' en ekstra Puns. Do har ett haft 'et for godt di sidst Par Daw.“ Og saaledes drak Ruste-Peder den Puns, der havde været i Niels Møllersvend.

Et andet Minde kom ogsaa frem for mig. Da jeg var 8—9 Aar, fulgtes jeg med min Søster Frederikke. Hun passede Køerne. Vi havde dengang 14 Køer. Ulrik passede Faarene og Ungkræet. Vi havde en halv Snes Ungkræ og 20 Faar foruden Lam. En Dag, Frederikke og jeg laa ude paa Marken, blev hun meget forundret over at se op paa Himlen. Hun havde aldrig set den saa køn. Hun troede, at Verden nok snart skulde forgaa, og jeg tænkte tidt over det siden: Mon Verden snart skal forgaa?

Men tilbage til Blindeinstituttet. Jeg skulde paa Rebslagerbanen. Der var nok paa Kurvemagerværkstedet, desuden egnede jeg mig bedst dertil.

Kl. 6½ stod vi op, Kl. 7 Mad, en Hvedetvebak og en Pægl Mælk, Kl. 7¾ møde i Solennitetssalen, hvor vi sang en Salme til Orgelmusik. Derefter skulde Drengene skiftevis læse Fadervor. Saa sang vi en Salme til, og saa paa Klassen Kl. 8, Skole til Kl. 10, Smørrebrød og en Pægl daarligt Øl. Saa skulde vi paa Pladsen til Kl. 11, men i daarligt Vejr paa Gangene, alt under Opsyn af Portneren. 11—2 var vi i

Klasserne, Kl. 2 Middagsmad. En halve Time efter sagde Forstanderinden, Fru *Gertner*, med høj Røst: „Klokken er halv.“ Saa rejste vi os alle og læste skiftevis en Bordbøn. Til Kl. 3½ atter paa Gangene, fra 3½ til 6½ dels paa Værkstederne, dels til Musik. 6½ til 7½ Gymnastik 3 Gange, 2 Gange Dans, 1 Aften Svømning om Sommeren, varmt Bad om Vinteren. 7½ Aftensmad, 4 Stykker Smørrebrød og en Pægl Øl. Fri til Kl. 9½, da vi atter skulde møde i Festsalen til Andagt som om Morgenens, kun med den Forskel, at det da var Pigerne, der læste Fadervor. Kl. 10 skulde den inspektionshavende Lærer nøjagtigt efterse, at alle var i Seng. Men efter den Tid kunde der jo ske saa mange Ting. Nytaarsaften gik alle Ørerne af Potterne.

Vi skulde i Kirke i Trop til et bestemt Sted, jeg tror til Pastor *Fog* i Holmens Kirke. En Pinsemorgen gik jeg ikke med i Kirke. Jeg havde lidt Hovedpine. Om Formiddagen mødte jeg Forstanderen uden at hilse, saa fik jeg et Par Lussinger. Hvilken af Delene det var for, er jeg ikke klar over.

Der blev klaget over, at vi kun havde to Tæpper paa Sengen, og Soldaterne, vidste vi, havde tre. Det hjalp. Vi fik det tredje.

Hen i Foraaret fik Eleverne dog at mærke, at jeg ikke altid lod mig træde paa Tærne. Købmand *Andersen*, Vejle, havde givet mig en Harmonika til 5 Rdl. Den havde en vis *Klaus Buch*, en tysk Vindbøjtel, taget og villet reparere, men han ødelagde den for mig, og de andre Elever sagde, at der ikke var andet at drive op med ham end give ham en rigtig god Dragt Klø. De havde allesammen godt Næppe til ham, men ingen kunde magte ham. Men de lovede, at hvis det skulde knibe for mig, skulde de nok være mig behjælpelig. En Dag, vi gik nede paa Pladsen,

sagde jeg til Klaus: „Hør, vi har vist noget Mellemværende, som vi helst maa faa opgjort.“ Og skønt han var en halv Snes Aar ældre, tog jeg ham med Lethed og gav ham nogle ordentlige Klø, og han skreg da Gevalt til stor Morskab for alle de andre. Om-sider kom Portneren, *Enevoldsen*, og sagde: „Hvad Satan er det! Vil du ikke lade Klaus gaa?“ Klaus løb straks ind til Forstanderen. Denne kom, og som jeg stod sammen med de andre og morede os, fik jeg naturligvis en Del Lussinger. Men da han saa var gaaet, mærkede han, at jeg lo af det hele. Jeg fik da atter en Omgang med Tilnavnet: „Lange uopdragne Bondelømmel!“ Siden havde Eleverne en vis Respekt for mig, og jeg fik Tilnavnet *Selvas*, den uigennemtrængelige Urskov.

I April kom Eksamen. Saa skulde vi i vores sorte Tøj og have en ren Krave paa hver Dag. Der sad ogsaa flere Professorer. Vi maatte blive paa Pladsen, men skulde selvfølgelig rejse os op, naar vi skulde eksamineres. Jeg var den eneste, der rykkede op i 3. Kl., ikke fordi jeg var noget stort Lys, dog heller ingen Sinke, men jeg havde ingen Lyst til Skolegeringen. Mest ked var jeg dog af Religionstimerne. Det var frygtelig tørt og kedeligt. Gymnastik var vist mit bedste Fag. Gymnastiklæreren, Hr. *Reitzel*, og jeg kom næsten altid godt ud af det, og naar det ikke var Tilfældet, var det vist min Skyld. En Dag, husker jeg, kom han springende hen imod mig og sagde: „Om De saa bliver saa lang, at De naar op til Loftet, saa skal jeg den Onde gale mig nok lære Dem til Godmorgen!“

[For at faa et Indtryk af Det kgl. Blindeinstituts Bedømmelse af Kristen Uhrskov har jeg bedt Instituttet om en Kopi af mulige Optegnelser. Man har venligt sendt mig en fuldstændig Kopi af Instituttets

Stambog, hvad angaar Kristen Uhrskov. Til Jævnførelse vil denne Udskrift blive anført sammen med Skildringen, efterhaanden som denne skrider frem. Begyndelsen lyder saaledes: „Født paa Uhrskovgaard i Nørrejylland den 5. April 1843. Faderen: Gaardmand Anders Christensen Uhrskou og Hustru Anne Kirstine Ulriksdatter. — Blind fra 8 Aars Alderen; mistede det ene Øje i en Alder af 4 Aar ved at støde en Kniv i det; fire Aar derefter blev det andet Øje angrebet, og han mistede Synet fuldstændigt, saa at han ikke engang har Lysfornemmelser. Han gik i Skole fra sit 6. til sit 8. Aar og fik Undervisning i Læsning, Skrivning og Regning. — Okt. 1859. Optaget i det nye Blindeinstitut den 26., indført i 2. Klasse paa Prøve. Sat til Rebslagerprofessionen ifølge Faderens Ønske. — Dec. 1859. Paa Grund af en daarlig Finger kunde han ikke begynde Haandarbejde før i Decbr.—Jan. 1860. Lærer nu at spille Violin som en Adspredelse. — Marts 1860. Eksamen: Lærebog g+, Bibelhistorie g, Dansk mg÷, Geografi g÷, Historie tg, Regning g+, Geometri mg÷ Haandgjerning g, Gymnastik g, Violinspil g÷, Dansk Stil mg÷. — April 1860. Blev efter Examen opflyttet i 3. Klasse. Religionstimer for Konfirmander“].

Kristen Uhrskov fortsætter: „Men jeg var vist ogsaa dengang en noget drilsk Natur, som jeg nu skal fortælle lidt om. Det var Regel, at man skulde lære at strikke, saa skulde man senere knytte. Jeg var nu meget ked af at strikke, og det blev ringere Uge for Uge. Til sidst opnaaede jeg Karakteren *slet*. Forstanderen bad mig da vente i de andre Klasser (vi fik nemlig Karakter hver Lørdag Aften), men da han kom tilbage, langede han mig nogle ordentlige nogen af Karakterbogen og truede med, at han vilde skrive det til Fenger, „for du vil jo ikke strikke!“ Det var nu

sandt, men skrive til Fenger gjorde han dog ikke, skønt jeg var meget bange for det. Men jeg blev dog fri for at strikke og kom til at knytte.“

[Følgende Træk har Kristen Uhrskov glemte at faa med. I Julegave kunde Eleverne ønske sig en Ting — helst en nyttig — til en Pris af højst en Krone. Da Forstanderen spurgte Kristen om, hvad han ønskede sig, svarede han: „En Overfrakke.“ Derover blev Forstanderen fortørnet og spurgte, hvad han bildte sig ind, om han troede, man kunde faa en Overfrakke for en Krone. Kristen svarede enfoldigt, at man jo helst skulde ønske sig noget nyttigt, og en Overfrakke havde han Brug for].

„Engang tog jeg en Gulvmaatte, der laa paa Gangen foran en af Lærernes Døre, den laa os noget i Vejen. Jeg tog den og skar den i smaa Strimler og kastede den ned i Baggaarden. Da jeg skulde rejse hjem, havde jeg et Par gamle Støvler, som jeg var bange for, at jeg skulde faa udleveret. Saa gik jeg ned paa Skomagerværkstedet og tog en stor Fil og filede Saalen saaledes, at der ikke blev meget tilbage. Og da jeg saa havde gaaet med dem nogle Dage, kunde man ikke se andet, end de var opslidte. Jeg fik da et Par nye Støvler. —

Ja, saa kort var Tanken paa Instituttet dengang, at en Dag, da *Kristen Jørgensen* fra Tørring var ude at besøge mig, gik jeg med ud i Haven, vel et Par Favne fra Huset. Da jeg kom ind, og Forstanderen fra sit Vindue havde set det, fik jeg et Par Lussinger, men jeg vidste jo ogsaa godt, at det var ulovligt at forlade Instituttet uden at have spurgt den inspektionshavende Lærer, men jeg vilde da hellere tage det Par Lussinger end løbe Instituttet rundt for at finde ham.

Jeg maa endnu fortælle, at da *Kr. Jørgensen* første Gang traf mig oppe paa den store Gang, sagde han:

„A wa opp ved di Faaer o Løwwerde Awten.“ Dette gentog de noget hovne Københavnerne meget tidt, thi det jyske Maal var i den Tid meget ringeagtet i København.

I Foraaret begyndte man at glæde sig til Skovturen, seks store Vogne med ti-tolv paa hver og saa Kaffe i Skoven. Vi var da klædt som til Fest i vores sorte Tøj og en ren Krave, ja, det var en Fest af Rang.

Ikke længe efter kom Ferien, der begyndte 15. Juli og varede til 1. September, men Eleverne kunde dog ikke faa fri mere end tre Uger. Det var en Tid, jeg ventede meget efter: Moder og de andre, den friske Luft og den gode Mad. Min Moder sagde undertiden til mig: „Der er da heller ingen Bund i dig.“

Engang blev der dog Skaar i Glæden. Det var nemlig Skik, at de, der havde Hjem og Raad, tog en med hjem. Engang havde jeg to, og da havde Forstanderen bedt mig om at tage et sølle Fjols til Københavner, som ingen andre vilde have, med hjem. Jeg kunde ikke for Stakkelens Skyld nænne at sige nej, men frygtelig ked af det var jeg. Ærgrelserne udeblev da heller ikke. Da vi kom til Lindved Kro [midt mellem Vejle og Tørring, hvor man paa den tre Mil lange Køretur plejede at bede], syntes Fader nemlig, at den gamle Fyr — han var nemlig en Del ældre end mig — skulde have en Kaffepuns, men han, der aldrig havde smagt Spiritus, kastede op paa min Søster Trines Kjole, mens vi kørte. Hun var da beskeden nok til ikke at tale videre om det, før vi kom hjem, men saa fik jeg ogsaa paa Gummerne. Hun var ikke billig: „Det var min nye Kjole. Det kan aldrig vaskes af“ osv.

Men samme Aar havde jeg heldigvis en med til, han var en af vore flinkeste Elever, han hed *Thorvald Holm*. Naar vi kom ud i Besøg, skete det, at de bagte

Æbleskiver til os. Et af de første Steder, vi var, var nede hos Jeppe Hauges. Her blev vi opvartet med Æbleskiver, og da aad den første, som han var betalt for det, men han kom ikke til at dø i Synden. Paa Hjemvejen holdt Thorvald, der kunde se en Del, Forelæsning for ham, hvor mange det var passende at spise saadan et Sted, og han skulde ikke sidde og pjatte med om alting, som han jo ikke forstod sig paa. — Jeg rejste for halv Pris, de fattige helt gratis.

Ja, nu gik saa det ene Aar omtrent som det andet. Næste Aar rykkede jeg op i fjerde. Eksamen varede tiltid en Uge, Gymnastik Mandag efter. Den Dag kaldte General *la Cour* (?) mig frem og spurgte, hvorfra jeg var, og hvad mine Forældre var. I tredie Klasse kom vi op i Europas Kort, og i fjerde skulde vi vide Besked om de andre Verdensdele. De forskellige Skolefag var: Regning, Skrivning, Læsning, Dansk, Geometri, Geografi, Danmarkshistorie, Verdenshistorie, ak ja, og Religion. Historien var vist væsentlig Benraden, Aarstal og Navne. Jeg syntes dog selv, at jeg klarede mig helt godt. Var jeg en Sinke i noget Fag, saa var det nærmest Religion, thi det var frygtelig kedeligt. Her maa jeg undtage den sidste Vinter, da blev der i Stedet for Religion fortalt Kirkehistorie for os om de første Menigheder. Det interesserede mig meget.

Den ydre Høflighed og Dannelse lagdes der megen Vægt paa, og Forstanderen lod os tidt vide, at Instituttet var en højere Dannelsesanstalt. En Vinter var der to Elever paa Grundtvigs Højskole, de var fra Nyborg i Langskov Sogn. De fik mig med i Vartov Kirke og om Eftermiddagen med paa Grundtvigs Højskole, hvor *Hans Rosendal* var Lærer. Da Chefen fik det at vide, sagde han til mig, at jeg ikke skulde gaa ud til den Kællingepreest, men gaa med de andre

Elever til Holmens Kirke og høre *Fog*, han var Københavns dygtigste Prædikant. Det var den senere Biskop Fog i Aarhus. Ham skulde vi gaa hen og høre hver tredie Søndag. Naa, Grundtvigs Prædiken havde jeg ikke noget ud af, men der var en Menighedssang som vist intet andet Sted.

Før jeg forlader Instituttet, maa jeg dog fortælle, at hvert Aar længtes jeg meget efter Hjemmet. Jeg tænkte tidt, naar det var hen imod Aften: „Nu er Moder vist ved at hænge den store Nadvergryde over Ilden.“ Der var en aaben Skorsten. Oppe i den var indmuret en Stang. Tværs over den hang en Jernlænke med en Krog forneden. I den hængtes Gryden, det vil da sige, naar det skulde være Kartofler, som vi saa tidt fik i Efteraarets Tid. Hver Mand pillede saa sin Portion, vi fik Melduelse at dyppe dem i. Under og omkring Gryden blev der lagt *Skutørv*. Naar der gik Ild i dem, syntes jeg som Dreng, at det saa meget kønt ud. Skutørv blev flækket oven i Heden. Vi havde seks-syv Tønder Land Hede, men dem kunde dengang ingen andre end *Jens Lillekone* eller *Jens Melhede* grave. Der skulde da ogsaa en egen Spade til. Saadanne Tørv kørte vi hjem, seksten-tyve Læs. De blev sat i en Stak uden for Gaarden i Form og Størrelse som et lille Tørvehus. Men skulde det være de store Byggrynsgrød, der skulde koge fire, fem Timer, saa blev Gryden sat paa en Trefod; man brugte da almindelige Tørv, dengang kaldet *Klyne*.”

[Vi vender nu tilbage til Stambogen. „Marts 1861. Fletter og syer Maatter med Mønster i, fortsætter Rebslageriet og har lært at knytte Næt. Har lært at strikke og knytte Jagttasker for Lærerinderne og fortsætter det. Har lært at skrive latinsk Skrift med det guldbergske Skriveapparat. — Examen: Dansk mg, Geografi g+, Historie g, Regning g, Geometri g, Natur-

lære g+ Haandgjerning mg, Gymnastik mg+, Violinspil g, Hovedcharacter Nr. 6 g+. — April 61. Opflyttet i 4. Klasse som Nr. 5." [Karaktererne er betydelig bedre end 1860. Da der er ca. 10 Elever i hver Klasse, befinder Kristen sig altsaa i Midten af Klassen, hvad de opnaaede Karakterer angaar]. „April 61. Har anskaffet sig et guldbergsk Skriveapparat, som han benytter til Skønskrivning. — Aug. 61. Besøg hos sine Forældre i Sommerferien tilligemed 2 af sine Kammerater Th. Holm og C. Harpsøe. — Ved Hovedcensuren g Nr. 5. — November 61. Lærer at sy hos Skrædder Hansen. Rebslageriet er hans Hovedprofession, lærer at hegle hos Rebslageren siden October. — December 1861. Ved Censuren i December g. Nr. 6. — Marts 1862. Aarscensur: Dansk mg, Regning g, Geografi mg+, Historie g÷, Geometri g, Naturlære g, Hovedcharacter Nr 6 g, Gymnastik mg, Violin g+, Kurvemageri mg÷. — Examen, Dansk g+, Dansk Stil g, Geografi g+, Historie g÷, Regning mg, Geometri g+, Naturlære g+, Haandgjerning mg+, Gymnastik mg, Hovedcharacter mg÷, Violinspil g+, Rebslageri mg+, Maattefletning mg÷. Udgaa af 4. Klasse. Fraværende fra 2. April. — April 1862. Udtraadt af Instituttet den 28. Vendt tilbage til sin Faders Gaard for at nedsætte sig som Rebslager“].

Kristen Uhrskov fortsætter: „Jeg forlod Instituttet April 62, og paa Hjemvejen besøgte jeg *Frederik Maximilianusen* ved Holbæk. Ulrik skulde nu være Soldat, og Fader havde ikke godt Raad til at holde to Sønner ude. Nu, det havde vist heller igen Nytte været til, om jeg havde blevet der længere. Der var dog Tale om, at jeg skulde blevet der et Aar længere for tillige at lære at være Klaverstemmer, hvilket jeg tror, jeg havde haft let ved, men der var kuns eet

Klaver i Tørring, og rejse fra By til By var i den Tid ikke saa let, saa det blev opgivet.

Jeg mærkede snart, at mit Ophold paa Instituttet havde haft nogen Betydning. Mine Søkende og andre unge fik dog nu en vis Agtelse for mig, thi de mærkede meget snart, at jeg var dem overlegen i flere Henseender. De Stykker, de regnede i Skolen, kunde jeg med Lethed regne i Hovedet.

Det maa dog til min Skam siges, at jeg nu havde en vis Lighed med en Hund, der slippes løs af en kort Lænke. Jeg manglede helt Forudsætningen for at kunne taale al den Frihed, jeg nu fik. Mine Udskejelser gik væsentlig i Retning af Selskabsdrikkeri. Jeg var dengang meget ærgerrig. Jeg vilde gerne, hvor jeg kom, spille første Violin, og det kunde jeg i de Selskaber; de vilde godt have mig med. Jeg sang Viser af Erik Bøgh. Desuden blev ikke sjældent ældre død-drukne, mens jeg gik ene hjem. Det betragtedes dengang som noget stort, naar man kunde drikke andre under Bordet.

De mest sædvanlige Kammerater i den Tid var *Anders Vistesén*, *Rasmus Kristiansen* og mange andre. Jeg havde lært noget Violinspil paa Instituttet, nu vilde jeg lære nogle Dansemelodier hos *Jens Husmand*, for en Musikanter var jo da en anset Person. Hvor der kunde vindes Anseelse, der vilde jeg være med.

Med Rebslageriet gik det saa som saa. Jeg opdagede, at jeg nu først skulde til at lære. Jeg skønnede nu, at det egentlig havde været Mesteren temmelig ligegyldig, om vi lærte noget eller ej.

En Dag skældte min Fader mig drabeligt ud for mine Krotures Skyld. Værre gik det dog *Anders Vistesén*. Han var en Søndag Aften til Legestue i Hammer Mølle, kom i Klammeri med *Kristian Møller*-

svend, som han gav et Par Lussinger, og bagefter blev han stævnet af sin egen Fader, der var Sognefoged. Da sagde Vesti: „De' ka' Pin'de ett blyw ve' o go dehjæel“ Herfor maatte Anders Vistesens møde og give en Bøde paa fem Rigsdaler. Jeg var dog aldrig uklar med nogen.

Vi maa nu gaa til 63. Ulrik var 1. September til Mønstring ved Dannevirke, kom hjem — tror jeg — den 1. Oktober, men man begyndte at tale om Krig, og han blev atter indkaldt 1. November. Den 16. lød det med Gysen overalt: „Kongen er død.“ Ja, Kongen er død, og saa faar vi Krig, ja, ikke blot det, men en tysk Konge i Stedet.

Frederik den Syvende var den folkekære Konge. Det var jo sunget ind i os: „Saa dansk som han var ingen Konge her i mange Aar.“ Men snart efter gik Rygtet: „Nej, Kongen er ikke død, men ved nederdrægtigt Forræderi bortført til en tysk Fæstning.“ Det var vel saadan, at saa elsket var Kongen, at Almuen ikke kunde tro, han var død.

Men trods Sorgen og trods Lammelsen raadede alligevel Hovmodet fra forrige Krig. „Ja, nu faar vi Krig,“ sagde Folk til hverandre med et vist Vemod, men de frygtede dog ikke for Udfaldet, thi man stolede blindt paa Dannevirke. En Vise, der ogsaa stod i Aviserne, lød saaledes:

„Nys var vi til Manøvre for Plaser,
faldera.

Paa Dannevirke prøved' vi Gevær,
faldera.

Den Jord, Kong Frederik har højet op,
faldera,

vi dækker, hvis det kniber, med vor Krop,
faldera.

Og har han Lyst at gæste os til Jul,
 faldera,
 saa skal han faa vort allerbedste Sul,
 faldera.
 Hans sultne Mave fyldt med Ærter graa,
 faldera,
 vor danske Kost han ret skal smage faa.
 Faldera."

Men Hovmod staar for Fald, det erfares tit. Julen kom med blandede Følelser. 3 Aars Forstærkninger var blevet indkaldt. Krigen mente man nu var uundgaaelig. Tredie Februar stod der i Aviserne: Tyskerne er gaaet over Eidern, nu har vi Krig. — *Jørgen Hørsholm* sagde til min Fader: „Ja, næ de no kommer te' Dannevirke, saa foe de Pin'de dje Nejs braanet."

Syvende Februar kom Fader hjem fra Kirke ved Middagstid — jeg kan høre det endnu — han kom gennem Gaarden og Køkkenet med tunge Trin, satte sig inden for Døren med et Suk, sagde straks ingenting, men saa sagde han med dæmpet Røst dette forfærdelige: „Dannevirke er forladt uden Sværds slag." En sagde: „Det er da ikke sandt?" — „Jo, det er sandt. Fenger ⁶⁾ sagde det paa Prædikestolen, og han sagde paa Prædikestolen: „Det værste er, at det er sandt."“

Nogle gik straks ud, vistnok for at græde Sorgen ud. Jeg stod henne ved Kakkellovnen, for det var jo da en stor Skam for et Mandfolk paa en og tyve Aar at græde.

Ingen skal dog tro, det var, fordi jeg havde en Broder og mine Forældre en Søn med — i hvert Fald ikke væsentlig — nej, men mere det, at jeg hørte til en gammel dansk Slægt; nu var Danmark i Nød, maa-ske var det Danmarks Undergang. Det knugede saadan, at det endnu staar for mig som den frygteligste Søndag, jeg har oplevet.

Men tilbage til Fenger. Der var dengang opstaaet, man kan vel sige religiøse Stridigheder. P. Brill, min Fader, Niels Bendtsen, Jørgen Kristensen o. fl. var med ham, men flere var imod ham, men jeg tror nok, at Mindretallet vejede mest. De andre sagde: „Han lærer jo Børnene Viser i Skolen, „Sol er oppe, Skovens Toppe“ — det er vel ingen Salme“ osv.

Ikke mange Dage efter gik Rygtet om Forræderi, thi at *de Meza* var en Forræder, det var man vis paa. Han havde ikke engang spurgt sig for hos Ministeriet o. l. Lysglimt kom der dog. Danskerne, 1. og 11. Bataillon, Københavnerne og Vendelboer, havde kæmpet drabeligt ved Oversø og Sankelmark. De standsede Fjenden en Tid. Imens kom Arméen et Stykke frem, men uden Kommando og i stor Forvirring. Ved Siden af Vejen laa væltede Vogne og Kanoner, og mange Soldater var falden af Udmattelse. Ulrik skrev senere: „Vi formelig gik og sov med tomme Tornystre og tomme Maver, men vi kom dog helt godt til Sønderborg, hvor vi skal blive, vel nok for at forsvare Dybbøl. Modet blandt Soldaterne var faldet, da vi forlod Dannevirke.“

Den 8. Marts kom Fjenden til Vejle. Vi stod ude paa det gamle Havedige der Syd for Gaarden. Man kunde ikke blot høre Kanonerne, men ogsaa Gevær-salverne. Max, der den Dag var kommet op til os, han græd. Man havde dog Indtryk af, at det mere var for hans Sønner, end det var for Danmark. Jens Christian og Mads havde jo et Par Aar før bosat sig som Købmænd i Vejle. Et Par Dage efter, vistnok den 10. Marts, kom der fjendtligt Kavaleri og red efter Hammer.

Den Del af den danske Armé, der gik op i Jylland, anførtes af General *Hegermann-Lindencrone*, kaldet

General Baglæns, fordi han aldrig gjorde nogen Modstand.

Da kom der en betydelig fjendtlig Styrke, men det var vist Østrigere, de holdt stille ved Tørring Bro efter Ølholm. Den Dag red østrigske Officerer omkring. Folk skulde møde ved Tørring Kro med deres Heste. De to, vi havde, som der kunde være Tale om, de kunde bruge, var nede paa Melhede at pløje, hvor de fik dem ind i et Tørvehus. De andre to var en Følhoppe og en to Aars Hingst. Saa sagde Fader til Niels Andersen: „Dem kan du jo saa ride ned med.“ — „Det tør A bandeno ett.“ Saa maatte Fader jo selv af Sted, og det skulde være i en Fart. Om Fjenderne var bange eller gale eller begge Dele, ved jeg ikke, men de var ikke længer Nordpaa end hos os. De tog kun faa Heste i Tørring, som siden blev ordentlig betalt.

Man hørte nu mange Jammerklager fra Soldaterbreve. Det var dog aldrig Tilfældet med de Breve, vi fik fra Ulrik. Jo, engang skrev han: „I Gaar kom en Granatkugle og knuste Hovedet paa min bedste Kammerat og Sidemand. I Dag skyder de med Kanonerne, saa de knap kan tælle dem, men,“ sluttede han, „det er for Resten kønt de mørke Nætter at se de mange lysende Kugler gaa hen over os.“

Den 17. Marts og Anden Paaskedag, vist den 28., stod der et Slag uden for Dybbøl, men der var han dog ikke med. Der havde nu i lang Tid næsten ikke været talt om synderlig andet end Krigen. Nu kom der Stof til nye Tanker, nemlig Dybbøls Fald den 18. April. At den maatte falde, troede vi nok. Vi vidste jo forlængst, at de kunde skyde ind i Flanken, at det ikke længer bare hed: „Dæk!“ men ogsaa: „Broager dæk!“ Vi vidste, at Skanserne væsentlig var forvandlede til Jorddynger. Jeg og flere syntes en Dag

at kunne høre Kanonerne buldre fra Dybbøl. Der gik ikke mange Dage, før vi hørte, at 6. Bataillon og flere var blevet afløst den 17. og kommet over til Als. I Stedet var der fra Fyn kommet 7. og 20. Bataillon. Ved 20. var *Johan Kristiansen*, Østergaarde, han fik fire Geværkugler gennem sit Tornyster, uden at det skadede ham det allermindste.

Efter Dybbøls Fald talte man saa om Als. Den kunde vi da nok holde. Der kom store Troppemasser ad Landevejen [forbi Uhrskovgaard] af alle Vaabenarter. Straks syntes jeg, det var en køn Musik, men da jeg saa kom til at tænke paa, at det var Fjenden, ja, saa blev det jo noget andet. Ikke længe efter, den 9 .Maj, sang vi:

„Det var ved Helgoland, at sidst vi Fjenden saa,
vi satte Dampen op og brased' paa,
vi gjorde klar til Slag, vi hejsed' højt vort Flag,
og derpaa gav vi ham det glatte Lag.“

Under Vaabenstilstanden haabede man paa en nogenlunde gunstig Fred, thi det maatte jo dog have nogen Betydning, at de tre „Hejmdal“, „Jylland“ og „Niels Juel“ sejrede over fem store prøjsiske Krigsskibe. Men hvis det skulde glippe, saa havde vi da det store Søuhyre „Rolf Krake“, som jo engang havde passeret Alssund, og som kunde feje Fjenden væk, som naar man fejer for sin Dør.

Efter at man i London havde forhandlet uden Resultat, sluttede Vaabenstilstanden, vist den 26. Juni. Tre Dage efter gik Tyskerne uden videre over til Als. Ingen saa „Rolf Krake“. Nogle sagde, det skete ved Overrumpling, andre sagde igen Forræderi. Jeg tror ikke, vi her fulgte med i Underhandlingerne mellem *Monrad* og de andre, ja, vi hørte jo nok om et nyt Ministerium.

Nu var Modet faldet. Det maa have været i August, vore Soldater blev permitteret, for jeg kan huske, at Dagen efter, Ulrik kom hjem, var han i Marken for at se til Folkene, og de høstede Rug. Han kom om Natten iført en lang Lærredstrøje med Benklæder af samme Stof, det hele havde kostet 16 Mark. De var kommet igennem Horsens, hvor Prøjserne endnu laa, og de grinte ad dem, ja, de grinte. Jeg kan ikke huske, der blev talt meget om Freden, men det ligger vel heller ikke til min Familie at snakke meget om det mørke.

Senere kom saa Politikken, som optog mig i høj Grad. Om det var den, eller det var ved egen Aandskraft eller Bøn til Gud, ved jeg ikke, men jeg kom da mer og mer bort fra Drikkelagene. Jeg var nu snart fuldblods Musiker. Jeg fulgte med Jens Husmand som Musikanter, vi spillede ikke blot sammen her i Kroen, men ogsaa i Nabosognene. Naar der var Bal i Gaardene for vore egne, saa spillede jeg alene.

I den Tid dansede Tjenestefolk i Kroen. Gaardmændene holdt saa skiftevis Bal i Gaardene for deres Børn. Hvor var det saa hyggeligst at sidde og spille? Jeg ved det ikke. Jeg tror, de morede dem bedst i Kroen. Der var der en hel Del Raahed, men i Gaardene herskede der en frygtelig Hovmodsaand, saa Naturfolk som for Eksempel min Broder *Martin* og *Martin Olesen* de kunde ikke godt klare sig. Det kneb ogsaa lidt for mig, men naar jeg saa havde spillet et Par Stykker, saa bildte jeg mig ind, jeg var den fornemste af dem alle. — Men saadan var det jo heller ikke i Nabosognene.

Men tilbage til Politikken. Godsejere og Embedsmænd fordrede en Ændring i Grundloven, og de fik mange med sig baade i By og paa Land, for de sagde, at hvis vi ikke kunde enes, saa kom Tyskerne igen

og tog det hele. Paa den Maade var det, Etatsraad *Westenholz*, *Matrup*, slog *Rasmus Mathiasen*, *Emborg* ⁷⁾). De havde lige mange Stemmer, men ved Lodtrækning valgtes *Westenholz*. Saa stod Skovrider *Rose* fra *Palsgaard* op paa en Vogn og raabte, saa højt han kunde, at det maatte betragtes som en Himlens Beskærmelse, at Højre havde vundet. Senere valgtes *Dahl* ⁸⁾, han sagde naturligvis nej til den gennemsete Grundlov.“

[Vi kigger atter lidt paa Blindeinstituttets Stam-bogsblad, hvor det hedder: „1863. Det gaar ham godt og han har ikke Mangel paa Arbejde og Afsætning. — 1864. Fremdeles godt. — 1865. Forholdene uforandrede. — 1866. Han har aflagt et Besøg paa nogle Dage i Blindeinstituttet, hvor han gjorde et fordelagtigt Indtryk. Han har stadigt Arbejde og fortjener godt“].

„Ikke længe efter kom der en anden Bevægelse, nemlig Valgmenighedsbevægelsen. Jeg husker saa godt endnu et Møde, der afholdtes i *Hammer*, *Dahl* og *Utoft* talte paa den ene Side og Provst *Bülow*, *Linnerup*, paa den anden. *Bülow* sagde bl. a., at hvis Valgmenighedsloven blev vedtaget, gik Kristendommen til Grunde.

Et langt, langt større Møde, som *Svendsen* havde indbudt til, afholdtes paa *Jelling Høje*. Blandt de Gæster, der var, kan jeg huske *V. Birkedal*, *Melbye*, *Asperup*, *Sveistrup*, *Vejen*. *Svendsen* indledede og udtalte sin Glæde over de mange, der var mødt, og saa talte han til os med sin vældige Røst om Valgmenighedsspørgsmaalet, der betød saa meget i den Tid. Saa talte *Birkedal* om Guds Kærlighed i Højden, *Bredde*n og *Dybde*n. Saa stærkt grebet...“ [Her følger en Side, hvorpaa der er skrevet to Gange, saa den er ulæselig. Der er aabenbart Tale om, at *Kristen* tænker paa at

komme paa Kolds Skole, men nærer forskellige Betænkkeligheder, bl. a. fordi han føler det lidt flovt, at han ingen Overfrakke har]. Optegnelserne fortsætter: „Det blev endnu ikke bestemt, men saa hændte det, at Nis i Møllen blev saa fuld, at S. T. Jørgensen og jeg var nødt til at følge ham hjem. Paa den Tur fik jeg mit Violindæk beskadiget, saa jeg var nødt til at have Violinen til Instrumentmager, og da der dengang ingen nærmere var end i Odense, saa gav det et lille Stød til. Senere kom Kr. Jørgensen op til os og talte om Sagen. Naar jeg vilde derover, saa vilde hans ældste Broder, *Peder Jørgensen*, ogsaa med. Hans yngste Broder, *L. P. Jørgensen*, var der, og Kr. Jørgensen var der jo forrige Aar. Desuden var der jo saa mange paa min Alder, der ingen Overfrakke havde.

Jeg kom da paa Kolds Skole den 9. Januar 1869. Kold var en helstøbt Personlighed, han var en Menneskekender som ingen anden i vort Folk, derfor ramte han altid, hvor han sigtede. De, der ikke kendte Kold, faar ham let galt i Halsen, man lærer nemlig ikke Kold at kende ved at læse om ham.

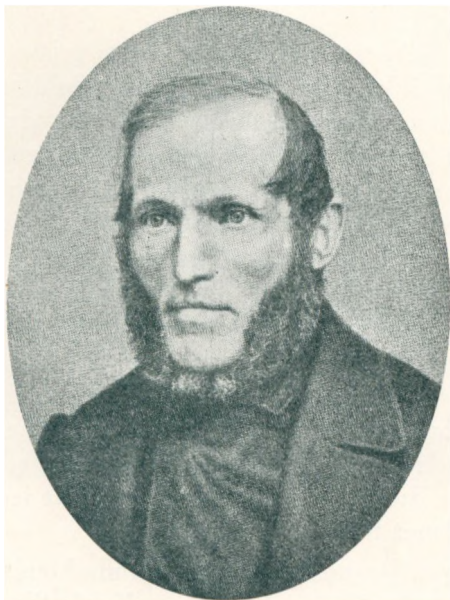
En Dag var vi i Ryslinge at høre Birkedal. Dagen efter spurgte Kold, hvad vi syntes om det. Ja, vi syntes jo da saa svært godt om det. „Ja,“ sagde han saa, „I kom jo nok højt op, men I blev der ikke, men jeg vil trække jer op saadan, at I aldrig mere skal gaa i Staa.“

Ingen skal sige, at jeg har lignet Kold ved Vorherre, men jeg tænkte tidt paa de to af hans Disciple, der sagde til hinanden: „Brændte ikke vore Hjerter i os, der han talte.“ — Ja, for saadan var det.

I Midtfyn var der paa den Tid et meget stærkt kirkeligt Røre. Der var *Johannes Clausen* i Sognekirken [i Ryslinge] og Birkedal i Valgmenighedskirken, to dygtige Mænd, men Clausen var Pietist — indremissionsk — og Birkedal var grundtvigsk. Om Søndagen

kom der Vogne i Massevis fra alle Sider. Det var med Henblik paa Clausen, at Kold en Dag sagde: „Nu skal vi passe paa at have rent Halm i Lejren, for nu skyder de paa os med vældige Granater.“

De kære Tørringer kunde jo ikke begribe, hvad jeg

C. Kold.

Litografi efter Tegning af Harald Jensen.

skulde paa Højskole efter. At andre skulde for at lære at regne og skrive, det lod sig høre. Engang spurgte S. T. Jørgensen mig i et Brev, hvad vi egentlig lærte derovre. Jeg kunde ikke svare andet end følgende Vers:

„Jeg er saa glad i Grunden,
og vidste det ej før,
det er, som jeg har funden
en Ven, der var forsvunden —
mig prægtige Humør.“ *)

Kold kom til os paa Skolen. Saa spurgte Eleverne, og han svarede. En Aften sagde han, at han vilde gerne have os til at interessere os for tre Ting, nemlig Friskole, Valgmenigheder og Skyttesagen. Man maa huske paa, at dengang var Skyttesagen noget ganske andet, end det er nu, hvor det jo kun er en Jagt efter Præmier.

Sidst i Februar eller først i Marts rejste jeg hjem. Jeg havde ikke flere Penge, skønt Kold var meget moderat imod mig, men min Violin havde kostet 6 Rigsdaler at faa gjort i Stand, og forlange Penge af min Fader vilde jeg ikke. For det andet skulde jeg jo ogsaa hjem til Rebslageriet, og for det tredje: Jeg var saa inderlig mæt, at jeg snart ikke syntes, jeg kunde huse mere.

Jeg besluttede derimod, at jeg næste Aar vilde rejse derover en lille Tur, maaske paa et Par Uger. Det var da ogsaa almindeligt blandt de fleste, at de længtes efter 1. April, men enkelte var der, som mente, at de godt kunde høre Kold flere Vintre, men det var Folk, der ingen Bund var i, og de er, saa vidt jeg ved, for længst visnet hen.

Da jeg rejste hjem, var det jo min Mening, at alle unge i Tørring Sogn skulde paa Kolds Skole, og jeg troede i min Dumhed, at alle kunde faa samme Udbytte som jeg. Det var ikke længe efter min Hjemkomst, før der taltes om, at Kristen Uhrskov var blevet „hellig“. Hen paa Sommeren sagde nogle kloge Koner ved deres Kaffegilder, at vi var blevet tossede, væsentligt fordi vi sagde, at Mennesker ikke havde Forstand og fri Vilje, saa de kunde vælge mellem Godt og Ondt. Ja, vi sagde ogsaa, at der var Omvendelse efter Døden. Nu, een var der, som kunde have Lyst til at komme paa Kolds Skole, men han havde en Moder, hun var Søster til Jeppe Hauge, hun var just ingen

Engel, hun forpurrede det for mig — men det kunde vist ogsaa være det samme.

Først i April kom der tolv-tretten Morsingboer fra Kolds Skole for at besøge mig. Hvordan vi fik Plads til alle dem om Natten, ved jeg ikke. Vi var nede at

Eleverne paa Kolds Skole.

besøge Dahl i Aale og *Jens Jørgensen*, Bjerregaard. Der spiste vi allesammen Mælkegrød til Natter. Det syntes Morsingboerne saa godt om. Det var da Bevis paa, at han var en folkelig Mand. Det var nu efter den Tids Maal.

Efter den Tid var det min Moders Ønske at faa Ulrik og de tre yngste paa Kolds Skole, thi hun havde saa godt kunnet mærke, at der var mere Alvor hos mine Kammerater end hos Broder Sørensen, der havde været paa Vinding Vinteren før. Jeg var da ogsaa henne at besøge ham en otte Dages Tid. Jeg syntes svært godt om Rosendals Danmarkshistorie. Det var vist en god dansk Skole.

Det blev nu bestemt, at Ulrik skulde til Kold næste Vinter. Søren havde vist ikke faaet meget ud af det paa Vinding, og derfor syntes Moder, at naar han havde været Soldat, saa kunde han have godt af at komme over til Kold. Saa var der jo Martin og Charlotte. Trine var allerede gift.

Efter den Tid har jeg mange lyse Minder, som dog — mange af dem — er gaaet i Glemmebogen. Kold sagde til mig, da jeg rejste, at nu skulde jeg gøre mig Umage for at komme hen at høre noget godt. Men det kunde han nu gerne have sparet sig, jeg selv var ivrig nok. Jeg var da med til et stort Skolemøde i Vejle. Der mødte Svendsen fra Jelling som Talsmand for Friskolen og en hel Del Almueskolelærere paa den anden Side. Hvor mange Modstandere, han havde, ved jeg ikke, men jeg kan endnu glæde mig ved Tanken om, hvordan han saa afgjort, men paa en mild Maade kunde feje dem alle til Side. Han var ikke blot Seminarieforstander, men ogsaa Præst. Jeg havde hørt ham allerede et Par Aar før nede i Bjerres [Bjerregaards] store Sal. En anden Gang hørte jeg *Trier*, *Vallekilde*, en tredie Gang *Nørregaard* og flere.

Svendsen havde nok en Del Betydning i Omegnen, men dog mest som Præst for Seminaristerne. Der var ganske anderledes Indhold i dem end nu. Der kom mange betydelige Mænd fra Seminariet [i Jelling] dengang, Mænd, som *Holm*, *Rosendal*, *Balling* og mange, mange flere.

Ikke længe efter, at jeg var kommet hjem fra Kolds Skole, skulde der være Barselgilde hos Anders Vistesen i Plovstrup, og det var blevet bestemt til at skulle være en Langfredag, men der skulde være Dans, og jeg skulde spille, hvortil jeg sagde nej, da det var Langfredag. Men da jeg fik hele Familien imod mig, maatte jeg bøje mig for Overmagten.

Da jeg endnu ikke var gammel nok til at kunne faa Stemmeret, var jeg to Gange i Vejle til Rigsdagsvalg, hvor jeg mente, de største Kræfter var. Den ene Gang husker jeg ikke den ene Kandidat, men jeg husker dog, at *P. Bojsen* ¹⁰⁾, Gjedved, var opstillet. Han begyndte med at undskylde sig og sige, at han jo ikke kunde saadan som den foregaaende Taler. Da raabtes der fra Forsamlingen: „Jo, du kan godt, din Satan!“

Den anden Gang¹¹⁾ var det Fuldmægtig *Schytte*, Højre, der stillede sig imod Hofjægermester *Carlsen*, der da ogsaa blev valgt. Hans Stiller var Seminarieforsender *Svendsen*, Jelling. Aldrig har jeg hverken før eller siden hørt en Taler, der saadan har kunnet tæmme de vilde Kræfter, som han. Han havde ogsaa en vældig Røst, baaret frem af en betydelig Aandsmyndighed. Da han begyndte, var der en Hujen og Skrigen med alle Slags Ukvemsord, men han lod sig ikke forstyrre, og da han havde talt en lille Tid, var der den dybeste Stilhed. Der var den Dag i Vejle et vældigt Spektakel. Man sagde, at Bønderne fik Sten i Vognen hjem. Tidligere var det i hvert Fald sket. Venstremænd, som Bønderne jo i Almindelighed var, havde ogsaa undertiden den femte Vognkæp med for at værge sig.

I Brædstrup gik det ogsaa hedt til. Efter 66 trak Dahl sig tilbage. Han vilde jo ellers ikke være Rigsdagsmand, men han blev opstillet af to Grunde. Man vidste, at kunde han ikke blive valgt, saa kunde ingen blive det. Man vidste tillige, at han var solid.

Derefter stillede theologisk Kandidat og Kroejer *Faaborg*, Tebstrup, sig og blev ved Dahls Hjælp valgt. Han var Kredsens Rigsdagsmand til 81, da han trak sig tilbage. Skønt *Faaborg* var en jævnt dygtig Mand, vilde det dog ikke være lykkedes for ham, hvis han

ikke havde haft Dahl til Stiller. Dahl havde en vældig Indflydelse, men den svækkedes dog betydeligt, da han gik over til de moderate og stillede *Jensen, Toustrup* ¹²⁾, mod *Bøtke*. Det var i 81. *Kristen Jørgensen, Rasmus Schmidt, Lærer Nissen* og jeg var kørende til Møldrup for at opfordre *Bøtke*. Nissen var hans Stiller. Underligt var det, at vi sejrede den Dag, thi *Jensen, Toustrup*, var ældre og meget dygtigere og støttedes naturligvis af *Højre*. Værre gik det dog Dahl, da han nogle Aar senere stillede *Jens Madsen, Hammergaard*. Det blev en ren Fiasko. Alligevel mindes jeg Dahl som en Hædersmand.

De Mænd, jeg bedst mindedes fra de første Aar efter Grundlovsændringen, er nu alligevel Dahl og Pastor *Søborg* i Klovborg. Denne sidste var ikke blot *Højre*, men næsten altid vred. Dette forstod Dahl saa udmærket at benytte, saa han fik Begejstringen paa sin Side, og det var jo det, det gjaldt om, særlig i den Tid, da saa faa havde en egentlig politisk Overbevisning.

Ved min Moders Hjælp lykkedes det jo saa at faa *Ulrik* over paa Kolds Skole Vinteren efter, at jeg havde været der, altsaa 1869-70. Efter Jul rejste jeg med, blot for en kort Tid, men den Vinter havde jeg paa en Maade ikke saa meget ud af det. Jeg syntes, at det den Vinter var mere slapt. Kold var mere mat, og det var et ringere Hold Elever, syntes han selv.

Lærerne paa Kolds Skole var *Jørgen Pedersen*, nu Landstingsmand. Han boede dog ikke paa Skolen, men gik ind og underviste nogle Timer i Fysik. Faste Lærere var *Schmidt*, nu Bladskriver paa Bornholm, og saa en anden, som jeg ikke ved hvor er.

Men jeg havde alligevel meget ud af de tre Uger, jeg den Vinter var der, thi jeg gik tidt ind til Kold. Jeg var der tidt længe, og vi talte om mange Ting.

Jeg var altid saa inderlig velkommen. Kold var god at faa Forstand af. Jeg spurgte ham en Dag: „Naa, hvad synes De saa om Ulrik?“ — „Ja, han kan da høre, men der er jo ikke den Fyr og Flamme som i Dem.“

En Dag kom Kolds Kone ind og klagede over, at den ene af de smaa Piger havde faaet et daarligt Øje. Hun mente, at hun skulde til Læge. Det mente Kold ikke. „Fordi et Barn har faaet en Stinte paa Øjet, henter vi ikke Læge. Det gør vi først, naar der er Nød paa Færde.“ En anden Dag kom hun og vilde ud og køre, men det syntes han ikke om. Han spurgte saa mig, om jeg ikke syntes, at naar hun fik en Køretur hjem hver fjortende Dag, saa kunde det være nok. Det kunde jeg jo ikke have nogen Mening om.

En Dag skulde jeg gaa ned og bede om Godtvejr for en Karl fra Baastrup, der havde slaaet lidt til Skaglerne i Odense, men det mislykkedes. Kold sagde: „Har jeg ramt ham med et Ord, tager jeg det ikke tilbage.“

Kold kom altid op den Vinter med en Kop Vand. Naar han havde faaet sig en Slurk Vand og en Pris, ja, saa kunde han. Han mente nok, at det var bedre, det var Vin, han drak, men han turde ikke komme ind paa det Skraaplan.

Han sagde en Dag i sit Foredrag, at det vel var muligt, at der ogsaa skulde holdes Skole i den anden Verden, „saa har Vorherre maaske Brug for mig der.“ Kold sagde en Dag: „Naar jeg om Morgen har holdt Bøn, saa siger jeg gerne:

„Du bedst min Tarv og Trang, o Herre kender.
Min Sjæl, hvad vil du mer? Lad Gud kun raade.“ “

Godt en Maanedes Tid efter, at jeg var rejst hjem — den 1. Marts — maatte Kold [paa Grund af Sygdom] opgive sin Skole. De, der vilde forsætte til 1. April,

raadede han til at rejse til *Jens Lund*, Vejstrup. Derhen tog vist de fleste. Resten rejste hjem, blandt dem var *Ulrik*.

I Aale var der en Tid før blevet oprettet en Pigeskole, ledet af en Frøken *Frederikke Pio*."

[*Frederikke Pio*, der var født i København 1838, kom i Huset hos den grundtvigske Præst Chr. la Cour i Aalsø og var siden i fire Aar Lærerinde for Grundtvigs Børn og senere i flere Somre Lærerinde ved Kolds Højskole. 1867 oprettede hun med Støtte fra flere Mænd en Pige højskole i Aale ved Horsens. Den havde den første Vinter 26 Elever, men den næste Vinter kun 8. Hun solgte da Skolen til Lærer A. J. Dahl, som drev den med god Tilslutning, gennemsnitlig 40 Elever hver Vinter. Frk. Pio blev senere gift med Gaardejer *J. Olsen* i Tørskind, Bredsten Sogn, ved Vejle. Sammen med sin Mand forsøgte hun at holde Højskole paa deres Gaard, men den fandt ingen Tilslutning og maatte opgives. Senere rejste Ægteparret til Amerika, hvor Fru Olsen døde 1922]. ¹³⁾

„*Frederikke Pio* var en mærkelig begavet Pige, men hun havde nogle fikse Idéer. Hun var saaledes en Hader af flerstemmig Sang. Hendes Medhjælper, Frøken *Sophie Lund*, var en Søster til *M. A. S. Lund*, Vium, og Frimenighedspræst *Rasmus Lund*, Mors. Denne sidste var der engang, jeg ogsaa var der. Mellem ham og *Frederikke Pio* kom det til en heftig Diskussion om Sang. Hun spurgte ham bl. a., om han troede, de sang flerstemmigt i Himlen. Han svarede: „Nej, jeg tror, de synger tusindstemmigt.“

Der var i det hele taget meget, hvad man dengang kaldte folkeligt. De gik med Træskostøvler om Vinteren i Stedet for Galocher, de sagde æde i Stedet for *spise*.

Jeg satte megen Pris paa at komme paa Højskolen i Aale. Det var en Søndag Eftermiddag. Man havde lejret sig paa en grøn Mark, og ved Solnedgang sang vi: „Kirkeklokke, ej til Hovedstæder.“ Det gjorde et saa underlig stærkt Indtryk paa mig, saa jeg siden ikke har kunnet glemme det. Jeg besøgte dem da ogsaa i Tørskind. Der havde hun til Hjælper *Charlotte la Cour*, en Søster til *Georgia la Cour* i Skibelund.

Efter Frk. Pio overtog Dahl Pigeskolen i Aale. Han holdt saa en Lærer til at hjælpe sig, dels i Almueskolen og dels i Højskolen. *Jessen* tror jeg var den første. Det var ham, der skrev en Sang om en anden Seminarist paa Jelling, der var noget smaat kørende. Han blev saa kaldt ind til Svendsen og skulde have en Straffeprædiken, der endte med: „Det var skidt gjort!“ hvortil *Jessen* bad om Undskyldning, for han kunde ikke gøre det bedre.

Han var et begavet Menneske, den *Jessen*. Han kunde holde Provst *Simonsens* Prædiken ordret for *Marie Dahl* (Dahls Kone), naar de kom fra Kirke, til stor Ærgrelse for hende, men til Morskab for Dahl og de andre.

Martin Hansen, Aale, der havde været Soldat sammen med Søren og været paa Kolds Skole, blev nu gift med *Ane Marie*, *Peder Hansens* Datter fra Ferup. Hun var en fuldblods Koldunge. De købte saa en Gaard i Aale, det blev mit andet Tilholdssted dernede, som jeg saa haardt trængte til, især efter at Moder var død, for naar ens Moder er død, saa er Hjemmet spoleret. Det gjaldt maaske nok i særlig Grad for mit Vedkommende. Det var i den Tid, jeg kun havde Kr. Jørgensen, jeg kunde have nogen Glæde af at besøge, her i Tørring da.

Naar jeg gik sent hjem om Aftenen, da syntes jeg, at jeg tydelig kunde se, at det var lysere ved et Hus

eller en Gaard, naar jeg troede, at der om Aftenen i det mindste blev bedt et Fadervor.

Jeg rejste i den Tid meget ud. Jeg besøgte Gjedved Højskole og Seminarium, var ogsaa nede hos *Martin Kristensen*, men han havde saa travlt med Tegning. Bojsens Foredrag syntes jeg godt om, men han syntes vist ikke saa godt om mig, fordi jeg havde været paa Kolds Skole. Han havde en god Kone.

Derfra rejste jeg til Fredericia og besøgte Broder *Martin*, der dengang var Soldat. Samme Vinter eller Foraar begyndte Sygdommen hjemme, Brystsyge, som man kaldte det. Lotte havde skrantet hele Vinteren, var altid søvnig. Da vi saa endelig fik *Tesch* hentet, erklærede han, at det var en langt fremskreden Brysttæring. Man kaldte det ikke Tuberkulose. Det var den første Gang, vi havde Læge, at jeg kan huske. Man lod jo ellers Folk dø af sig selv. Ja, min Fader havde da nok engang haft Læge, da han havde Tyfus.

Men det var ogsaa en stor Sorg, thi Lotte var afholdt af os alle. Men det var maaske alligevel godt, for jeg hørte senere, at Nis i Møllen havde gaaet paa Frierfødter til hende, og det havde vel da blevet den rene Elendighed.

Kort Tid derefter gik Søren til Uldum og fik en lignende Besked. Da han gik hjem, kom han ind i Kroen, hvor han traf nogle Kammerater, og de fik da en Omgang. Der havde han nok sagt, at hvis han nu om lidt skulde dø, saa vilde han da mere sig, mens han levede.

Fra den Tid sagde jeg nej til at gaa med Jens Husmand ud at spille, thi de syge satte megen Pris paa, at jeg saa meget som muligt kunde være hos dem. Det var vel nok særlig Lotte. Den Sommer og den Vinter syntes jeg altid, at jeg var mere til Nytte, gjorde mere Gavn, end nogen Sinde før eller siden.

Lotte spurgte tidt: „Skal du op at skære Hakkelse i Aften?“ Hun satte stor Pris paa, at jeg saa meget som muligt kunde være hos hende.“ [Den Sommer (1872) havde de i Uhrskov travlt med at faa indrettet en Aftægtsbolig i den sydlige Længe, hvor der tidligere havde været Stuehus. Den 30. Oktober blev Ulrik og Sine gift].

„Om Sommeren gik de dog oppe den meste Tid, ja, Søren gik for Resten oppe til faa Dage, før han døde.“ [Det er blevet mig fortalt, at han tre Dage, før han døde, laa paa Ryggen paa Gulvet og sang „I alle de Riger og Lande“]. „Lotte derimod maatte gaa til Sengs hen i Eftersommeren og kom saa at sige ikke op mere.

Det Aar gik jeg til Uldum, ikke blot for at hente Medicin, men ogsaa for at tale med Lægen. En Dag pressede jeg lidt haardt paa. Han svarede da: „De maa dog vide, at Liv og Død staar ikke i Menneskehaand.“

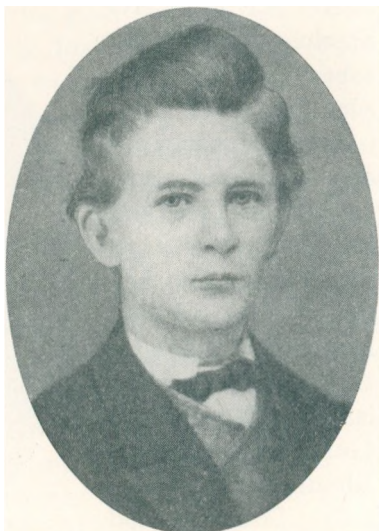
Juleaften blev Lotte meget syg. Juledags Formiddag blev der bedt for hende i Kirken. Da sagde Sine til hende: „Nu beder de allesammen for dig i Kirken.“ Da svarede Lotte: „Det er ikke vist.“ Juledag i Mørkningen var vi gaaet op i Gaarden. Fader var ene hos hende. Da kom han løbende og sagde: „Kom ned,

Charlotte Uhrskov.

hun er saa sær. Hun siger: „Hvad er det for en køn Musik, jeg hører?““ Jeg kom først ind, faldt paa Knæ ved hendes Seng, bekendte Troen og bad Fadervor. Og saa var Lotte død.“

[Fra Max' Datter, *Henrikke Christiansen*, hedder det i et Brev, dateret Melhede den 4. Januar 1873, til Broderen Frederik Christian Maximilianusen: „... Lotte Uhrskou døde Juledag og blev begravet den 2. Januar; der var en stor Begravelse, der var 15 Vogne til Kirken, og Kirken var pyntet med Grønt, Lyset var tændt baa- de i Lysekronen og paa Alterbordet, og 2 Borde stod foran Li- get med 3 Lys paa hver, og der var 12 Piger, som strøede Grønt fra Kirkegaardslaagen og ind i Kirken, jeg var een af dem ...“]

Søren Uhrskov.

„Samme Aar, vist ved November, lykkedes det at faa Martin kasseret som Soldat. Det var samme Kaptajn, som Søren havde haft, Voss hed han. Han hjalp ham. De havde været dygtige Soldater, sagde han.

Martin kom saa ned til *Laust Laursen*, som min ældste Søster var gift med. Moder syntes ikke, han skulde hjem nu og ligesom paa Slagtebænken, men dengang Lotte var død, syntes Moder, hun helst vilde

have ham hjem. Jeg tror ogsaa, han helst vilde selv. Frederikke og Laust var jo saa lidt hjemme. Martin og jeg sang undertiden den „Lille Guds Barn, hvad skader dig“, men naar vi kom til de sidste Linjer i sidste Vers

„Og naar hans Sol for dig
gaar ned,
arver du al hans Herlighed.
O, Gud ske Lov!“

saa kneb det med
Stemmen.

Søren døde Paaske-
morgen Klokken ni.
Fader var gaaet ned
for at ville have bedt
for ham i Kirken,
men vi sendte Afbud.
Nu var ogsaa han
død. Han skulde el-
lers have bygget en
Gaard der, hvor
Hans Jepsen nu bor.
Men „de' sku' no ett vær' saæn.“

Martin Uhrskov

Efterhaanden som Martin og jeg den sidste Tid levede sammen, skønnede jeg, at der var større Muligheder i ham end i nogen af mine andre Søkende. To eller tre Dage før han døde, var *Utoft*, Hvejsel, nede at besøge ham. Da var han oppe lidt og kunde da ogsaa gaa over Gulvet.

Han gav mig sit Ur, og kort før han døde, sagde han til mig: „Jeg har fulgt dig saa tidt. Kunde du nu have fulgt mig!“ — Og saa døde han. Det var den 13. Maj, og Paaskedag var den 13. April, altsaa Maanedsdagen efter Søren.

Det var jo haardt for Moder, men ogsaa for min Fader. Derfor sad *Jørgen Horsholm* [en Nabogaardmand] en Dag og trøstede dem. Jeg laa oppe paa Loftet og lyttede. Erik Bøgh troede jo da ikke, det var Synd at lytte ¹⁴). Jeg hørte da bl. a. Jørgen sige: „Ja, En sku' jo tøkk', de' haad wan bejje, te' de' haad wan Kræsten.“ Fader og Moder svarede ikke et Ord derpaa. — Martin var hemmelig forlovet med Stinne Hauge ¹⁵).

Det var nu det Efteraar blevet bestemt, at L. P. Jørgensen, Martin Hansen og jeg skulde følges ad til Vennemødet i København. Et Par Dage før vi skulde rejse, hørte vi, at Grundtvig var død. Vi rejste dog alligevel.

Først holdt *Bjørnstjerne Bjørnson* et Møde, hvor han talte om en ung norsk Lærer, der var død i de samme Dage. „Han var over tre Alen, og som han kunde springe med Gutterne!“ Saa kom det store Vennemøde, vist det største, der nogen Sinde har været. Før Døren blev lukket op ind til den store Sal, var der en saadan Trængsel, at de smaa ligefrem var udsat for at blive traadt ned. Der stod en lille Dame og klyngede sig op til mig og sagde: „Hjælp mig dog!“ Jeg fik hende da om Livet og løftede hende op, men saadan var der mange. Der stod vi saa temmelig længe. Saa raabte nogle: „Er der ikke en, der kan begynde paa en Sang, at vi kan faa Ro?“ Saa tog jeg Mod til mig og begyndte „Den signede Dag med Fryd vi se“. Aldrig havde jeg hørt den synge med en saadan Kraft. Endelig lukkedes Døren op, Trængselen blev da endnu værre en Tid.

Blandt de mange betydelige Mænd, der den Dag førte Ordet, mindes jeg bedst *Birkedal*, *Schrøder* og *Termansen*. Denne talte om Grundtvigs Kone og takkede hende, fordi hun havde lukket Dørene op for

den danske Almue. Men ingen, ja, ingen paa langt nær rev mig saadan med som Bjørnstjerne Bjørnson. Da Nutzhorn begyndte paa Sangen „Ligesom Vølven i Nord-Folkets Gry“, da raabte Bjørnson: „Det er skidt!“ og saa begyndte han selv, og det var bedre, ja,

N. F. S. Grundtvig.

langt bedre. Den Sang har vist aldrig været sunget saadan hverken før eller senere. Saa kom Bjørnson. Han staar endnu for mig som Helten, ja, som Kongen. Denne vældige Røst med norsk Tonefald, der fyldte det store Rum, ja, og os med. Bjørnson talte om Grundtvig som den underlig storslaaede Skikkelse, der havde aabnet Udsigten for tusinde Aar, denne umaadelige Kæmpe, der havde lagt tre Slægtleds Ar-

bejde bag sig og saa bøjede sit Hoved og gik til Hvile.

Mens jeg nu skriver dette, kommer jeg i Tanker om, at Birkedal fortalte en Legende om Josef og Maria, der flygtede med Barnet til Ægypten. Da de nær var omkommet af Tørst, rakte Jesusbarnet Haanden ud, og straks udsprang der et frisk Kildevæld. Det overførte han paa Grundtvig, som Gud havde brugt til den mageløse Opdagelse til at kaste Lys over Daabspagten.

Schröder talte om Salmen „O, Kristelighed“ og dvælede, saa vidt jeg husker, navnlig ved de Ord:

„O, smelt du vort Hjerte ved Højaltrets Ild,
og klar du Jordklimpen i Solglansen mild!
saa glade vi føle, os skabes i Bryst
de levendes Lyst!“

Fra Vennemødet husker jeg en anden Ting. Bjørnson havde i sin Tale ladet nogle Ord falde mod Tyskerhadet. Da var det, *Andreas Leth* fra Middelfart kom op mod ham og begyndte med at raabe ud: „Vi vil ikke drikke Dus med dem, der spytter i vort Krus!“

Det var vist den første Begyndelse til Spliden mellem Grundtvigianerne, thi vi mente da, at Bjørnson var grundtvigsk, og kunde da heller ikke tænke andet.

Et Par Dage efter var saa Begravelsesdagen. Man samledes i Frelsens Kirke, saa længe der var Plads. Her var der tre Præster, der prædikede, men hvem det var, kan jeg ikke huske, snart heller ikke, hvad de sagde. Jeg tror, at jeg var mæt af at høre. Men en af dem sagde da: „Her stod Grundtvig for halvtredsindstyve Aar siden og raabte ud over Tilhørerne: „Hvis Morten Luther stod her lyslevende iblandt jer, saa vilde han kløve jer fra Issen til Bæltestedet for jeres Lovgerningers Skyld.“ “

Her fra Frelsens Kirke gik saa det store Tog, vistnok det største, København nogen Sinde havde set. Tre Hundrede Præster i Ornat gik tæt efter Ligvognen. Foruden dem var der en Del, der ikke var i Præstedragt. Saa kom den store Skare af alle Stænder. Man anslog det til tredive Tusinde. Der gik vi nu og traadte hinanden op ad Benene, men det gjorde ikke noget, thi vi var jo i disse Dage alle Brødre og Søstre.

Uden for Vartov Kirke standsede Ligvognen, og ud bruste Orgeltonerne, ja, ud bruste Orgeltonerne: „Krist stod op af Døde“, og nu sang vi alle ned ad Gaden, saa langt man kunde høre, men ogsaa oppe fra Vinduerne, vist fra tredie og fjerde Sal. Man havde nemlig lejet Vinduer. Man sagde, at de gav indtil otte Mark for hvert Vindue. Saa det var, som om Kristus netop var staaet op fra de Døde.

Saa gik Turen pr. Bane til Gammel Køgegaard, men der var jeg desværre ikke med, jeg var saa træt, at jeg ikke kunde holde ud til mere. Der talte blandt andre ogsaa Bjørnson meget vingede Ord.

Der blev jo i de Dage sunget en Mængde Salmer, men af dem, der særlig blev sunget, maa fremhæves „Den signede Dag“, „O, Kristelighed“ og „Herren han har besøgt sit Folk“. Det var da ogsaa tydeligt nok, at det var en Besøgelsestid for den Flok, der i de Dage samledes i København. To Aar før havde Grundtvig jo sagt: „Ja, nu er Kold død, men naar nu jeg er død, saa først vil Livet blomstre i Danmark.“ Vi troede jo, ellers rettere vi tænkte, at det skulde have gaaet saaledes, men der kom jo mange Forhindringer.

Det var i allerhøjeste Grad Festdage. Fra Banegaarden og Havnen vajede Flag, og man hørte Salmesang, ikke blot der, men mange andre Steder.

Og saa Københavnerne? Ja, de var jo aldeles uforstaaende. Nogle var arrige over al den Staahej. De

mere godmodige, ja, de kunde da ikke forstaa, at fordi en Mand havde skrevet nogle Salmer, hvad skulde saa al den Stads til? De mente jo, at vi havde Salmer nok, hvad ikke var underligt, thi de havde jo slet ikke Brug for nogen.

Vi sejlede fra København til Horsens. Vi blev ved at synge, til vi kom et Stykke ud, saa blev det forbudt, thi de kunde ikke høre Kommandoen for os. Det var nemlig et stærkt Stormvejr. Men hen paa Aften fik Visen en anden Tone. Da laa Martin Hansen nede mellem nogle Tønder og tænkte: „Herregud, hvor mon Kristen Uhrskov er? Men jeg kan ikke hjælpe ham.“ L. P. Jørgensen og jeg sad paa en haard Kasse oppe paa Dækket, hvor vi havde det helt godt. Ja, det vil da sige, jeg havde spist nogle modne Pærer, og af den Grund maatte jeg ofre lidt. „Bliver du skidt?“ spurgte L. P. Jørgensen. Det var nu Pærernes Skyld, ellers har jeg aldrig været søsyg. Jeg vil derfor raade alle, der er til Søs i Stormvejr: „Spis endelig ikke Pærer!“

Da vi om Morgenens landede i Horsens, var vi alle trætte og forkomne. Men Martin og jeg gik dog straks efter til Aale. Da vi kom i Porten, saa han Ane Marie staa i Vinduet, hvorover han glædede sig meget. Sagen var jo den, at da vi rejste, var Martin meget betænkelig ved at tage med, thi hans Kone ventede sin Nedkomst, men saa sagde den aandsmyndige Ane Marie: „Du skal tage med, Martin!“

Da vi saa havde faaet noget Mad, fortalte vi om alt det herlige, vi havde oplevet. Da jeg kom hjem, maatte jeg ned til Kr. Jørgensen for at fortælle, thi han var den eneste i Tørring, jeg havde nogen Forbindelse med.

Svendsen, Jelling, var nu ogsaa død. Han led af Astma, og paa Vejen til Vejle til hans sidste Skole-

møde maatte han holde længe begrundet paa et Anfald. Det var ved det Møde, Ulrik første Gang saa Sine. Han har senere betroet mig, at da han saa hende komme ind ad Døren, syntes han, hun skinnede som en Sol. — —

I Oktober 72 døde vores gamle Lærer, *Schmidt* ¹⁶⁾. Han var en Mand, der trods hans Særheder dog altid gjorde sig Umage for at følge det nye, der kom frem i Tiden. I Begyndelsen af det næste Aar kaldedes efter meget Vrøvl *Povl Gotfred Petersen*. Han var, tror jeg, dimitteret fra Tønder Seminarium med en meget stor Eksamen, men han var meget uvidende, angaaende hvad der passerede i vort Land i den Tid. Han vidste ikke noget om Ryslinge eller Birkedal, skønt det var noget, som alle Mennesker talte om. Den Aften, han kom og fik set Stuerne, sagde han: „Det ser ikke videre godt ud, men naar min Kone kommer, saa bliver det sgu værre.“

Petersen var saamænd vist en skikkelig en, men han fik straks *Vilhelm Olesen*, en forfinet Gaardmand, der boede ved Siden af Skolen, til Omgangsfælle. De gik snart daglig sammen og drak Toddyer. Fru Petersen var en lille ubetydelig Pyntedukke, men desværre fik hun vel nok nogen Betydning, hun var jo Lærerens Kone.

En Dag sad jeg og sludrede med Syersken *Rikke Korfitsen*. Jeg sagde da blandt andet: „Vi har Damer her i Tørring, der ikke kan sove om Natten for at tænke paa deres Pynt.“ Men hun sagde, at jeg overdrev alting. Da kom Fru Petersen ind og udbrød: „Gud, Rikke, jeg har virkelig snart ikke sovet i Nat, for jeg kunde ikke finde ud af, hvordan jeg skal faa den Kjole syet.“ Saa sagde jeg Farvel.

Omtrent samtidig fik vi en ny Præst, *Simonsen* hed han. Han var vred, da han kom. Dahl havde skrevet

til ham — naturligvis i al Venskabelighed — og forklaret ham Stillingen, at han næppe vilde egne sig til Aaleboerne, og bad ham tage Ansøgningen tilbage, men herover blev Pastoren lynende vred. Vreden holdt ogsaa godt ud, vist lige til han rejste.

En Dag prædikede han om de falske Profeter, og det var tydeligt nok, at han mente Grundtvigianerne. En anden Dag prædikede han om Helvedes Forgaarde — han mente Højskolen — og sluttede med klynkende Stemme: „Man ser det desværre paa nært Hold.“ Han mente Dahls Pigeskole.

En Dag holdt han Bibellæsning i den gamle Skole i Tørring og talte om Guds Ord. Han holdt da Det nye Testamente op og sagde: „Her er Guds Ord, som jeg holder i min Haand!“ Man sagde endda, det var sort Bind. Han var ligesaa vred paa Pietister. Han drak en Toddy hos V. Olesen og sagde selv, at det var hans Milieu.

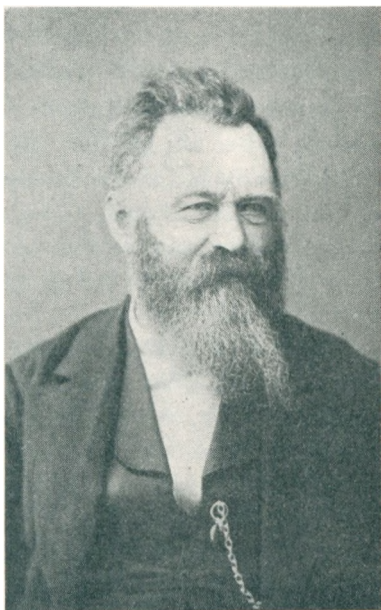
Omtrent paa samme Tid kom *Konradsen* til Hvirring. Derhen drog vi alle, som vilde høre en virkelig Forkyndelse. Kr. Jørgensen og jeg var de første fra Tørring, der løste Sognebaand. Konradsen sagde da til mig, at som ugift behøvede jeg det egentlig ikke. Han kunde da ikke forhindre mig i at gaa til Alters i Hvirring, men ganske vist, hvis jeg døde, saa kunde de jo vise ham til Side. Det vilde jeg nu ikke, men jeg syntes heller ikke, Kr. Jørgensen skulde være alene om det.

Da min Fader fik det at vide, talte han mig meget strengt til. Det var i Grunden ikke, fordi han i og for sig havde noget imod det, naar det blot kunde have sket i Stilhed. „Men hvad vil Folk sige? Du bliver aldrig regnet for noget.“ og al den gamle Snak.

Til sidst sagde jeg: „Om I kan tage de fire Rigsdaler igen, ved jeg ikke, men det ved jeg, at jeg er for

gammel til, at I kan faa mig fra min religiøse Anskuelse!" Siden, sagde han aldrig noget til mig om den Sag. Nogen Tid efter løste Ulrik og L. P. Jørgensen Sognebaand. Men Ulrik maatte tidt høre Vrøvl af Fader. Han havde aldrig givet ham et bestemt Svar. Da Rasmus Schmidt og Ulrik ogsaa havde løst Sognebaand, var det værste overstaaet, men da Kr. Jørgensen og jeg var ene om det, var det ikke nemt.

Der forefaldt mange morsomme Optrin mellem Dahl og Provst Simonsen, som jeg dog ikke kan huske saadan, at jeg kan gengive dem ordentligt. Derimod var det engang, Ulrik skulde have Barn i Kirke. Da var Kr. Jørgensen og jeg med ham derinde for at spørge,

Kr. D. Konradsen

om Konradsen ikke samme Dag maatte prædike i Tørring Kirke. „Saa længe min Mund er aaben,“ svarede han meget vredt og med dirrende Stemme, „faar en Mand som Konradsen, der er saa vidt forskellig fra mig, ikke Lov til at prædike i min Kirke.“

Den 25. Februar 1873 var jeg til Bryllup i Lysholt med L. P. Jørgensen og *Kristen Andersens* Datter *Mette*. Laust Peder Jørgensen blev nu min bedste Ven her i Tørring. Han var yngre og tillige en ædlere Karakter end Broderen Kristen. Det var vist samme Aar,

jeg var med til et Lætermøde hos *Otto Møller* i Gyl-ling. Hvordan det gik til, at jeg kom med der, husker jeg ikke. Der var ellers ingen uden ene Lærere og enkelte Præster, men det ved jeg, at jeg havde megen Udbytte af dette Møde. *Otto Møller* holdt fire Føredrag, som senere udkom paa Tryk. De tre husker jeg, det var: „Lyde og byde“, „Politik og Kristendom“ og „Forstand, Følelse og Fantasi“.

Jeg kan huske, jeg fulgtes med *Dahl* hjem fra Horsens til Aale. Da gik han og fortalte mig saa mange Ting, blandt andet om Børneopdragelse. Han sagde, at hans ældste Datter, *Gine*, var opdraget strengest, og han syntes, hun var den rareste, men han turde dog ikke deraf slutte, at den strengere Opdragelse var at anbefale.

Dagen efter gik jeg saa hjem. Da jeg kom mellem *Hørsholm* og *Uhrskov*, kom min Moder mig i Møde og fortalte mig, at min Kanariefugl var død, mens jeg var borte. Hun syntes, hun havde passet den godt med Frø og Vand, men hun var alligevel ræd for, det ikke var godt nok.

Ja, det var jo Moder, men dette mørke, tunge, triste, der var over hende, faldt mig saa fremmed og gjorde, at der faldt en mørk Sky over den Glæde, jeg havde med fra Mødet.“

[Forholdet var det uendelig triste, at *Ane Kirstine* var blevet sindssyg. Aarsagen var, skriver Sønner senere, Svækkelse af baade aandelig og legemlig Art. Man tager dog næppe fejl, naar man finder den væsentlige Grund i de store Sorger, der var væltet ind over hende ved Tabet af tre voksne Børn i Løbet af fem Maaneder. Hun faldt hen i tunge Tanker, og de blev mere og mere vrange. *Kristen*, som hun før havde holdt mest af, afskyede hun nu. Man hentede Læge, men det hjalp ikke. Sygdommen tiltog tværtimod.

Iøvrigt holdt man mest muligt hendes Sygdom hemmelig, idet man dengang ansaa Sindssygdom for en Skam. Den 23. Juli 1874 afgik hun ved Døden.

I et Brev af 25. Juli skriver I. C. Christiansen i Vejle til sin Broder Frederik Christian Maximilianussen: „ . . . Hos Anders Uhrskous er der stor Sorg i denne Tid, hans Kone har, siden de tre Børn døde, været meget tungsindig; hver Gang jeg talte med hende, græd hun og viste mig deres Portraiter; i Sommer har hun stadig været lidt stille og tankefuld, og de sidste Maaneder har hun til sine Tider været helt fra Forstanden . . . “

Natten efter Moderens Død skriver Kristen noget om, idet han syntes, den fik Betydning for hele hans senere Liv. Han var gaaet i Seng i samme Stue som Faderen, sammen med hvem han fremtidig delte Sovekammer. Han bekendte som sædvanlig Troen og bad Fadervor. Omsider blundede han lidt, men vaagnede straks efter i en dødelig Angst. Det blev til en Sjælekamp som aldrig før. Det er ikke for meget sagt, at Gud og Djævelen den Nat kæmpede om hans Sjæl. Gang paa Gang vandt han Sejr ved at bekende Troen. Gang paa Gang vendte den Onde tilbage. Men Guds Ord sejrede til sidst]. „Og den Morgen,“ skriver han, „kunde jeg sige Tak for Guds Ords Sejr over Døden. Efter den Nat vidste jeg, at naar et Menneske i sin Nød med et ærligt Hjerte og en sand Tunge bekender de Ord og beder sin Bøn, da er der slaaet Bom for den Onde. Der kan han ikke komme over. Ja, Tak vor Gud og Fader, som gav os Sejr ved Jesus Kristus, vor Herre.“

„Da min Fader var en meget agtet Mand, og da min Moder var meget elsket af de smaa i Samfundet, hvilket ikke var saa underligt, thi hun havde altid en aaben Haand for de fattige, saa var det ikke mærke-

ligt, at der paa Begravelsesdagen samledes mange Folk om Formiddagen [til Frokost, som Egnens Skik var]. *Jens Jørgensen*, Bjerregaard, kom da ogsaa og talte oppe i Storstuen, hvor Liget stod. Ja, han var der da ogsaa om Eftermiddagen. Jeg kan huske, han kom hen til mig der uden for Gaarden og tog mig ved Haanden og sagde: „Ja, jeg vilde gerne have talt om Tilstanden efter Døden, men saa kunde jeg ikke. Jeg syntes, hun saa saa køn ud.“

„Det var helt mærkeligt; første Gang jeg var til Kirke i Hvirring efter Moders Død, var det, som om Prædikenen var holdt blot for mig. Konradsen talte om Livet efter Døden. Jeg kan endnu huske, han raabte ud i den store Kirke med sin stærke Røst: „Jeg ved nok, at man siger, hvor Træet falder, der ligger det, ja, det er en kendt Sandhed, men hvem i al Verden har sagt, at det alle Dage skal blive liggende der?“

Jeg var henne at besøge Utoft i Uldum, hvor han dengang var Højskoleforstander. Han kørte saa for mig til Hvirring Kirke. Utoft havde i flere Aar været min allerbedste Ven.“

Hermed slutter Kristen Uhrskovs Optegnelser.

BLIND MAND

Inden Sønnen gaar over til at skildre Kristen Uhrskovs øvrige Liv, kan det være rimeligt atter at anføre et Stykke af Det kgl. Blindeinstituts Stambog, der ses at være ført af Forstander Moldenhawer selv.

„1868. November. Hans Fortjeneste ved Rebslageriet anslaaes til 100 Rigsdaler om Aaret. Han hjælper desuden med forskellige Arbejder paa Gaarden. Pastor Riber giver ham det Vidnesbyrd, at hans Opførsel er særdeles god, og at han fører en i enhver Henseende retskaffen Vandel. Blindhed fuldstændig. — 1869. Modtaget Brev, det gaar ham særdeles godt. — 1870. Forholdene uforandrede. — 1871. Ligeledes. — 1872. Han aflagde Besøg paa Blindeinstituttet. — 1873. Ingen Forandring i Forholdene. — 1874. Ligeledes. — 1875. Jeg har besøgt ham og fundet ham flink og selvstændig. Foruden Rebslageriet driver han tillige Agerbrugsarbejde og giver hermed Erstatning for sit Ophold hos Broderen, der har faaet Gaarden. Han tænker paa, for den deri staaende Kapital at købe en mindre Gaard, gifte sig og fortsætte Rebslageriet i Forening med Agerbruget. Han har selv konstrueret sig en nem Indretning, ved Hjælp af hvilken han selv kan drive Hjulet. — 1876. Ingen Efterretninger. — 1878. Han driver fremdeles Rebslageriet. — 1879. Ligeledes. — 1880. Fortjener ved Rebslageriet ca. 200 Kr. aarlig, men gør tillige Markarbejde m. m.“

Kristen Uhrskov har tidligere i denne Bog fortalt, hvilke haarde Kampe han i sin Opvækst og i sin Ungdom maatte udkæmpe, fordi han var Invalid og derfor ingen Mulighed havde for at deltage i den Kappelstrid, der paa en Række Omraader altid er Ungdom-

mens Lyst. Han var velbegavet, og han var en ærgerrig Natur, hvad der gjorde Stillingen endnu pinligere. At være i Besiddelse af gode Legemskræfter var i hine Tider noget meget attraaværdigt blandt unge Mænd. Kristen var stærk, men han manglede Synet, der i hvert Fald paa mange Omraader kunde give Kræfterne Udtryk. En anset Idræt blandt Karlene, naar de arbejdede i Loen, var at staa i et Skæppemaal og forsøge at lægge en Tønde Rug paa Ryggen. En Tønde Rug vejede et Par hundrede Pund, og at staa med samlede Fødder og lægge en saadan Byrde paa Ryggen skulde der baade Kræfter og Behændighed til. Kunde man gøre det, naar man var 18 Aar gammel, var man en Karl, der nød Respekt. Kristen gik en Dag ned i Laden, fik Fødderne anbragt i et Skæppemaal, tog fat i en Sæk Rug og — lagde den paa Ryggen. Da Faderen fik det at vide, skældte han ud: „Du er tumbel! Du kunde staa og komme galt af Sted!“

Jeg kan ikke lade være med at fortælle en af de Historier, der en Del Aar senere gik om en af Sognets stærkeste Mænd, *Peder Jensen* i Egholm Mølle. Hans Kræfter var over det sædvanlige, hvad der blandt andet viste sig en Dag, han havde kørt et Læs Majs hjem til Møllen. Hver af disse Sække vejede ca. 200 Pund. Møllersvenden stod oppe paa Vognen og rejste Sækkene, mens Pa Jensen, som han blev kaldt, bar dem op paa Loftet. Døren ind til Vandmøllen var smal og tillige ret lav, men en Mand kunde da lige komme igennem med en Sæk paa Ryggen. Da Møllersvenden havde rejst den sidste Sæk, fik han pludselig den Idé at komme lidt nemt op ad Trappen, hvorfor han hagede sig fast i Sækken, da Pa Jensen havde faaet den paa Ryggen. Det rørte ikke Mølleren. Han gik videre med sin dobbelte Byrde og lod som ingenting, men da han kom hen i Døren, skød han Ryg, hvorved

Møllersvenden kom i Klemme og begyndte at jamre sig. „Hwa,“ sagde Pa Jensen, „sidder du deroppe? Det vidste A sgu ett af.“

Kristen Uhrskov maatte som andre unge paa Session, men da Udfaldet paa Forhaand var givet, blev

Kristen Uhrskov og „Thor“.

han maalt med Støvlerne paa. Det hele varede kun et Øjeblik, men han fik da lige hørt, at en af Sessionsherrerne bemærkede: „Skade, at han var blind. Der kunde ellers være blevet en smuk Garder af ham.“

Senere i Livet var Kristen Uhrskov ogsaa afskaaret fra Bestyrelsessherv og andet lignende, hvorved

Mænd gør sig gældende i det offentlige Liv. Det syntes imidlertid ikke at gøre ham noget. Han havde kæmpet sin Kamp igennem og faaet gjort op — gjort helt op — og indordnede sig nu med roligt Sind under den Begrænsning, en blind Mand maatte finde sig til Rette med.

Aldrig nogen Sinde har jeg hørt ham beklage sig over, at han ikke kunde se. Tværtimod kunde han til Tider spøge med sin Tilstand, som da han engang fortalte et Træk fra sine yngre Dage. Han havde været paa Besøg i en Gaard og skulde sent paa Aftenen til at gaa hjem. Da han gik ud af Døren sagde Konen: „Hvordan skal du da finde hjem, Kristen, i saadan et grueligt Mørke?“ Hun havde i Øjeblikkets Forfjamskelse glemt, at for en blind er der ingen Forskel paa Nat og Dag.

Kristen Uhrskov gik for Resten netop meget sikkert. Han havde en ualmindelig Hørelse, en ligesaa fremragende Hukommelse — begge Dele udviklet og skærpet paa Grund af hans manglende Syn — og hans Stedsans var for andre at skønne overordentlig stor. Naar han havde sin Stok i Haanden og som bosisdende Mand Hunden bag efter sig — i mange Aar var det *Thor* — kunde han finde omkring i Sognet og gaa ind, hvor det skulde være, blot han havde været der en Gang i Forvejen. Til Aale, hvortil der var tre Fjerdingsvej, gik han, som det fremgaar af hans egen Fortælling, mangfoldige Gange, og da Tørringbanen blev aabnet 1891, og Stationsbyen opstod, kunde han gaa ind i hvilket Hus det skulde være, uanset om Husene laa ligesaa tæt som i en Købstad. Kun i eet Tilfælde var han en Smule ængstelig for at gaa alene. Det var om Vinteren, naar Vejgrøfterne, som han fulgte, var føget til med Sne, og denne laa saa fast, at han ikke mærkede, naar han fra Vejen kom ud paa

den. Men under saadanne Forhold var Thor ham en udmærket Hjælper. Var han ved at gaa fejl, var Hundens straks parat, idet den løb den rigtige Vej og gædede stærkt. Saa var Kristen paa ret Køl med det samme.

Naar der var Tale om, hvad der var værst enten at mangle Synet eller Hørelsen, gjorde han altid opmærksom paa, at han foretrak det første, thi vel havde en døv større økonomiske Muligheder i Livet, men han var fuldstændig afskaaret fra at deltage i det aandelige Liv, saadan som man modtog det gennem Talen, og dette betød for Kristen langt mere end det første.

Kristen Uhrskov havde mistet sit Syn, men han havde faaet aandelig Kraft nok til at kunne bære det. Han havde i det daglige et roligt og stærkt Sind. Det er sandt, naar jeg siger, at jeg aldrig har set ham bange. Helt uden Ængstelse for fysiske Farer har han vel næppe været, men han var stærk nok til ikke at lade sig mærke med det. Han ejede ogsaa et betydeligt Aandsmod, men her kom hans Blindhed ham til gode. Han kunde ikke se sine Modstanderes vrede Blikke, og de gjorde derfor slet intet Indtryk paa ham. Utallige var de Diskussioner, han tog Del i, dels i private Hjem og dels ved offentlige Møder. Det kunde dreje sig om Politik, men hyppigere om folkelige eller kristelige Spørgsmaal. Ofte tog han Tag med Driftsbestyrer *Stensballe*, en paa det aandelige Omraade meget levende, men ogsaa meget fremtrædende Mand. *Stensballe* var en dygtig Taler med et vist akademisk Præg, men han var ikke kortfattet og heller ikke uden Stejlhed. Han stod paa Grundtvigianismens højre Fløj, og Kristen Uhrskov befandt sig paa den venstre. De drøftede Politik, Kirke- og Skolespørgsmaal, og til Tider gik Bølgerne højt, men selv om *Stensballe* og Kristen begge var haarde Halse, og ingen af dem

havde i Sinde at give sig, var de dog næsten altid gode Venner, naar de mødtes næste Dag.

Et Spørgsmaal, som i nogle Aar var fremme i Sog-net, var Opførelsen af en ny Skole. Den gamle var blevet for lille, og Spørgsmaalet var nu, om man skulde bygge en ny stor Skole eller foretrække to mindre. Kristen Uhrskov holdt af al sin Magt paa den sidste Udvej, idet han mente, Opdragelsen i de smaa Skoler stod højere, fordi Læreren der kendte Børnene og Hjemmene bedre, og det satte han over den fagligt set bedre Undervisning, der muligt kunde findes i de store Skoler. Hvor det aandelige kom til at staa over for det kundskabsmæssige eller det materielle, stod han altid paa det aandeliges Side.

Det kunde hænde enkelte Gange, at hans Aandsmod svigtede. Sidst i Halvfemserne — efter Forliget i 1894 — var der i visse politiske Kredse opstaaet en Trang til at hakke paa Københavnerne. De havde de og de Fejl, Bønder forstod de ikke, og folkelige var de heller ikke. Kredsens Folketingsmand, den moderate Johan Bøtke, hvis Meningsfælle Kristen Uhrskov havde været før Forliget, havde ogsaa en Tilbøjelighed i den Retning. I Tørring var de moderate i Flertal, men i Aale havde det mere radikale Venstrereformparti flest Tilhængere. Engang Bøtke holdt Vælgermøder, talte han først i Tørring og Dagen efter i Aale. Kristen var med til Mødet i Tørring, men han sagde ikke noget. I Aale, hvor han ogsaa deltog i Vælgermødet, tog han derimod Ordet og holdt en varm Forsvarstale for Københavnerne. Der var, sagde han, ingen Grund til at drage Landet rundt og laste dem. De havde i 64 vist, at de kunde slaas, de havde kæmpet tappert ved Sankelmark, og de var i det hele ligesaa gode Landsmænd som alle andre. Bøtke tog ikke Handsken op, han var kendelig mat

den Aften, hvor kun faa Meningsfæller var til Stede. Efter Mødet kom en af de Aalere, Gaardejer *Jens Hansen*, *Petersbjerg*, hen og hilste: „God Dag, Kristen Uhrskov. Det var rigtigt, hvad du sagde, men du skulde have sagt det i Tørring.“

Engang paadrog Kristen Uhrskov sig selve *I. C. Christensens* Uvilje. Det gik saadan til. Kristen var i Besøg hos Pastor *H. Engberg* i Uldum. Hos ham og hans udmærkede Hustru, *Elfrida*, Søster til Jakob Knudsen, kom Kristen og Kirsten nu og da i Besøg, og de befandt sig godt i dette Hjem. Den Dag skulde *I. C. Christensen*, der nogle Aar før havde været Lærer i Vrønding, en Mils Vej derfra, tale i Forsamlingshuset, og Pastor Engberg og hans Gæst gik derhen. Efter at *I. C.* havde sluttet, tog Engberg Ordet for at spørge, hvordan *I. C.* og Venstrereformpartiet stillede sig til Agrarbevægelsen, der i hine Tider havde vundet en Del Tilhængere, væsentligt blandt de større Landmænd. *I. C.* svarede, at for saa vidt Agrarerne stiledede efter samme politiske Maal som Venstre, kunde han godt tænke sig et Samarbejde. Da dette Svar forekom Kristen noget tyndt, gjorde han opmærksom paa, at han ikke syntes, Engberg havde faaet noget egentligt Svar paa sit Spørgsmaal. *I. C.* svarede i en lidt vrissende Tone: „Jeg har jo sagt, at under Forudsætning af, at Agrarerne osv.“ Mere var der ikke at klemme ud af ham. Da Tilhørerne, hvoraf flere kendte *I. C. Christensen* fra hans Vrøndingtid, forlod Mødet, var der en af dem, der bemærkede: „Han haae lar o ta æ Taw.“ Dette var rigtigt. *I. C.* havde lært at tage Taget.

Oftest gik Kristens Oppositionstrang ud over de Tørringer, som da Tørring Sparekasse, der var stiftet 1880, holdt Jubilæum. Bestyrelsen havde i den Anledning indbudt Stifterne med flere til et Kaffebord

i Forsamlingshuset om Eftermiddagen, medens der om Aftenen skulde være Fællesspisning. Dette sidste var Kristen Uhrskov, der havde været med til at stifte Sparekassen, meget imod. Han deltog i Kaffebordet og holdt her en Tale, hvori han gjorde opmærksom paa, at der i Sparekassens Love stod, at hvis der blev noget Overskud, skulde det anvendes i veldædigt Øjemed. „Men dette synes at være blevet misforstaaet, saa man nu i Stedet for anvender det i *velædende* Øjemed.“ Dermed rejste han sig og gik.

Senere bebrejdede en af Tilhørerne ham hans Adfærd, „og der var endda udensogns Folk til Stede,“ tilføjede han som en skærpene Omstændighed. Tørringerne selv var jo vant til et og andet fra Kristen Uhrskovs Side, men ved den nævnte Lejlighed var der et Par Mænd fra Ølholm med, og de er jo nok blevet lidt betuttet over den „Festtale“, Kristen Uhrskov holdt.

Endnu et Træk skal berettes. Førstelæreren i Tørring hed J. N. Kruse. Til Embedet hørte der som saa mange Steder i forrige Aarhundrede en Jordlod, som Læreren drev, og hvis Indtægt var en Del af hans Løn. Som Jordbruger var Kruse Medlem af Tørring Andelsmejeri, hvis Andelshavere havde valgt ham til Formand og Regnskabsfører. Nu opstod der det Rygte, at Kruse leverede sin Mælk to Gange til Mejeriet. Det havde selvfølgelig ingenting paa sig. Forholdet var dette, at Skolen laa et Par Minutters Gang fra Mejeriet. En Dag var Mælkekusken kommet usædvanlig tidligt tilbage fra Mejeriet, og da en af Kruses Husstand saa Mælkespanden staa nede ved Vejen, troede vedkommende, at den var blevet glemt, og trillede den hen til Mejeriet. Det hele var en ren og skær Misforstaaelse, og Kruse vidste intet om det skete før bagefter. Men Sladderer gik: „De siger, at

Kruse leverer sin Mælk to Gange, de siger . . .“ Ja, saa vidt gik det, at Kruse fandt det nødvendigt at faa indkaldt til en ekstraordinær Generalforsamling. Forsamlingshuset var fyldt af interesserede Andelshavere. Kristen Uhrskov havde, som han plejede, taget Plads paa den øverste Bænk lige ved Talerstolen for at være til Rede, hvis det skulde være nødvendigt. Kruse satte sig ved hans Side: „Skal vi synge en Sang? Kan du foreslaa en, Kristen?“ „I alle de Riger og Lande.“ „Ja!“ svarede Kruse, sprang op og istemte:

„I alle de Riger og Lande,
 hvorhen jeg i Verden for,
 jeg fægted' med aaben Pande,
 for hvad jeg for Alvor tror.“

Han besteg Talerstolen og gav en grundig Fremstilling af, hvad der virkelig var foregaaet. Han sluttede: „Er der nogen, der ønsker Ordet i Anledning af Beretningen?“ Ingen svarede. „Tak. Generalforsamlingen er hævet!“

Man kan nok have Lov at sige, at hvad enten Kristen Uhrskov selv var i Ilden, eller han som her befandt sig i første Reserve, saa passede de anførte Linjer ogsaa paa ham. Men naturligvis manglede Kristen Uhrskov ikke Selvfølelse. Han glemte ikke, at han var født paa en af de største Gaarde i Tørring Sogn, og da han som gammel havnede i en fjern Del af Sjælland, huskede han midt i det fremmede godt nok, at han var Jyde.

GIFT OG HJEMFAREN

Kristen Uhrskov havde i mange Aar sit Hjem paa Uhrskovgaard, hvor han spandt Reb paa Reberbanen, vævede Gjort og knyttede Jagttasker samtidig med, at han ind imellem hjalp til med Gaardens Arbejde. Aandelig talt fandt han fortrinsvis sin Næring hos Vennerne i Aale og i Hvirring Kirke.

Da han var kommet et godt Stykke op i Aarene, stiftede han Bekendtskab med en Pige, der tjente hos hans Aandsfrænde, Gaardejer Kristen Jørgensen i Tørring Fællede. Hun hed *Kirsten Nielsen*, havde været hos Dahl i Aale og var derfra kommet til Kristen Jørgensen. Hun var Vestjyde, født i Astrup, Brøndum Sogn ved Esbjerg, den 13. Marts 1853. Hendes Forældre var døde, saa hun var henvist til at forsørge sig selv. Hun var tidligt kommet ud at tjene, men havde ved Flid og Dygtighed arbejdet sig frem. En Tid havde hun saaledes været Kokkepige hos den sønderjydske Storbonde *Hans Didrik Kloppenborg* i Københoved. Baade han og hans Kone, *Stiin*, var Originaler, deres Samarbejde var iøvrigt ikke det bedste, hvad der ikke gjorde Kokkepigestillingen lettere. Kirsten fortalte siden mange Træk fra denne Gaard. Det var *Stiin*, der varetog Pengene, som hun bar i en Pose inde under Forklædet. En Gang imellem kom saa *Kloppenborg*: „*Stiin*, A ska ha no Pææng.“ Med sin sørgmodigt-kloge Stemme svarede *Stiin*: „Hwo manne ska do ha, *Hans Didrik*?“ Stemmens Tonefald lod antyde, at det gerne saas, det ønskede Beløb ikke blev for stort. Forøvrigt disponerede hun i Øst og han i Vest, hvad der ved en given Lejlighed kom *Kirsten* til gode. *Stiin* kom en Dag hen til hende

med en Pose Uld: „Her er noget Uld til et Stykke Tøj — men det behøver du jo ett at fortælle *ham*.“ Hvilket Kirsten heller ikke gjorde. Da hun havde faaet spundet Garnet, bad hun Kloppenborg tage det med til Haderslev, for at det kunde blive vævet. Det var han meget villig til, og paa en senere Købstadtur tog han det med hjem: „Her er dit Klæde. A haae betaaeld 'et — men det behøver du jo ett at fortælle *hende*.“ Ogsaa dette Raad fulgte Kirsten.

Siden var hun kommet paa Askov Højskole, og en mere lydhør Elev har der sjælden siddet under *Ludvig Schrøders* Talerstol. Han blev hendes aandelige Vækker, kristeligt og folkeligt. Hendes Viden var ikke stor, men hendes aandelige Muligheder ualmindelige. Nu lyttede hun anspændt til alt, hvad Askovlærerne kunde meddele. Hun indprentede sig Viden, og hun lyttede til grundtvigske Ordførere, hvor det var hende muligt. I Løbet af faa Aar oplevede hun en rig aandelig Udvikling, der iøvrigt fortsattes lige til hendes Død.

Dertil kom, at det hele for hende var Alvor. Det folkelige Liv var for hende ikke noget, man fornøjede sig med ved festlige Lejligheder, det var noget, man realiserede i Hverdagens Arbejde. En dybt poetisk Natur ejede hun og dertil et stærkt Temperament. Hun sagde sin Mening uden Personsanseelse og var hyppigt i Opposition over for traditionsbundne Meninger. Det var ikke saa sært, at hun kunde virke tiltrækkende paa en Natur som Kristen Uhrskov, med hvis aandelige Syn hun havde mange Berøringspunkter.

Men deres økonomiske Udsigter var kun ringe. Han var Invalid og hun fattig. At Partiet ingenlunde behagede den gamle Bonde i Uhrskovgaard, er klart. „A ku jo nok tænk', de' sku' væ' saanen jen,“ brum-

mede han. Det gjorde imidlertid ikke større Indtryk paa hans Søn, der, som man vil have set af hans Erindringer, var en ret selvstændig Natur. Han fortalte mange Aar efter, at han før Vielsen havde talt med Præsten om Vielsesformularen, hvori der tidligere havde staaet et Spørgsmaal om, hvorvidt vedkommende havde raadført sig med Slægt og Venner. Hvis Kristen var blevet spurgt herom, vilde han have svaret nej, for det havde han ikke.

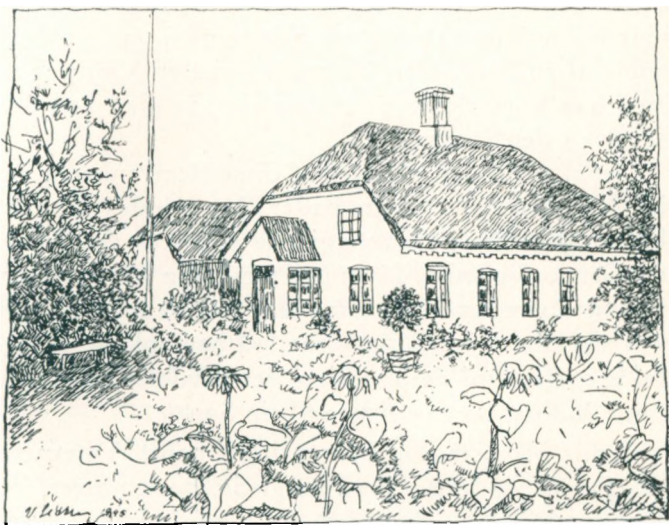
Det var klart, at Rebslageriet ikke kunde føde en Familie, og Kristen Uhrskov købte da en lille Ejendom paa Tørring Mark, han rev de faldefærdige Bygninger ned og opførte et trelænget Husmandssted, der fik Navnet *Uhrskovhus*. Der var 8 Tdr. Land, ret mager Jord. Hertil kom saa et Engskifte paa halvanden Td. Land, hvorfra man bjergede Hø og hentede sine Tørv. Den 11. Marts 1881 blev Kristen og Kirsten gift. Han var da 38 og hun 28 Aar. Brylluppet stod i Uhrskovgaard.

Det blev et meget haardt Arbejde, ikke mindst for Husmoderen. Kristen arbejdede paa Rebslagerbanen, men maatte efter faa Aars Forløb ophøre med denne Virksomhed, idet det russiske Fabriksreb, der begyndte at komme frem paa Markedet, blev solgt til Priser, Rebslagerne ikke kunde konkurrere med. Familien skulde altsaa leve af Landbruget alene. Man havde i nogle Aar en Karl og holdt Hest. Karlen kørte saa en Mælketur for at bjerge lidt Penge hjem, men det kunde ikke svare sig i Længden. Hesten blev da solgt, og siden blev Jorden drevet ved fremmed Arbejdskraft.

Kristen udrettede alt, hvad han kunde. Han malerede de tre, fire Køer og passede dem, naar de var inde. Af selve Markarbejdet var det jo ret begrænset, hvad en blind Mand kunde udrette. Følgen var, at

Kirsten maatte være baade inde og ude. Det blev til en lang Arbejdsdag og et stort Ansvar.

Der kom ogsaa Børn til Verden, først en Søn, der blev født den 30. December 1881 og fik Navn efter sin Bedstefader *Anders Kristensen Uhrskov*. I de føl-

Uhrskovhus. Tegning af V. Secher.

gende Aar fødtes endnu en Søn, *Uffe Kristensen Uhrskov*, og en Datter, *Idunne Uhrskov*. De døde begge som smaa. Man tager næppe fejl, naar man leder deres oldnordiske Navne tilbage til Schrøders mytologiske Foredrag, der havde betaget Kirsten stærkt.

De daarlige Tider i Firserne berørte alle Landmænd stærkt, ikke mindst ramte de en lille Bedrift som den i Uhrskovhus. Der var Tider, hvor det kneb at skaffe Penge til det nødvendige. Noget Anlæg for Næringssorg havde begge Ægtefællerne, men hun med sin stærke Fantasi mest. Saa det noget mørkt ud i

Virkeligheden, blev det i hendes Sind ofte mangefold værre. Men slemt nok var det i Virkeligheden. Engang maatte Kristen tage med Dagvognen til Vejle for at sælge nogle Sølvskeer, de havde faaet i Brudegave. De blev forøvrigt daarligt betalt. En anden Gang afhændede han sin Violin, og da det var et Instrument, hvis bløde Tone stod hans Hjerter nær, var det ham noget af en Sorg. Han fik ganske vist en Violin igen, men han kom aldrig til at føle sig saa glad ved den som ved den forrige.

Det skal tilføjes, at ingen af disse Begivenheder har jeg hørt fortælle af min Fader. Jeg mindes ikke, at han nogen Sinde delagtiggjorde mig i de Skuffelser og Genvordigheder, Livet paa forskellig Vis bød ham i de modnere Aar. Han var stærk nok til at holde dem hos sig selv. Kun til sin Kone lod han enkelte Gange falde et Par Ord derom. Hun, der havde et saa aabent Sind, lod det da gaa videre til sin Søn.

Trods Modgang og Bekymringer holdt Ægteparret ud. De magre Jorder blev merglede, Besætningen forøget, saa Jorderne kom i bedre Gødningskraft, hvad der atter medførte større Afgrøder. Rodfrugter blev tidligt indført, nye Driftsformer forsøgt. Kirsten havde Øjnene med sig alle Vegne. Vedvarende Græs blev prøvet, det sparede paa den dyre Arbejdskraft. Et Læbælte blev plantet mod Vest, ved forskellige andre Skel blev der i Forening med Naboerne gravet Diger, hvorpaa der blev plantet Pil.

Det varede ikke mange Aar, før det lille Landbrug stod højt. En god Besætning havde man faaet oparbejdet, og Aar efter Aar hjemførte man fra Dyrskuet Førstepræmier for røde Køer. Man æskede ogsaa Præmie for Husmandsbruget, og man havde Held til at modtage en lang Række Førstepræmier for ypperlig Dyrkning. I 1896 modtog Kristen Uhrskov Foreningen af

nydske Landboforeningers Sølvmedalje for Landboflid. Det kan ikke nægtes, at det var hans Kones fremragende Initiativ og Dygtighed, der var den væsentligste Aarsag til denne Udmærkelse, som forøvrigt endnu et Par af Sognets Husmænd modtog. Det var *Povl Dragon* i Plovstrup og lidt senere *Josef Jensen*, Stovgaard's Mark.

Det var paa mange Omraader, praktiske og aandelige, Kirsten, der støbte Kuglerne, og Kristen, der skød dem ud, men han gjorde det villigt. Til Gengæld var det ham, der besad den roligt-overvejende Evne til at afbalancere Tingene. Alt dette laa ikke for hende.

Det var et rigt Aandsliv, der udfoldede sig i dette Hjem. Begge Ægtefællerne havde Sans for Humor, men Kirsten huskede bedst. Hvad enten det var Historier, karakteristiske Smaatræk eller Træk af Uhrskov-Slægts Historie, sad de fast i hende, naar de først var kommet inden for hendes Hukommelse. De var begge gode Fortællere, hun den mest levende, men deres Maade at nyde en god Historie paa var meget forskellig. Kristen sad og godtede sig i al Stilhed, mens han trak Pandehuden op i Rynker, men Kirsten lo, saa Taarerne trillede ned ad Kinderne. Hun havde en Evne til at glæde sig over det smaa i Tilværelsen, enten det nu var Blomster, Skyer paa Himlen eller Husets Dyr. Hun kunde lege med Thor, og det var sandt, naar Kristen nu og da udbrød: „Du er et Barn, Kjesten.“

Men tilbage til Humoren. Kristen fortalte engang om en Kone, der udtrykte sin Menneskekærlighed i Ordene: En skal altid hjælpe andre, naar det ikke kan skade En selv. En noget ringe Moral, syntes Kristen. Engang besøgte han en Kollega i Vejle. Han havde netop skænket et Par Sengebaand til en Metodistbasar. „For det siger jeg altid til mine Børn, at Relion

det kan man ikke faa for meget af. Det siger jeg altid til mine Børn, at Relion . . .“

Ogsaa Sparsommeligheden, som ellers af nødvendige Grunde stod højt i Hjemmet, havde sin humoristiske Side. „Det summer sandte op,“ sagde Skuste-Jørn, da han købte en Pægl Brændevin og en halv Fjerdingspund Kaffe til sit Barselskilde. Men iøvrigt tilføjes det, at samme Skuste-Jørn satte hundrede Daler i Sparekassen, hver Gang et Barn kom til Verden.

Nye Historier samlede han ogsaa paa, som dengang Læge Fryd havde Besøg af en Mand ude Vesterfra, der vilde have en Lægeattest, fordi hans Dreng af Læreren havde faaet et Par Rap i Bagdelen. „Ja, havde han faaet dem i Øjet,“ sagde Fryd, „saa kunde det sgu have blevet farligt nok.“

Ogsaa Kirsten havde sin Samling. Hun havde af sin Moder lært nogle jyske Vrøvleremser, som hun fremsagde med rivende Tongefærdighed. Forskellige Ord-sprog havde hun fra samme Kilde. „Den jen Stodder kan ett toel, den anden har en Kjæp,“ for Eksempel.

Nu og da kom der en Smaamand oppe fra Marken for at købe et Fjerdingskar Gulerødder „paa den lange Kredit“. Dem fik han, og da det endnu var i de Aar, da der var Brændevin i Huset, fik han tillige en Kaffe-puns. Den saa han meget mildt til, idet han sagde: „Nu vilde A ønske, der var en halv Mil til Bunden!“

Ensomme og lidt forkomne Individer havde Kirsten meget tilovers for, og Kristen ydede hende sin Støtte. Det kunde være Sjællænderen Hjuler Petersen, han gik med en halvlang blaa, skjortelignende Kittel, var glatbarberet med Hageskæg og havde Talemaaden „sgu virkelig“. Eller Sadelmager Harms, der var Tysker, vistnok fra Hannover. Ham fik Kirsten engang til at læse højt af J. Jacobsens „Tæjelowns-

sjow“, hvis Historier hun yndede meget og hyppigt læste højt af. Jeg hører endnu Harms' Form for Sydvestjydsk i følgende Sætning: „De' so groft gremt ut.“ Det saa grumme grimt ud. Baade Hjuler Petersen og Harms hyggede sig jævnlig i dette Hjem en Aftens-tid. De havde boet i Tørring i mange Aar og døde ogsaa der.

En lidt nøjere Om-tale fortjener et Par andre Skæbner, som Familien fik Berøring med. Først drejer det sig om en Mand og en Kone, som vi kan kalde for Jes og Thea. En Nabokone, der var kommet i Besøg, stod en Dag og talte med Kirsten ude i Bryggerset. „De siger, Thea skal have en lille,“ bemærkede hun i Samtalens Løb. „Det er ikke sandt! Jeg tror det ikke!“ var Kirstens afgjorte Svar. „Jo, Kirsten, denne Gang er det sandt.“

Denne Samtale gav Anledning til en betydningsfuld Begivenhed for Familien i Uhrskovhus. Men vi maa begynde med Begyndelsen. En Del Aar før var Jes blevet gift med en Pige fra en anden Egn, der hed Thea. De var begge høje, statelige Skikkelser, og det blev i hendes Hjemegn sagt, at det var mange Aar siden, der dér i Kirken var blevet viet saa smukt et Brudepar som de to.

Kristen Uhrskov, Hustru og Søn.
ca. 1890.

Dygtige var de ogsaa, han som Snedker og hun som Husmoder, saa man skulde synes, alt tegnede lyst for det unge Par, men det kom til at gaa helt anderledes. Jes havde fra sin Ungdom haft nogen Forkærlighed for Flasken, og den var ikke blevet mindre, tværtimod. Det endte med, at Jes drak, og naar han blev fuld, blev han dvalsk for at anvende et af Egnens Udtryk. Det kunde hverken Økonomi eller Familieliv holde til i Længden, og Enden blev, at det hele brød sammen om ham, og han rejste til Amerika. Tilbage sad Thea med fire smaa Børn og ingenting at leve af. Det var lige til Fattigvæsenet, men Thea ønskede ikke at gaa den Vej. Hun tog til Købstaden og lærte at sy Ligtøj og binde Kranse. Det var netop paa den Tid — midt i Firserne — da Kranse af levende Blomster begyndte at komme i Brug. En Krans kostede dengang en Krone. Var man nærig, kunde man ogsaa faa en til 50 Øre. Ved sin store Dygtighed lykkedes det Thea at forsørge sig selv og Børnene paa en pæn Maade. Værkstedet havde hun lejet ud til en ung Snedker, og ham og hans Svende havde hun paa Kost.

Der blev sagt et og andet i Sognet om ham og hende, og Enden paa det blev altsaa, at det var sandt. Faa Dage efter hin Samtale i Bryggerset var Kirsten i Besøg hos Thea. Det kunde godt tiltrænges, for hun var langt nede. Den unge Snedkers Pengesager var i vild Uorden, og han var forsvundet fra Egnen. Hvad værre var, et Rygte vilde vide, at Jes ventedes hjem fra Amerika, og her sad nu hun angst og alene. Hun turde for alt i Verden ikke møde Jes i den Tilstand, hun var i. Hvad skulde hun dog gøre, hvis Jes kom hjem? „Du kan komme op til os!“ var Kirstens resolute Svar.

Det blev ogsaa Resultatet. En Vinteraften sent, da Familien var gaaet til Ro, bankede det paa Sovekammervinduet, og en forgræmmed Kvindestemme

sagde: „Jes er kommet hjem.“ Baade Kristen og Kirsten var straks klar over, hvad der skulde gøres. Kristen stak i et Par Bukser og skyndte sig ud at lukke op, saa Thea kunde komme ind og i Seng. Hun var nu i Sikkerhed, men alligevel var hendes Angst ikke borte. „Hvis Jes nu kommer herop?“ sagde hun Dagen efter. „Det skal du ikke være bange for,“ svarede Kristen, „ham skal jeg nok tage mig af.“ Men Jes kom ikke.

Siden fik Theas Pige ogsaa Ophold i Huset. De mindre Børn var blevet anbragt andetsteds. Her i dette lille Husmandshjem fødte saa Thea sit Barn midt i Vinterens Kulde 1896. Men mærkeligt var det. Mens den offentlige Mening i Sognet var imod Thea, hørte man ikke nogen dadle Jes, og det var dog i Virkeligheden hans Drikkeri, der bragte alle Ulykkerne i Skred.

Siden flyttede Thea til Købstaden, hvor hun fik en lille Forretning og levede et fuldt ud respektabelt Liv. Mange Aar senere flyttede Kristen og Kirsten til Nordsjælland, og her døde Kristen 1919. Dagen efter Begravelsen stod hans Enke ved Graven og betragtede Kransene. Hun standsede ved en Krans med mørkeblaa Silkebaand, hvorpaa der stod: „Fra en ubekendt.“ „Det er fra Thea!“ udbrød Kirsten bestemt, „hun kunde ellers godt være sit Navn bekendt.“

En anden af Egnens mærkelige Skæbner var *Jørgen Maler*. Om ham maa jeg tale lidt mere personligt. I min Drengetid — det maa vel have været midt i Halvfemserne — var jeg til Skovfest i Alsted Skov. Der var gerne Fest Kristi Himmelfartsdag, naar Skoven var sprunget ud. „Festen“ bestod forøvrigt i Almindelighed kun i et Dansetelt, hvor man nød Forfriskninger om Dagen og dansede om Aftenen. Men Skoven var jo grøn, og det var det vigtigste. Vejen, der snoede

sig i Udkanten af Alsted Skov med Eng til den ene Side og Skovskrænter til den anden, var noget af et Eventyr for os Drengene, der til daglig aldrig saa Skov.

Ved hin Skovfest oplevede jeg noget ganske særligt. En Flok Karle stimlede pludselig sammen om et mærkeligt Individ. De spurgte ham ud, grinte ad ham og slog sig paa Laarene af de tossede Svar, han gav. De følte sig mægtig store, og der var megen Larm og Halløj. Da stod pludselig en Mand oppe paa Skrænten og talte. Han var middelhøj, spinkel, med et blegt Ansigt og et stort smukt, kløftet Skæg. „I maa jo skamme jer,“ sagde han, „I skulde hellere takke Vorherre for jeres gode Forstand end bruge den til at holde en Stakkel for Nar, der har mistet sin.“

Det virkede som en Spand koldt Vand. Flokken spredtes, hver luskede sin Vej, og den sindssyge kunde uantastet fortsætte sin Vandring. Det var første Gang, jeg mødte Jørgen Maler. Han havde tidligere været forfalden, men var kommet ind i Logen og passede nu sit Arbejde og ernærede sin Familie som andre hæderlige Borgere. Men Trangen sad i ham, og en Dag faldt han tilbage til de gamle Vaner. Han kunde være meget morsom, naar han havde faaet noget at drikke. Herom fortælles flere Historier. Jeg skal nøjes med at fortælle en enkelt, der dog stammer fra en betydelig senere Tid. En Dag kom Jørgen Maler og bankede paa Døren til Stationsforstander Poulsen, „God Dag, Jørgen Mikkelsen, velkommen, og sid ned,“ sagde den gæstfrie Stationsforstander. Jørgen, der var lidt „oppe“, sagde: „Maa A spørge: Er det Dem, der besøger mig, eller mig, der besøger Dem?“ — „Hvorfor spørger De om det, Jørgen Mikkelsen?“ — „Jo, for hvis det er Dem, der besøger mig, saa giver A en Bajer.“ — „Ja, men det gør jeg ogsaa,“ svarede Poulsen, og saa fik de et Glas.

Efter at Jørgen havde turet en Tid, blev han hjulpet ind i Logen igen, og en Aften var han og hans Kone, samt Træhandler *Niels Rasmussen* og hans Kone — begge Familier boede paa Tørring Station — i Besøg hos Kristen og Kirsten. Niels Rasmussen var Formand for Danmarks Afholdsforenings stedlige Kreds, af hvilken Kristen Uhrskov var Medlem. Snakken gik, og Kaffen blev drukket. Maaske havde man efterhaanden faaet talt ud, Samtalen gik i hvert Fald i Staa, men da tog Jørgen Maler Ordet og sagde med underlig lav Stemme: „Saa vil A gjaen takk' Kristen Uhrskov og Niels Rasmussen, fordi de hjalp mig ind i Logen igen, da A var faldet fra.“

Tavsheden blev endnu pinligere, og ingen evnede at bryde den. Men da stemte Kristen op med Salmen „Saa vil vi nu sige hverandre Farvel og ønske: Guds Fred over eder“. Han kunde Salmen udenad, som han kunde en Mængde Salmer og Sange.

I Sandhedens Interesse maa jeg tilføje, at Jørgen Maler heller ikke denne Gang evnede at holde sig borte fra de vaade Varer, og i dette Tilfælde kom han ikke tilbage. Men alligevel maa jeg have Lov at komme med den mere private Bemærkning, at hint Optrin i Alsted Skov staar for mig som et af de smukkeste Minder fra min Barndom. Der var i det hele saa meget værdifuldt i Theas og Jørgen Malers Sind, at det er to af de Mennesker fra min Hjemegn, jeg vil huske længst.

Var Kristen og Kirsten rede til at yde andre Hjælp, hvor de kunde, modtog de ogsaa selv ofte Tjenester. Efter at de i nogle Aar havde prøvet at holde Hest og Karl og erfaret, at det ikke kunde svare Regning, var de henvist til at faa Jorden drevet ved Gaardmændenes Hjælp. Der var sidst i forrige Aarhundrede ikke ret mange Husmænd i Sognet, der „var kørende“,

som det hed, d. v. s., at de havde Hest og selv kunde drive deres Jord. Jeg husker ikke mere end fem. Husmændene var derfor i Almindelighed henvist til at faa deres Jord drevet ved Hjælp af venligtsindede Gaardmænd, der „gjorde en Bed“, pløjede eller harvede en kvart Dag for dem. Det var især om Efteraaret, naar Jorden skulde vinterpløjes. Ved saadanne Lejligheder husker Sønnen, at Faderen sagde: „Nu skal jeg ud at betle.“ Det lød ligesom lidt mere tiltalende end at sige tigge. I Løbet af Halvfemserne faldt dette dog i vort Tilfælde helt bort. Man lejede Husmænd, der holdt Hest, til at behandle Jorden. Hø og Korn kørte man hjem ved Hjælp af Køerne. Der var ogsaa Husmænd, der brugte Køer til at trække Plov og Harve.

Andre Lejligheder, hvor man havde Hjælp behov, var under Sygdom, og det gik ikke saa sjældent paa. Engang saa det særlig mørkt ud. Det var en Dag, antagelig omkring 1890, Lægen var i Besøg. Kirsten laa i Sengen og var meget syg. Inde i „æ øster Stow“ — der var to Stuer, „æ sønder Stow“ og „æ øster Stow“ — sad Drengen sammen med Kristen Jørgensen, der var i Besøg. Kristen kom da ind fra Sovekammeret og sagde: „Hun har Difteritis,“ hvorefter han forsvandt igen. Drengen gav sig til at græde, og Kristen Jørgensen, der sad foroverbøjet med Haanden under Hovedet og Albuen støttet paa Knæet, ytrede sin Deltagelse med Ordene: „Ja, det er ett saa rart.“ Lidt efter blev Drengen sendt op til Uhrskov med Paalæg om at blive der, til Sygdommen var forbi. Kristen Jørgensen listede hjemad, og nu var den blinde Mand ene tilbage i Huset med sin meget syge Kone.

Men naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest. Næste Morgen traadte en høj og stovt Pige ind ad

Døren og tog fat paa Arbejdet. Det var *Marie Østerlund*, Kristen Jørgensens næstældste Datter, der uden Tanke paa egen Fare plejede den syge og passede Huset, saa længe man havde hende behov. Hun var en Pige med Hjertet paa rette Sted ligesom ogsaa hendes ældste Søster *Maren*. Man kan vist roligt bruge det Udtryk, at de begge var Kirstens Hjertens Venner. *Maren* blev siden gift med en Vestjyde, *Mads Nygaard* fra Stavning.

Familien i Uhrskovhus hentede stadig megen Oplivelse i Aale. De tog Del i de tre Dages Efteraarsmøder, der hvert Aar samlede fuldt Hus. De gik til Aale og hørte Konradsen, der prædikede i Forsamlingshuset hver sjette Uge. Bagefter var de sammen med en Del af Sognets Beboere Gæster hos Ann Mari, Martin Hansens Enke, der udfoldede en storstilet Gæstfrihed. Det var altid et livligt og fornøjeligt Aftensbord.

Ikke mindre tiltrækkende virkede det paa Kristen, naar der en Dag kom Bud: *Johannes Nørvang* spiller i Forsamlingshuset! Kristen var en Elsker af Musik, ikke mindst Violinspil. Et af hans kæreste Minder fra Tiden i København var iøvrigt en Aften, han havde været i Det kgl. Teater og hørt „Elverhøj“. Med Mellemrum kom Det kgl. Blindeinstituts Elever i Det kgl. Teater, hvor der blev overladt dem Pladser, som ikke egnede sig til andre, idet man intet kunde se derfra, men nok høre. Af Erindringerne om „Elverhøj“ stod Musikken højt, men ogsaa den virkelighedstro Udførelse. „Man kunde ligefrem høre, de gravede,“ sagde han.

Johannes Nørvang, der var en nær Slægtning af Martin Hansens, var ansat ved Operaen i St. Petersborg, hvor han var „kongelig, kejserlig Kapelmusikus“. Han havde en Violin til — jeg tror seks Tusinde

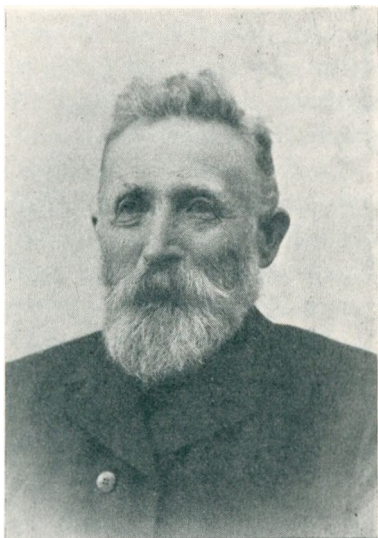
Kroner. Med Mellemrum besøgte han Familien i Aale, og ved disse Lejligheder spillede han gerne en Gang i Forsamlingshuset, hvor enhver var velkommen. Jeg husker tydeligt, hvor Kristen paa saadanne Dage kunde sætte Farten op. Det gjaldt om ikke at komme for sent til den sjældne Nydelse. Nørvang var en stor Kunstner, og det var ikke Smaating, han kunde lokke ud af sit fine Instrument.

Jeg husker engang, Kristen besøgte Lærer *J. Petersen*, Flemming Efterskole. Petersen var ogsaa musikalsk, og han sagde da i Samtalens Løb: „Ja, hvis jeg har Valget mellem et godt Foredrag og en god Koncert, saa vælger jeg Koncerten.“ — „Det gør jeg ogsaa,“ svarede Kristen.

Hornmusik satte Kristen ogsaa megen Pris paa. I sine senere Aar udtalte han engang, at naar han var død, skulde der ingen Sorg være derover, men han vilde følges til Graven med Hornmusik. Han forlangte iøvrigt ogsaa, at man ved hans Begravelse skulde synge Sangen „Frihed er det bedste Ord, som paa Jorden findes“. Denne Sang har aabenbart udløst noget i den frihedselskende Mands Sind. Det første Ønske var vi ikke i Stand til at imødekomme, men det sidste skete Fyldest. „Vi har da Lov til at synge, hvad vi vil,“ svarede *Niels Dael*, da Sønnen forud for Begravelsen noget tøvende forelagde ham Faderens Ønske.

Til Hvirring Kirke var der to Mil, saa det var for langt at gaa. Her kom man altsaa kun, naar der var Kørelejlighed. Konradsen var født den 8. September — samme Dag som Grundtvig — og den Dag var der gerne et Folkemøde i Præstegaardshaven, hvor Konradsen og hans Svoger, Pastor *Glud* i Jebjerg, talte. Disse Møder havde ligesom Sammenkomsterne i Aale et eget Præg, som langt fra alle Foredragsmøder havde. Der var noget i Retning af Fællesskab.

Der blev ogsaa bygget et Forsamlingshus i Tørring, hvor Højskolemænd og Præster talte. De boede jævnlig i Uhrskovhus. *Kristensen Randers* og *Grønvald Nielsen* hørte saaledes til Familiens nære Venner. Sønnen husker ogsaa, at *Jakob Knudsen* engang boede i Hjemmet. Drengen har vel været en fem Aar, og da Jakob Knudsen Morgenen efter Mødet sad og spiste sit Morgenmaaltid, iagttog han ham spændt. Pludselig pilede han ud i Køkkenet og sagde: „Muer, Jakob Knudsen har spist *tre Æg!*“ Den sædvanlige Ration i Hjemmet var ellers eet Æg.

Ulrik Uhrskov.

Egentlig Selskabelighed var der ikke meget af i Hjemmet udover, at der kunde komme et Par Mennesker til en Kop Aftenkaffe, eller de fik en dagligdags Mellemmad, hvis det var tidligere paa Dagen. Gilder i egentlig Forstand var der ikke Raad til. Jeg kan dunkelt huske en Aften, da der var mange fremmede. Kristen og Kirsten var ivrige efter at gennemføre den demokratiske Tankegang — her forstaaet som Ligheden mellem Mennesker — i Praksis. I det hele stod *Ægtheden* for dem højt. Sønnen husker endnu, at Moderen engang, mens han endnu var lille, en Dag indprentede ham, at naar man skulde ud — i æ By — skulde ens Undertøj være ligesaa rent og ligesaa helt som selve Klædningen.

Nu var det saadan i Sognet, som Kristen tidligere har beskrevet, at Gaardmandsbørn og Tjenestefolk havde deres Baller hver for sig. Det var Kristen og Kirsten imod. De forsøgte da at bryde Hul i den gamle Skik, idet de indbød unge fra begge Lejre til Dans. De kom ogsaa. Kristen spillede til Dansen, og de blev beværtet med Smørrebrød. I Uhrskov gjorde de en Tid senere et Gilde af lignende Art, men dermed var det ogsaa forbi. Man vendte tilbage til de gamle Sædvaner.

De to Familier i Tørring, Kristen og Kirsten mest kom sammen med, var Ulrik og Sine i Uhrskov og Laust Peder Jørgensen og Mette paa Stovgaards Mark. Kristen gik tidt en Tur op til den gamle Gaard. Der var en stor Flok Børn, og dem var han meget optaget af. Hans Broder Ulrik stod han meget nær, skønt de var vidt forskellige. Ulrik var stilfærdig og tilbageholdende af Natur. Det offentlige Liv tog han ikke Del i. Men han var interesseret og levende, han kunde føre en Samtale, og han var meget lun. Det var ikke saa sjældent, han rystede en god Vittighed ud af Ærmet. Af Politik var han moderat, mens Kristen naturligvis befandt sig paa Venstres radikale Fløj.

Stor Sorg vakte det, den Dag Kristen kom hjem og fortalte, at Laust Peder Jørgensen var død. Kirsten brast i Graad — hun havde i det hele let til Taarer — og Kristen var meget tavs. Laust Peder efterlod sig Hustru og seks Smaabørn, saa det saa sort ud. Men det gik bedre, end man skulde have ventet. Mette var dygtig og sparsommelig, saa hun slog sig igennem og fik Børnene fra Haanden. Det gaar vel an, at jeg fortæller et Træk om det nære Venskab mellem Kirsten og Mette. Engang havde Kirsten faaet lavet et Stykke mørkeblaat Tøj, hvorefter hun skulde have en Kjole. Hun var meget oplivet ved Tanken

om denne Nyerhvervelse. Da hun stod med Tøjet i Armene og frydede sig ved Synet, spurgte hun med et: „Maa A gøre ved det, hvad A vil?“ — „Ja, du maa,“ svarede hendes Mand. „Saa vil A give Mette det halve.“ Og det fik hun. Der var lige netop nok til to Kjoler.

Kristens Søster Trine og hendes Mand, Anders Vistesens i Plovstrup, stod ogsaa Familien nær. 1891 byttede de Gaard med en Mand i Grejs, og nu kom de noget længere bort. Kirsten var ikke blot en udmærket Fortæller, men hun havde som nævnt en særdeles god Hukommelse, hvad Slægtshistorie angik. Jeg tror nok, hun vidste mere om Uhrskovgaard og dens Slægt i gamle Dage end nogen anden. Da Trine blev gift med Anders Vistesens (1868) og blev Kone i Gaarden i Plovstrup, sagde hendes Svigermoder til hende: „Nu vil A give dig tre Raad: Du skal give dine Folk en god Kost. Saa skal du ikke rende i æ By og sladre, og saa skal du passe paa Anders, for han vil gerne gaa i hans nye Klæder.“

Anders Vistesens havde været Garder. Om det stammede derfra, ved jeg ikke, men han havde alle Dage en rank Holdning og en let Gang. Der var noget resolut over ham og en Smule Barskhed. I Tørring Næderby boede en Kone, der hed *Store Trine*. Hun var ingen Engel, heller ikke videre flittig, og saa vidt gik det med hende, at det blev bestemt, hun skulde paa Arbejdsanstalten i Horsens. Det var ikke noget rart Sted. Man fortalte, at nogen blev sat til at køre Sten. Det var nu, hvad det var, men andre maatte pumpe Vand, og der var ikke andet at gøre end hænge i, for Pumpen var indrettet saadan, at Vandet skulde løbe, og hvis man ikke pumpede, saa løb det ovenover og ned paa vedkommende selv.

Der var to Mænd, *Vilhelm Olesen* og *Anders Vistesens*, der skulde køre *Store Trine* til Horsens. Nu

skete det, at Anders Vistesens kom lidt for sent, og derfor havde Store Trine Lejlighed til med sin glatte Tunge at bearbejde den mere bløde Vilhelm Olesen. Det var jo da saa sørgeligt, sagde hun til ham, at hun skulde ud paa den Anstalt... om de da ikke først skulde synge en Salme? Vilhelm Olesen sagde: „Jo-w.“ Og Salmebogen var da ogsaa kommet paa Bordet. Men da kom Anders Vistesens og det med en vis Fart. Store Trine forsøgte det samme Spil over for ham, baade om det sørgelige og det om Salmen, men det prellede af. „Op paa Vognen med dig! Vi er Pin'de ett kommen her for at synge Salmer!“ Og saa var Stemningen jo brudt.

Om Store Trine kan jeg fortælle en anden Historie, men den er fra en langt senere Tid. Store Trine mødte en Dag *Søren Slagter*. De kom i Snak, og Store Trine var noget bevæget. Hun havde været syg, meget syg. fortalte hun, og hun havde jo da ventet, at Vorherre vilde have løst op for hende, men det skulde nu ikke være denne Gang. Hun vilde ellers saa gerne dø . . .

Da afbrød Søren Slagter: „Dø! Du kan sgu ett dø. Vorherre vil ett have dig, og Fanden tør ett.“ Efter den Tort gik Store Trine hjem og græd i to Dage. Saadan fortalte hun i hvert Fald Kruse, da hun en Dag for ham beklagede sig over Søren Slagters skammelige Adfærd. Kruse vidste nok, hvor en saadan Historie med Held kunde afsættes, han lod den gaa videre til Ægteparret i Uhrskovhus, hvorfra Sønnen fik den i Arv sammen med mange andre Historier, deriblandt de fleste af dem, der er gengivet her og der i denne Bog. —

Men vi vender tilbage til Anders Vistesens.

Engang i Provisorietiden skete der en Begivenhed i Tørring, der satte Sindene i stærk Bevægelse. Der kom et Par Gendarmer, og det var en af Gaardmæn-

dene i Tørring By, der havde givet dem Husly og Kost. Han var kommet til at sidde noget haardt i det og trængte til en Biindtægt, men alligevel kunde det ikke tilgives, saa meget mindre som han var Formand for Demokratisk Forening. En ekstraordinær Generalforsamling blev indvarslet, og *Rasmus Schmidt* besteg Talerstolen og erklærede: „A har ett søgt om at faa æ Gendarmer.“ — „Det er sgu Løwn,“ afbrød Anders Vistesen. „Hwa sejje du?“ — A sejje Pin'de, det er lutter Løwn.“ Det blev det jo ikke bedre af, og saa blev Rasmus Schmidt ekskluderet af Demokratisk Forening.

Forøvrigt kom disse Gendarmer til at gøre Nytte en enkelt Gang. Det gik saadan til. Sidst i Firserne var Horsens-Tørringbanen ved at blive anlagt, og der skulde bl. a. opføres Stationsbygning og Varehus. Nu var der ingen Landevej til Tørring. Teglsten og andre Materialer blev af Vognmænd i Horsens kørt ad de sandede Veje de fire Mil fra Horsens gennem Aale og Tørring til den planlagte Endestation paa Stovgaards Mark. Lidt før Tørring By og ikke langt fra Uhrskovhus var der en lille Bakke, hvor Kirsten en Dag saa et Par Heste gaa i Staa. Kusken piskede løs paa dem Gang efter Gang, men de kunde ikke tage den tunge Vogn, der var belæsset med Sten. Da blev Kirsten harm — for at bruge et af hendes egne Udtryk — hun ilede over til Kusken og sagde: „Dette her det er for galt! A er Medlem af Foreningen til Dyrenes Beskyttelse. Nu melder A Dem for Dyrplageri!“ Det gjorde hun, og nu fik Gendarmerne noget at tage sig til. En Dyrlægeundersøgelse viste, at Hestene var „brækkede“, og man kunde siden læse i Avisen, at Vognmanden havde faaet en Mulkt.

En egen Art af Selskabelighed, som Kristen Uhrskov i en Del Aar deltog i, var de saakaldte Lærer-

møder. De bestod deri, at de grundtvigske Lærere, *Svenstrup*, *Hjortsvang*, *Jensen*, *Klovborg*, *Laursen* og *Hansen*, *Aale*, *Kruse* og *Frode Kristensen*, *Tørring*, samt *Stensballe* og *Kristen Uhrskov* skiftevis samlede i hinandens Hjem, hvor de spiste til Aften og drøftede Tidens Spørgsmaal, samtidig med, at de fornøjede sig paa forskellig Maade. Til Tider sang de saaledes flerstemmig under Kruses Ledelse. Han var meget musikalsk. *Svenstrup* var iøvrigt *Kristen Uhrskovs* Ungdomsven, et Venskab, der blev fortsat mellem begge Familier. Et lignende Venskab kom der til at bestaa mellem *Laursens* og *Kristen* og *Kirsten*.

Kristen havde let ved at tale med Folk, helst paa To-Tremandshaand eller i større Selskaber, hvor Tidens Spørgsmaal drøftedes. Men ved almindelige Gilder sad han ofte tavs. Den gængse Konversation interesserede ham ikke.

Det hændte, han forsøgte at mægle Forlig, hvor et Par Mennesker var blevet uenige, hvad enten det nu var *Jens Lillekone* og hans Kone *Karen Mari*, der begge tog sig en Taar over Tørsten, eller andre. En Dag han kom forbi en Gaard, blev et Vindue pludselig lukket op, og Ejeren raabte: „Kræsten, kan du ett kom herind?“ Det viste sig, at Manden og Konen var blevet Uvenner. Konen var ikke staaet op endnu, og hun havde faaet Kaffe paa Sengen, hvilket havde bragt Manden i den Grad i Harnisk, at han raabte op gennem Stuerne: „Du er ringere end en Sow, den kan da sjel gaa te' æ Trow.“ Hvorvidt *Kristen* i dette Tilfælde fik mæglet Forlig, vides ikke.

I Almindelighed var det Gaardmændene, han stod nærmest. En af de mest intelligente Bønder i Sognet var *Kristen Brill* i *Egholm*. Ham interesserede *Kristen Uhrskov* sig en hel Del for, og det var vist gensidigt. Men enige var de ikke altid. Engang beklagede *Kristen Brill* sig over Gaardmændenes Besværligheder.

De var mange og store. Der var de høje Skatter, Vanskeligheder med Folkehold og meget andet. „Du kan tro, Kristen Uhrskov, at det er langt lettere at være Husmand!“ — „Ja, men da kunde du jo meget let blive det, Kristen Brill,“ var Svaret. Hvorefter Samtalen blev drejet hen paa andre Ting —

Kristen Uhrskov var dybt forankret i den grundtvigske Livsanskuelse. Grundtvigs Fremhæven af Trosordet som Ordet af Guds egen Mund var Kernen i hans Livsanskuelse, og han drøftede gerne dette og andre kristelige Spørgsmaal med Meningsfæller, f. Eks. med *Lille Ole* fra Mors, en Mandsling, der var forvokset og halvblind, men aandelig set meget seende. *Lille Ole* vandrede rundt i Jylland, men kom ogsaa lejlighedsvis til Øerne og besøgte grundtvigske Hjem og Kredse. Han var som et vandrende Vidnesbyrd, særpræget, ensidig, til Tider stridslysten, men altid levende. Han fortalte Eventyr for Børnene, og han drøftede de dybeste Spørgsmaal med de ældre. Naar han gæstede Uhrskovhus, blev der talt og sunget, og en Højtid bredte sig i Huset.

En anden Kilde til Aandsliv fik Kristen gennem Højtlæsning. Hans Kone læste højt af Avisen, i en Del Aar „Horsens Dagblad“, ellers „Horsens Folkeblad“, og han fulgte godt med i Dagens Spørgsmaal, baade her og andetsteds. Dengang Svenskeren *S. A. Andrée* sammen med to Landsmænd 11. Juli 1897 var gaaet op med deres Ballon for at finde Nordpolen, optog det Kristen stærkt. Dette var Mandsmod, og hver Dag, naar Avisen kom, var hans første Spørgsmaal dette: „Er der noget Nyt om Andrée?“

„Højskolebladet“ blev grundigt læst og Indholdet drøftet. Dette Blad begyndte Kirsten at holde som ung Pige, og hun holdt det til sin Død.

Selv læste Kristen i de tykke Bøger for blinde, først dem med Reliefskrift, ophøjede Bogstaver, siden

udelukkende Bøger, skrevet med Punktskrift. Han havde bl. a. de fire Evangelier paa Punktskrift, og han læste hvert Aar Johannes' Evangelium, det var det, der tiltalte ham mest. Ved særlige Lejligheder, naar Aanden kom over ham, holdt han folkelige eller kristelige Taler. De blev holdt med Varme og Kraft. Tonen var indtrængende og en Kende tung. Det lette og spøgende laa fjernt fra hans Natur, naar han optraadte som Taler.

1907 var der kommet en ny Præst i Linnerup-Hammer. Han hed *Kring*, var 32 Aar, en levende Forkynder, folkelig af Natur, fyrig og fuld af Virkelyst. Ham løste Kristen Uhrskov Sognebaand til, og mellem ham og Ægteparret blev der sluttet et varmt Venskab. Kring var stærkt optaget af Ungdomsarbejdet. Ogsaa i Tørring var han med til at stifte en Ungdomsforening. Da han havde holdt sit Foredrag, tog Kristen Uhrskov Ordet og fremdrog Træk fra Ingemanns Digtning. Han talte om Karl af Rise og de andre Helte i „Valdemar Sejr“, og han citerede de manende Ord i „Valdemar den Store og hans Mænd“:

„Stig op af Graven, du Slægt, som døde!
Forkynd dit Fald og afmal din Brøde!
Advar os for Udslettelsens Dom,
Og vis os, hvorfra din Frelse kom!“

Han opmuntrede Ungdommen til at tage imod det Aandens Vidnesbyrd, der blev budt dem, „saa vi her i Tørring fremtidig bedre end hidtil kan synge“ — og saa stemte han op med sin Yndlingssang — „Jeg har baaret Lærkens Vinge.“

Ved en anden, langt senere Lejlighed, hvor jeg ikke var til Stede, holdt han ogsaa en Tale, der blev lagt Mærke til. Det var ved en Fest i Alsted Skov, hvor Pastor — senere Biskop — *Berggrav* fra

Norge talte. Dette Foredrag begejstrede Kristen saadan, at han, efter at Berggrav havde sluttet, besteg Talerstolen og bad Nordmanden tage en Hilsen med hjem til Bjørnstjerne Bjørnsons Fædreland, til Arnes, En glad Guts og Synnøve Solbakkens Land. Talen blev holdt med Aand og Varme, og Berggrav var — er det mig fortalt — stærkt grebet.

Et helt Kapitel kunde der skrives om Ægteparrets Forhold til Indre Mission. Jeg skal nøjes med nogle Linjer. Forholdet var ikke godt, det var nærmest fjendtligt. Der var Skyld paa begge Sider. Det er næppe helt ved Siden af, naar man med et moderne Udtryk siger, at Grundtvigianerne havde Merværds-komplekser over for Indre Missions Tilhængere, og at disse til Gengæld led af Mindreværds-komplekser. Der var en social Forskel paa de to Bevægelsers Tilhængere. Af de grundtvigske var Flertallet Gaardmandsfolk, mens Indre Mission talte flest Smaafolk. Desuden maatte der naturnødvendigt blive en kulturel Forskel, idet de grundtvigske satte folkelig Oplysning højt, mens Missionsfolkene kun samlede sig om den kristne Tro og vel at mærke saadan, som de opfattede den.

Det var for begge Bevægelsers Vedkommende første Generation, og Missionsfolkene var haarde i deres Tankegang. Det hændte jævnligt, at de mere strenge ikke hilste paa Folk, de mødte paa Vejen, hvis disse hørte til de saakaldte Verdens Børn eller til anderledes troende. Deres Domme var absolutte. Da Tørring Missionshus blev bygget, kom en Dag en Flok Mennesker gaaende forbi. De skulde til Aale til et grundtvigsk Møde. En Efternøler hørte da et Par af dem, der arbejdede paa Bygningen, staa og tale sammen. Den ene sagde: „Ja, naar Dahl og dem, der gaar der, nu engang dør, saa gaar de allesammen lige til

Helvede.“ Den, der skriver dette, legede engang med en jævnaldrende Dreng fra et indre-missionsk Hjem. Pludselig udbrød Drengen: „Dersom du ikke tror det, der staar i Bibelen, saa gaar du til Helvede!“ Han vidste slet ikke, hvad han sagde. Han var kun en seks-syv Aar.

I det daglige Livs Kampe havde de grundtvigske den Fordel, at de havde Sans for Humor. Utallige Historier gik der om forskellige Missionsfolk. Man holdt dengang omkring i Hjemmene noget, man kaldte Samtalemøder. Ved et saadant blev der engang spurgt: „Kan en Grundtvigianer blive salig?“ Svar: „Tys! Ja, han kan.“ Den Historie morede Kirsten sig meget over. Der var ogsaa nogle paafaldende hurtige Omvendelser imellem. En Mand — vi kan kalde ham Søren Jensen — havde stjaalet nogle Fjæl. Ejeren kom da hen til ham og sagde: „Hør, Søren Jensen, ved du, hvor Vridsløselille er? For ellers skal A Katme snart lære dig det, hvis du ett finder mig mine Fjæl.“ Disse kom til Veje, og Søren Jensen blev missionsk.

En af de fremtrædende Mænd inden for Indre Mission var Gaardejer *Karl Kristensen* i Tørring. Hans Jord grænsede op til Kristens, og der var af og til et eller andet imellem dem. Kort sagt, de var Uvenner. Dertil bidrog vel nok især Kirstens temperamentsfulde Sind. Men dette nærmest fjendtlige Forhold fik en helt anden Ende. I Slutningen af 1902 blev Kirsten meget syg. Alle troede, hun skulde dø, og Lægen gav intet Haab. Selv var hun fuldt beredt. En Dag rejste hun sig op i Sengen og fremsagde Johannes Ewalds Digt „Udrust dig, Helt fra Golgatha!“ Hendes Tro paa en evig Frelser syntes urokkelig.

Men en skøn Dag vendte Sygdommen, og til Lægens største Forundring gik det mod Helbredelse. Da

kom en Dag Karl Kristensen og hans Kone paa Besøg. De satte sig ved Sygelejet, sang et Par Salmer og talte med den syge og hendes Mand. Alt det gamle Mellemværende var som blæst bort. De talte om kristelige Retninger, og Karl sagde: „Disse forskellige Navne skulde slet ikke være til.“

Dette Besøg var Karl og hans Kone til megen Ære. Jeg er ikke helt sikker paa, Kristen og Kirsten havde evnet at gøre det tilsvarende, hvis det havde været Karls Kone, der laa syg. Men efter denne Begivenhed har jeg ikke i dette Hjem hørt et eneste ondt Ord om Indre Mission.

Der er nu gaaet mange Aar, og der er sket mange Ting si-

den dengang. Indre Mission har udviklet sig stærkt, baade med Hensyn til Oplysning og Sans for Fædrelandets Vel. Tænk paa Modstandsbevægelsen. —

Det er forstaaeligt, at Kristen og Kirsten var stærkt optaget af deres eneste Søns Opdragelse. Faderen var klar over, at den Religionsundervisning, han havde faaet, skulde Sønnen i hvert Fald forskaanes for. Drengen kom derfor heller ikke i Sognets Skole. Lærer Kruse, der iøvrigt som tidligere antydet var Kristens gode Ven, var noget gammeldags i sin Religionsundervisning, idet han lod Børnene lære Balslevs Lærebog udenad, og Udenadslæren i Religion var

N. Kr. Laursen.

Kristen en Pestilens. Sønnen blev da undervist hjemme de første Aar. Senere kom han i Tiaarsalderen i Skole hos Lærer N. Kr. Laursen paa Aale Vestermark. Laursen fortalte ualmindelig godt. Han var ligesaa levende som Lærer, som han var uselvisk som Menneske. Faa Mænd har gjort et saa stort og mangesidigt folkeligt Oplysningsarbejde i sit Sogn som han, og faa har præget Befolkningen, som han prægede Børn og unge i Aale. Her gik Drengen i to Vintre. De to næste Vintre var han paa Flemming Efterskole, hvor han naaede hen med Toget. Den sidste Vinter gik han samtidig til Præst hos Konradsen. I de følgende Aar hjalp han til ved Landbruget, hvad der ikke morede ham. Han havde iøvrigt heller ikke Fysik nok til at være Landmand.

Han var i sin Opvækst — det lader sig ikke nægte — blevet svøbt lovlig meget i Vat. Forældrene, navnlig den ængstelige Moder, var bange for at faa ham i for nær Berøring med denne Verden. Paa Danseskole maatte han ikke komme. Efter Konfirmationen maatte han heller ikke blive Medlem af Skytteforeningen — Sognets eneste Sportsforening — saadan som andre unge blev det. Han gik og blev noget gammelklog i sin Ensomhed.

Nu vilde han saa til at læse — d. v. s. paa Seminarium. Andre Udveje gaves ikke. Men hvor skulde Pengene komme fra? Jo, *I. S. Christiansen* i Vejle! Han var Kristens Næstsøskendebarn, rig og tilmed barnløs. De tre Christiansener i Vejle var Kristens Venner fra Barndommen, men der var jo et og andet, der gnavede. Kristen var ivrig Andelsmand, Medstifter af Sognets Andelsmejeri og dets Brugsforening. Dette sidste var ikke saa velset. Han var Venstremand, og de var Højremænd. Det var heller ikke saa godt. Men de gamle Venskabsbaand var dog de stær-

keste, og Christiansen lovede at laane Sønnen 1000 Kroner. Det hed „laane“, det var dog ikke Meningen, de skulde betales tilbage. Men Kristen brugte nu i sin Henvendelse Udtrykket „laane“ i en Tone, der antydede en Underforstaaelse, og Christiansen fandt det mest værdigt at svare paa samme Maade. Hvis denne Mand ikke havde ydet sin store Hjælp, var Sønnen sikkert ikke kommet til at læse. Han var muligt blevet Købmand som sin Fætter, der var i Købmandslære i Rask Mølle. Sytten Aar gammel drog han paa Seminariet. Han medførte fra sit Hjem en rig aandelig Udvikling, men han var li-

I. C. Christiansen.

det hærdet og i det hele ikke meget verdensvant. —

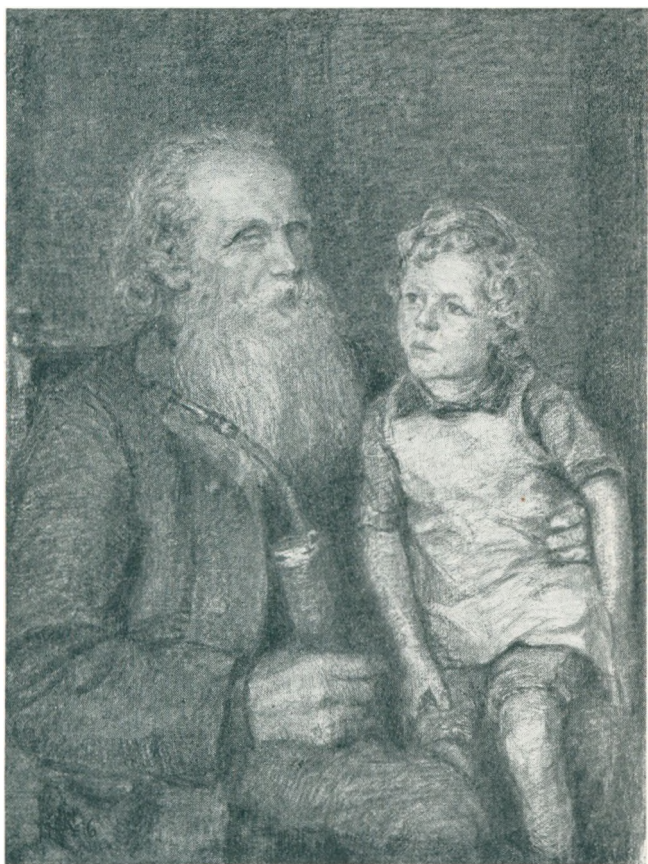
Efter sin svære Sygdom i 1902 havde Kirsten ikke mere Kræfter til det strenge Arbejde, som Ejendommen krævede. I Foraaret 1903 solgte Kristen Stedet, og de byggede sig et lille Hus i Tørring Nederby. Der var et passende Stykke Have til, hvor Kirsten saaede og plantede og i det hele fik sin Blomsterglæde tilfredsstillet. Huset blev da ogsaa meget betegnende kaldt *Løvhytten*.

Vi vender atter tilbage til Det kgl. Blindeinstituts Stambog. Forstander Moldenhawer gjorde et stort Arbejde for at følge sine tidligere Elevers Skæbne.

Han rejste rundt i Landet og besøgte dem i deres Hjem, jeg tror omkring hvert tiende Aar. Det var med disse Tiders Rejsemidler ikke noget lille Arbejde. Jeg husker, at han et Par Gange var paa Besøg i Uhrskovhus, den ene Gang saa jeg en Landauer udenfor. Jeg tror ikke, Forstanderen og Kristen egentlig havde mange aandelige Berøringspunkter. I alt Fald husker jeg, at Kristen under et af Forstanderens Besøg sad meget tavs. Forstander Moldenhawer var en Mand af Form, og det var Kristen ikke. Engang Kristen skrev til ham i Anledning af et Legat, titulerede han ham: Hr. Forstander Moldenhawer. Det gik ikke. Han fik et Svar paa Brevet, men som Efterskrift stod der: „Jeg er Konferensraad, Kommandør, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.“ Helt anderledes gik det, da en cand. theol. *L. Rützou*, der var ansat paa Instituttets Afdeling paa Refsnæs, besøgte Kristen. Da gik Samtalen livligt. De drøftede kirkelige Anskuelser, ogsaa Grundtvigs, som de ikke var helt enige om, men Kristen syntes svært godt om denne tiltalende yngre Mand, han havde haft Besøg af. Fra dette Besøg stammer sikkert den sidste Del af følgende Afsnit af Stambogen:

„1886. Jeg besøgte ham. Han er gift, ejer Hus og Jord og holder Hest og Køer. Har ladet sig opføre en ny Bolig. Rebslageriet drives saa smaat, da han har andet at gjøre med at passe sine Jorder. — 1901. Alt uforandret. — 1907. (Lever af sine Penge). Har opgivet Rebslageriet ca. 1890. Bor i Tørring med sin Hustru; er Klokker ved Kirken og Medlem af Menighedsraadet. Anset Mand i Sognet. Ejer ca. 3000 Kr. Renterne heraf medgaar til Forrentningen af Huset. Har et Legat paa 100 Kr. og 50 Kr. som Klokker.“

Ser man paa denne Indtægtsangivelse, maa man spørge sig selv, om de to Mennesker da kunde leve

„Hva' saa, Bedstefar? Hva' saa?“
„Det var dernede ved Dybbøl....“

Kultegning af Jens R. Hedegaard. 1916.

af de nævnte halvandet Hundrede Kroner. Det kunde de naturligvis ikke, og der gik jo ogsaa nok efterhaanden noget med af den lille Kapital, de havde tilovers fra Salget af Uhrskovhus og Opførelsen af Løvhytten.

Som det senere vil blive omtalt, flyttede Kristen og Kirsten 1915 til Nordsjælland, hvor de boede til deres Død. De modtog nogen Legathjælp og lidt anden Støtte. Men det forslog ikke. De maatte efterhaanden søge Alderdomsunderstøttelse, og de 5000 Kr., som de ved Salget af Løvhytten — der i Modsætning til Uhrskovhus blev afhændet under ret gunstige Konjunkturer — havde faaet tilovers, tjente som Reservefond. Da den sidstlevende døde, var Beløbet saa godt som opbrugt. I de senere Aar, Ægteparret levede, havde de vist omkring 800-900 Kroner at leve af om Aaret. Det var ikke meget, men det gik, og Kirsten havde altid en Krone tilovers, naar der skulde samles ind til et eller andet.

Kirsten var dygtig i Huset og praktisk i Pengesager. Hun var ogsaa lidt af en Forretningsmand. Herom skal jeg fortælle en lille Historie fra den Tid, de boede i Løvhytten. En Sommerdag kom en Mand ude Vesterfra kørende og vilde sælge et Læs Tørv. Han paastod, der var 2000 paa Vognen. Det lød usandsynligt, da man ellers regnede 1000 for et lille Læs. Kirsten talte saa med en Enkekone i Nabolaget, *Line Møllerkone*, som iøvrigt var hendes gode Ven, og de blev enige om at dele Læsset. De blev ogsaa enige med Manden om Prisen pr. 1000. „Men,“ tilføjede Kirsten, „Tørvene skal tælles.“ Det vred Manden sig noget ved, men paa den anden Side var det jo ogsaa saa sin Sag at sige nej. Han gik ind paa det, og en Mand i Nabolaget paatog sig at bære Tørvene ind med Halvdelen hvert Sted. Ejeren havde spændt fra hende

i Kroen, han gik fra og til og saa paa Indbæringen. Det var nu heller ikke saa rart for ham, for da Vognen var tømt, var der baaret 1400 Tørv ind, og for dem fik han Betaling. Men Humøret havde han ikke tabt.

Kirsten Uhrskov o. 1920.

Da han havde spændt for og var kommet paa Vognen, sagde han: „Ja, nu kan A da sejj, A har wan ude o handel med Kvindfolk.“ —

I Løvhytten boede Kristen og Kirsten til 1915, og det var sikkert i en vis Forstand deres lykkeligste

Aar, som de nu ikke havde mere at gøre, end de kunde overkomme. Kristen var fyldt de tres, han havde ikke noget egentligt at bestille, men han gjorde alligevel megen Nytte i Sognet. Han gik omkring og besøgte Folk, han var vist alle Steder velkommen. Han fik en Kop Kaffe og fik tændt den Pibe, han altid medførte. Saa var han veltilpas. Jeg tror nok, hans Besøg virkede oplivende paa Folk. Han gjorde sikkert en Del Gavn paa den Maade, samtidig med, at han jævnlig var Raadgiver og Hjælper for dem, der var i Vanskeligheder. Kaffe var han en stor Ynder af, og da han en Aften efter et Par Byture sad derhjemme, sagde han til sin Kone: „I Dag har det været en rigtig god Dag. Jeg har faaet Kaffe syv Gange.“

Iøvrigt havde han ogsaa forskellige Arbejder — af dem, som ingen anden vilde have. Skulde der samles Penge ind til en syg eller en fattig, var det altid Kristen, der gik rundt. Hyppigt var det iøvrigt hans Kone, der havde sat det hele i Gang. Smaa Kommissioner havde han jævnlig for Folk, især hvor det gjaldt om at faa stiftet Forlig eller lignende.

Ivrigt optaget af kirkelige og folkelige Spørgsmaal var han stadig. Fremmede Talere boede hyppigt i Løvhytten. Det gjaldt Frimenighedspræst *V. Brücker*, Aagaard, som Familien stod særlig nær, Frimenighedspræst *Morten Larsen*, Holstebro, Højskoleforstander *Holger Begtrup* og flere. Et af Begtrups Foredragsbesøg — det maa have været i April 1904 — blev skæbnebestemmende for Sønnen. Under sit Ophold i Løvhytten kom Begtrup til at betragte et Portræt, der stod paa et Sybord. Han kom i Snak med Kristen og Kirsten om den unge Mand, som Billedet forestillede. Det var deres Søn, han var paa det Tidspunkt Lærer ved en Friskole i Odense. Resultatet af dette blev, at Sønnen i Løbet af Sommeren fik et Brev

med Opfordring til fra November at blive Lærer ved den nyoprettede Hillerød Haandværkerdagskole, idet han skulde have sit Ophold paa Frederiksborg Højskole, hvor han tillige skulde undervise et Par Timer daglig. Dette Tilbud tog Sønnen imod, og siden har han levet sit Liv i Nordsjælland. Uden dette Begtrups Besøg i Løvhytten var Sønnen sikkert aldrig kommet til denne Egn, og hans Skæbne var da blevet en ganske anden.

REJSEN ENDT

Kirstens Helbred havde i mange Aar været skrøbeligt. Dels for at kunne faa en Smule Hjælp i Sygdomstilfælde, og dels fordi man længtes efter Sønnen og hans Familie, besluttede de to gamle Jyder sig til at flytte fra Tørring og bosætte sig i Nordsjælland, nær ved Sønnens Hjem. Sønnen fraraadede det iøvrigt, fordi han forudsaa, at en saadan Omplantning vilde være vanskelig. Forældrene vilde let komme til at føle sig noget ensomme i en fremmed Egn, og den Indflydelse, de havde i Tørring, vilde jo ikke kunne flyttes med. Advarslerne hjalp dog ikke. Kristen og Kirsten solgte deres Hus og rejste. Inden de forlod Tørring, holdt Beboerne en smuk Afskedsfest for dem i Forsamlingshuset, og Driftsbestyrer Stensballe holdt Festtalen.

1915 flyttede Kristen og Kirsten til Nordsjælland, hvor de fik Bolig tæt ved Sønnen, der var Lærer paa Frederiksborg Højskole. De to gamle var især stærkt optaget af Børnebørnene, hvoraf den ældste, en Dreng paa 5—6 Aar, var i den Alder, hvor man begynder at lytte. Det var Kristen en sand Glæde at sidde med ham paa sit Knæ og fortælle om Dybbøl eller andre Minder og Oplevelser, foruden Eventyr og Historier naturligvis.

Men Alderen gør jo sine Krav gældende. Midt i Januar 1919 blev Kristen Uhrskov syg. Han havde ellers haft et godt Helbred og havde næsten aldrig fejlet noget udover, at han enkelte Gange havde haft ondt i Lænden. Lægen angav ikke nogen bestemt Sygdom, men paa et direkte Spørgsmaal svarede han, at det maaske nok var paa Slutningen. Sygdommen

var vel saa det, man i gamle Dage kaldte Alderdom, paa Nutidsdansk Aareforkalkning.

Inden vi gaar videre med Fortællingen, maa der berettes om en gammel Mand, der levede sine sidste Dage paa Uhrskovgaard. Det var den tidligere nævnte

I Kristen og Kirsten Uhrskovs Stue 1916. Paa Billedet ses foruden Bedsteforældrene, Søn, Svigerdatter og fire Børnebørn.

Niels Andersen, der som ung havde tjent der i Gaarden. Senere var han kommet derfra, var blevet gift og havde faaet et Par Børn, var blevet Enkemand og atter komme tilbage til den gamle Gaard, hvor han ligesom hørte til, og hvor han ogsaa lukkede sine Øjne. Da det var paa det sidste med ham, spurgte Sine, om de ikke skulde hente Præsten. „Næ-j,” svarede Niels Andersen langsomt, „der er da ingen Dødsfagter endnu.“

Egentlige Smerter ud over dem, som Sengelejet medførte, havde Kristen vist ikke, men han laa meget af Tiden hen i en Døs, og hans Stemme kom ligesom langt borte fra. Humøret syntes ikke trykket, skønt han tydeligt vidste, hvor det bar hen. Vittigheder sag-

de han af og til. En Dag da et Par Kvinder vilde vende ham om paa Siden for at give ham et bedre Leje, mumlede han: „I flytter med mig, som det var et dødt Svin.“ En anden Dag spurgte hans Kone, om de ikke skulde hente Begtrup. „Naa-aa,“ lød Svaret, „der er da ingen Dødsfagter endnu, som han sagde, Niels Andersen.“ Man havde en Følelse af, at Uhrskovgaard var ham nær. Begtrup blev alligevel hentet, og da han stod ved Sygesengen, sagde han: „Min Far sagde altid: „Jeg ved mig ikke andet til Salighed end Jesus Kristus og ham korsfæstet.““

En Dag blev Pastor *Paludan-Müller* kaldt derud. Han satte sig ved den syge og spurgte paa sin trohjertede Maade: „Skal De ud at rejse?“ Ja, det skulde Kristen jo da, og saa tog den varmhjertede gamle Præst dem alle til Alters.

Salmesang havde Kristen Uhrskov altid holdt meget af. En Aften, da Sønnen var derhenne, foreslog Kirsten, at de skulde synge Salmen: „At sige Verden ret Farvel.“ Sønnen kunde den ikke udenad. Den blev da fundet frem i Salmebogen, men saa var han heller ikke helt sikker i Melodien. Da begyndte den syge selv paa Salmen, og med sin lidt svage og fjerne Røst sang han for hele den lange Salme igennem:

„At sige Verden ret Farvel,
i Livets Gry og Livets Kvæld
er lige tungt at nemme,
det lærtes aldrig her paa Jord,
var, Jesus! ej du i dit Ord
hos os, som du er hjemme.

— — —

Kom i den sidste Nattevagt,
i en af mine kæres Dragt,
og sæt dig ved min Side!
og tal med mig, som Ven med Ven,
om, hvor vi snart skal ses igen
og glemme al vor Kvide!

O, lad mig i min sidste Stund
 det høre af din egen Mund,
 som Aand og Liv kan tale:
 hvor godt der er i Himmerig,
 og at du Stol har sat til mig
 i dine lyse Sale!"

— — —
 Søndag den 9. Februar hen paa Eftermiddagen sov han stille hen. Lørdag den 15. Februar blev han begravet fra Frederiksborg Frimenighedskirke. Venner havde pyntet Kirken om til en Vinterhave. Pastor *Niels Dael* holdt en magtfuld Tale over Ordet: „Hvad enten vi lever, eller vi dør, da er vi Herrens.“ *Holger Begtrup* talte om afdødes Livssyn og dets Betydning for hans Liv. Til sidst tog Sønnen, Anders Uhrskov, Ordet for at bringe Faderen sin og Slægtens Tak ud fra Jesu Ord, da han saa Natanael komme: „Se, der er sandelig en Israelit, i hvem der ikke er Svig.“

Kirsten var nu Enke i 15 Aar, og det var ikke saa let, da hun i sit Sind havde en saa levende Trang til Fællesskab med andre Mennesker. Meget af Tiden udfyldte hun med at pusle om sine Blomster, der for hende som saa meget andet lige til Stikkedlen i Kakkelovnen føltes som levende Væsener. Til Haandarbejde var hun baade dygtig og myreflittig. Hun filerede, hun syede Korssting, og hun strikkede Sokker til Sønnen for om muligt paa dette ikke uvigtige Omraade at forsørge ham for Resten af hans Liv. Og hun læste. Det var mange højst forskellige Bøger, men aldrig noget ligegyldigt. En Tid var hun stærkt optaget af Skuespillermemoirer, Julie Sødrings og andre, som Helge Hostrup laante hende. Men der var tre Værker, hun særlig dyrkede. Det var Jeppe Aakjærs Digte, Grundtvigs Prædikener og Ludvig Feilbergs Skrifter. Dem læste hun om og om igen, og det kunde ikke nytte, man kom med noget, der lignede en af

disse Ting. Det blev straks kasseret. Der er egentlig ikke Grund til at sige mere om dette. Med de tre Navne, Jeppe Aakjær, Grundtvig og Ludvig Feilberg, er Kirsten Uhrskov fuldt ud karakteriseret som Aandspersonlighed.

Men ogsaa hendes Time kom. Mens de forskellige Sygdomme og Svageligheder, hun i sine senere Aar døjede med, aldrig viste sig at være nær saa farlige, som hun selv troede, var en Hjertesvagthed, som Lægen opdagede i Foraaret 1934, men som Kirsten ikke selv ansaa for noget videre, det, der den 3. August 1934 afsluttede hendes Liv.

Hvordan bedømte nu andre Mennesker denne Kvinde? Sikkert en Del forskelligt. Jeg skal anføre et og andet. I Halvfemserne lededes Tørring Mejeri af Mejeribestyrer *Kristian Petersen*. Ham og hans Kone kom Familien i Uhrskovhus meget sammen med. Petersen og Line var begge særprægede Personer, saa de to Ægtepar passede godt sammen. Petersen sagde om Kirsten, at hun vist maatte stamme fra de sydlige Lande, for hendes Temperament lignede ikke det mere rolige danske.

Mange Aar senere hændte det, at Kristen og Kirsten paa Frederiksborg Højskole overværede et af Sønnens Foredrag. Det handlede om Henrik Wergeland. Da Faderen og Sønnen bagefter var alene, sagde Faderen: „Ved du af, Anders, at din Moder i mange Maader ligner Henrik Wergeland?“ Ja, det vidste Sønnen da nok.

Henrik Wergeland ejede en usædvanlig levende Naturfølelse. Han kunde falde i Henrykkelse ved Synet af den første udsprungne Rose. Hans Medfølelse med forkomne Individuer var stor, og var der Mennesker, som led Uret, var han straks parat til at staa paa deres Side. Han elskede sit Fædreland og

var optaget af alt, hvad der levede i Folket. Men helt let at omgaas var han ikke. Det fortælles, at han engang var kommet til at synes saa godt om en Mand, at han udbød: „Vil du være min Ven?“ Hvortil den adspurgte svarede: „Ja — men paa Afstand.“

Der var ingen af disse Ejendommeligheder, der ikke i nogen Grad fandtes hos Kirsten Uhrskov.

Det er tidligere nævnt, at Familien Svenstrup i Hjortsvang stod Kristen og Kirsten meget nær. Efter at der af de fire gamle ikke var andre end Kirsten tilbage, opretholdt de yngste Skud af Slægten Svenstrup trofast Forbindelsen med hende. Da hun fyldte firs, stod der i et Hillerødblade¹⁸⁾ et Digt skrevet af *Astrid Svenstrup*. Det lød saaledes:

„Saa langt jeg husker, jeg mindes et Hjem,
som ydre Rigdom ej førte frem,
dog inden Døre der færdes en Kvinde,
som i andet end Penge kan Rigdommen finde;
med vagtsomme Øjne hun higer og søger,
hun læser i Blade, hun læser i Bøger,
og er der et Guld Korn — en Sandhed gemt,
den bliver ej glemt,
med aabent Sind
hun lukker den ind
til den Sum af Skatte med Evigheds Værd,
som Møllet og Rusten ej kommer nær.
Og gaar over Landet en aandelig Bølge,
hun maa den kende, hun maa den følge,
hun sprænger alle hindrende Baand
for at følge Sagen paa nærmeste Haand.
Og bli'r der gjort Uret mod Store og Smaa,
da taler hun ej med Sordine paa,
og selv om det er til egen Skade,
hun aabent og ærligt bekender sit Stade.
Af alt, hun sanked' i Aarene lange,
hun delte ud med gavmildt Sind
til hver, som kom i Hjemmet ind. —
Modtag da en Hilsen fra en af de mange,
som du beriged' med Ord og med Tanker,
og hvis Hjerte i Tak og Ærbødighed banker.“

Aaret efter, den 3. August som nævnt, døde Kirsten Uhrskov. Da hendes mangeaarige Læge og gode Ven, *A. H. Riise*, senere paa Dagen havde foretaget Ligsyn, fulgtes han med Sønnen hen ad Vejen. De var begge tavse. Ud for Sønnens Bolig standsede de og stod stille lidt. Tavsheden blev brudt ved, at Riise med et eget stilsfærdigt Eftertryk sagde: „Hun var en Sagakvinde.“ Lad da disse den forstaaende Vens Ord være de sidste.

I 1933 udsendtes en Bog „Træk af Tørring Sogns Historie“. Heri skriver P. Skrubbeltrang en lille Artikel om Kristen Uhrskov, hvorefter jeg gengiver følgende: „Naar Tørring Sogns Historie skal skrives, bør Kristen Uhrskov nævnes, da han en Tid havde stor Betydning for det aandelige og kirkelige Livs Udvikling i Sognet.

Kristen Uhrskov var det grundtvigske Aandslivs Pioner i Tørring. Den Aandens Ild, der var bleven tændt i hans Sjæl, blev ved at brænde, brændte til det sidste, og den varmede alle, han kom i Berøring med. Han var trofast, han holdt fast ved den Kristentro, der voksede frem i hans Sind i hans Barndom og Ungdom, og han var tro mod sine menneskelige Idealers. Det kristelige og det menneskelige var hos ham forbunden paa en sund og harmonisk Maade. Den ene Bevægelse standsede ikke den anden; men de styrkede gensidig hinanden.

Af hans menneskelige Sider skal nævnes hans Frisind. Han kæmpede for Frihed i Kirke, Skole og Samfund, og naar han kæmpede for sine Idéer, var det ikke i det stille. Han var en impulsiv Natur; der stod Gny om ham, naar han deltog i Debatter, hvad han meget ofte gjorde; han kunde være en haard og skaanselsløs Modstander, men aldrig skabte han sig

Uvenner. Alle vidste, at for ham var det altid Sagen, det gjaldt, det personlige tog han intet Hensyn til, og sand og redelig var han til det inderste.

Menighedslivet levede han stærkt med i. Som ungt Menneske løste han i Halvfjerdserne Sognebaand til Pastor Konradsen i Hvirring, noget, der dengang var baade nyt og ildeset, senere løste han Sognebaand til Pastor Kring i Hjortsvang. Han sørgede for at faa fremmede grundtvigske Præster til at holde Guds-tjeneste i Tørring Kirke, gav Stødet til, at „Kirkelig Forening“, som senere blev til „Kirkelig Samfundskreds“, blev oprettet. Han forestod Foredragsvirksomheden i Tørring Forsamlingshus, fra dette blev bygget, og til han rejste derfra ¹⁹⁾). Han var altid med ved Møderne og var med til at præge Møderne; meget ofte havde Kristen Uhrskov noget at sige ved saadanne Lejligheder, noget, der brændte paa og skulde ud, eller han kunde, naar den sidste Sang var sunget, stemme op med en anden Sang.“

Og hermed ender Fortællingen om den Mand, som var min Fader.

NOTER

- 1) Hele Verden kalder
Barndomstiden skøn og blid.
Hu den Barnealder —
Er en rædsom Tid!
Bøger, Lektier, Skolegang,
Præk og Skænd og Tvang —
Gud ske Lov! Jeg ved da
At det snart en Ende faar.
Thi paa næste Fredag
Er jeg fjorten Aar.“

Erik Bøgh: Paa Fredag. Halvandet hundrede Viser. 2. Oplag. 1892. S. 48.

- 2) Dette og de følgende Salmever, der har siddet i Kristen Uhrskovs Hukommelse, siden han var 8—9 Aar, er her og der ændret noget. Af anførte Vers, Nr. 168 i „Evangelisk-christelig Psalmebog“, lyder Linje 3 saaledes: „Nu mit Haab staar evig fast.“
- 3) „Evangelisk-christelig Psalmebog“ Nr. 64. I Vers 1, Linje 5, staar: Miskundhed i Stedet for som her anført: Kærlighed. Af Vers 2 er de to første Linjer rigtigt citeret, mens de øvrige er sammenblandet med andre Salmelinjer.
- 4) „Evangelisk-christelig Psalmebog“ Nr. 119, men en Del ændret.
- 5) Dansk biografisk Leksikon, Bd. 16, 1939, S. 18—20.
- 6) Her maa der foreligge en Fejlhuskning. Fenger blev nemlig forflyttet 1863, og 28. Marts 1863 blev Peter Riber udnævnt til hans Eftermand. Det maa altsaa have været Pastor Riber, der i Kirken gav Meddelelse om Dannevirkes Rømning.
- 7) Ved Valget til Rigsdagens Folketing 20. Maj 1865 fik i Brædstrupkredsen, Skanderborg Amts 3. Valgkreds, R. Westenholz og R. Mathiasen hver 829 Stemmer.
- 8) Ved Valget sammesteds 4. Juni 1866 valgtes Skolelærer A. J. Dahl, Aale, ved Kæring.
- 9) „Det gode Humør“ af Bjørnstjerne Bjørnson.
- 10) Ved Valget til Rigsraadets Folketing i Vejle den 4. Juni 1866 fik Højskoleforstander P. Bojsen, Gjedved, 1151 Stemmer, mens Amtsfuldmægtig, cand. jur. C. F. V. Schytte, Vejle, fik 833.

- 11) Ved det paafølgende Valg den 12. Oktober samme Aar fik Hofjægermester H. R. Carlsen, Gammelkøgegaard, 956 Stemmer og Schytte 621.
- 12) Ved Folketingsvalget i Brødstrup 24. Maj 1881 fik Gaardejer Johan Poulsen Bøtke 1093 Stemmer og Gaardejer N. Jensen, Toustrup, 817.
- 13) Ernst J. Borup og Fred. Nørgaard: Den danske Folkehøjskole gennem hundrede Aar. Odense 1939. Bd. 1.
- 14) Jævnfør Erik Bøghs Digt „Stenbruddet“, „Fortællinger“. S. 97.
- 15) Senere gift med Gaardejer Anders J. Hauge.
- 16) Her er en Huskefejl. Jens Pedersen Schmidt var født 1809 og var Lærer i Tørring fra 1853 indtil sin Død 1. Oktober 1870.
- 17) Jørgen Svenstrup er skildret i Anders Uhrskovs „Fynbo, Jyde og Sjællandsfar“. København 1941.
- 18) Nordsjællands Venstreblad 14. Marts 1933.
- 19) Denne Angivelse maa dog vist begrænses til, at Kristen Uhrskov — og hans Hustru — det meste af den Tid, de opholdt sig i Tørring, havde Del i Ledelsen af Foredragsforeningen.

NAVNEFORTEGNELSE

I Navnelisten er opført danske Stednavne samt Personnavne, der er anført med For- og Efternavn (Kendingsnavn) eller med Efternavn alene. f betegner, at Navnet ogsaa findes paa den følgende Side, ff, at det er nævnt paa de følgende Sider.

Aakjær, Jeppe, 125 f.
 Aale, 25, 57, 62 f, 72, 76, 84,
 88, 101 f, 108, 130. — Ve-
 stermark, 114.
 Aalsø, 62.
 Als, 51.
 Alsted Skov, 12, 18, 97 f, 110.
 Andersdatter, Maren, 10.
 Andersen, Anders Wiste, 11.
 — Jens, 26 f. — Kristen, 75.
 — Købmand, Vejle, 38.
 — Mette, 75 — Niels (Uhr-
 skov), 29, 50, 123.
 Andrée, S. A., 109.
 Arentsen, Rasmus, 33 ff.

Askov Højskole, 89.
 Asperup, 53.
 Astrup, 11, 88.
 Augustenborg, Hertugen af,
 23.
 Baastrup, 61.
 Ballegaard, 10. — Jensine
 Hansen, 10, 65, 73, 104.
 Balling, Lærer, Forfatter, 58.
 Begtrup, Holger, Højskole-
 forstander, Frederiksborg
 Højskole, 120 f, 124 f.
 Bendtsen, Niels, 49.
 Berggrav, norsk Biskop, 110.
 Bindslev, 11.

- Birkedal, Vilhelm, Valgmenighedspræst i Ryslinge, 53, 57, 68, 70, 73.
- Bjerregaard, 57 f, 78.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, 68 f, 111, 130.
- Blicher, St. St., 29.
- Boisen, P., Seminarie- og Højskoleforstander, Gjedved, 59, 64, 130.
- Borup, Ernst J., 131.
- Brahe, Axel, 8. — Tyge, 8.
- Bredsten, 62.
- Brill, Kristen, Gdr., 108 f. — P. 49.
- Broager, 50.
- Bryrup, 26.
- Brücker, V., Valgmenighedspræst og Højskoleforstander, Aagaard, 120.
- Brødstrup, 22 ff, 27, 34, 36, 59, 130.
- Brøndum Sogn, 11, 88.
- Buch, Klaus, 38.
- Bülöw, General, 28. — Provst, 53.
- Bøgelund Bro, 30.
- Bøgh, Erik, Forfatter, 68, 130 f.
- Bøtker, Johan, Gdr., Folketingsmand, 60, 84, 131.
- Carlsen, H. R., Hofjægermester, 59, 131.
- Christensdatter, Sidsel (Citzel), 10.
- Christensen, Anders, 9. — I. C., 85.
- Christiansen, Henrikke, 66. — I. C. (Jens Christian), 15, 49, 77, 114 f. — Johan Frederik Leth, 15. — Johan Severin, 15. — Mads, 15, 49. — Max (Maximilianus), 14 f, 28, 49, 66.
- Clausen, Johannes, Sognepræst i Ryslinge fra 1866 til 1877, Medlem af Indre Missions Bestyrelse fra dens Stiftelse 1861 til 1874, da han udtraadte, 54 f.
- Dael, Niels, Frimenighedspræst, Liselund, Slagelse, 102, 125.
- Dahl, A. J. (Anders Jensen), der var stærkt paavirket af Grundtvigs Tanker, blev 1857 Lærer ved Aale Skole, og med ham kom det levende Ord ind i Skolen. Han var Foregangsmand paa mange Omraader. 1869 overtog han Aale Pighøjskole, som han forestod, indtil den nedlagdes 1891. Dahl var i en Aarrække Medlem af Sogneraadet, en Tid var han Formand. Folketingsmand 1866. Han tog sin Afsked 1882 og døde 1909, 53, 57, 59 f, 62 f, 88, 111, 130. — Marie, 63.
- Dahls Pigeskole, 49.
- Dalsgaard, 10, 16, 25 f.
- Dannevirke, 48 f.
- Daugbjerre, 20.
- de Meza, General, 49.
- Dragon, Povl, 93.
- Dybbøl, 49 f, 50 f, 122.
- Egholm, 108. — Mølle, 80.
- Ejstrup, 26.
- Elved, 8.
- Emborg, 53.
- Enevoldsen, Portner, 39.
- Engberg, Elfrida, 85. — H., Præst i Uldum, 85.
- Esbjerg, 88.
- Ewald, Johannes, 112.
- Faaborg, 59.
- Feilberg, Ludvig, 125 f.
- Fenger, Peter Andreas, 35. — Rasmus Theodor, Præst i Aale og Tørring 1853—1863; født 1816, Søn af Rasmus Fenger, Præst ved Vor Frelses Kirke i København, Broder til Lægen, Finansminister C. E. Fenger og de grundtvigske Præster P. A. Fenger og J. F. Fenger, 30 f, 41, 48 f, 130.
- Ferup, 63.

- Flemming Efterskole, 102, 114.
 Fog, Bruun Juul (1819—1896), residerende Kapellan ved Holmens Kirke 1857, Holmens Provst 1867, Biskop i Aarhus 1881, 38, 44.
 Fredericia, 16, 18, 22, 28.
 Frederik den Anden, 8. — den Syvende, 47.
 Frederiksborg Højskole, 121 f, 126. — Slotssogn, 11.
 Frelsens Kirke, 70 f.
 Fryd, Læge, Tørring, 74.
 Fyn, 8.
 Gammel Køgegaard, 71. — Tørring, 35.
 Gertner, Fru, Forstanderinde, 38, 40, 43.
 Gjedved, 59. — Højskole, 64.
 Glahn, Herredsfoged, 34.
 Glud, Præst, 102.
 Grejs, 11, 105.
 Grundtvig, N. F. S., 44, 68 ff, 102, 116, 125 f. —s Højskole, 43.
 Gudena, 8, 27.
 Guldberg, C. E. L., cand. theol., 5. — Sognefoged i Tørring, 22 f, 27.
 Gylling, 76.
 Haderslev, 89.
 Hammer, 10, 53. — Mølle, 46. — gaard, 60.
 Hansen, Ane Marie, 63, 101. — Jens, Petersbjerg, Gdr. i Aale, 85. — Martin (1848—1893), Gdr. i Aale, 63, 68, 72. — Peder, 63. — Lærer, Aale, 108. — Skrædder, 45.
 Hardenberg, Erik, 8. — Kirsten, 8.
 Harms, Sadelmager, 94 f.
 Harpsøe, C., 45.
 Hauge, Anders Christensen, 10. — Anders J., 131. — Jeppe, 43, 56. — Stinne, 68.
 Havstrup, Lavst, 36. — Sø, 8, 12.
 Hedegaard, Jens R., 117.
 Hegermann-Lindenchrone, General, 49.
 Helgoland, 51.
 Hillerød, 11. — Haandværkerdagskole, 121.
 Hjortsvang, 22 ff, 108, 129.
 Holbæk, 45.
 Holgersen (Bremer), Ulrich, 10.
 Holm, 58. — Thorvald, 42 f, 45.
 Holmens Kirke, 38, 44.
 Holst, Justitsraad, 24.
 Horsens, 15, 24, 52, 62, 76, 105. — Tørringbanen, 107.
 Hostrup, Helge, 125.
 Hover, 25.
 Husmand, Jens, Musiker, Tørring, 46, 52, 64.
 Hvejsel, 10, 24, 67.
 Hvirring, 74, 78, 88, 102, 129.
 Hvolgaards Mark, 34.
 Højen, Rasmus, 18.
 Hørsholm, 14, 76. — Jørgen, 48, 68.
 Ingemann, B. S., 110.
 Jacobsen, J., 94.
 Jelling, 26 f, 58 f, 63, 72. — Høje, 53.
 Jensdatter, Ane Cathrine, 14. — Frederikke, 10, 14, 16. — Johanne, 14.
 Jensen, Lærer, Klovborg, 108. — Josef, 93. — Peder, Egholm Mølle, 80 f. — Toustrup, Folketingsmand, 60, 131.
 Jepsen, Hans, 12, 67.
 Jessen, Lærer, 63.
 Jylland, 49.
 Jørgensen, Jens (1806—1876), Ejer af Bjerregaard i Aale, hørte til de gudelig vakte; i en Aarrække Medlem af Folketinget, 57, 78. — Kristen (1837—1914), Gdr., Østerlund, Tørring Fællid, 41, 54, 60, 63, 72, 74 f, 88, 100 f. — L. P. (Laust Peder) (1841—1891), Husmand, Olestoft,

- Stovgaards Mark, 68, 72, 75, 104. — Mette, 104 f. — Peder, 54. — S. T., 54 f.
- Klem, Læge, 16.
- Kliner, Kristen, 20.
- Klovborg Sogn, 8, 10, 60, 108.
- Kloppenborg, Hans Didrik, 88. — Stiin, 88.
- Knudsen, Jakob, 85, 103.
- Kold, Christen Mikkelsen (1816—1870), Højskoleforstander, 56, 58, 61, 71.
- Kolds Skole, 54, 56 ff, 60, 62, 64.
- Kollemorten, 26.
- (Det) kongelige Blindeinstitut, 5, 31, 33, 35, 37, 45 f, 53, 79, 115.
- Konradsen, Kr. D. (Kristian Daniel) (1823—1903), deltog i Treaarskrigen fra 1849, udnævnt til Sekondløjtnant 1850. Uddannede sig senere til praktisk Præstegerning hos Provst Wolf i Hvejsel, hvor han kom i Berøring med Pastor Svendsen i Jelling, af hvem han fæstnedes i den grundtvigske Livsanskuelse. Sognepræst i Hvirring-Hornborg fra 1873 til sin Død, 74 f, 78, 101 f, 114, 129.
- Korfitsen, Rikke, 73.
- Korsør, 33, 35.
- Kring, Hans Janus (1875—1926), Sognepræst for Linnerup og Hammer 1907—1911, efter Omannektering i Aale og Linnerup 1911—1921; død som Sognepræst i Stege 1926, 110, 129.
- Kristensen, Frode, Lærer, Tørring, 108. — Hans, 33. — Jørgen, 49. — Karl, 112 f. — Martin, Gjedved, 64.
- Randers, Højskoleforstander, Ollerup, 103.
- Kristiansen, Johan, Østergaarde, 51.
- Kronborg Slot, 28.
- Krowwe, Wölle, 25.
- Kruse, J. N. (Jeppe Nielsen) (1844—1926), Lærer i Tørring fra 1885 til 1913, 86 f, 106, 108, 113.
- Købke, Herredsfoged, 34.
- København, 31 ff, 35, 62, 68, 71 f, 101.
- Københoved, 88 f.
- la Cour, Charlotte, 63. — Chr., 62. — Georgia, 63.
- Ladefoged, Søren Hansen, 9, 12.
- Langskov Sogn, 43.
- Larsen, Morten, Frimenighedspræst, Holstebro, 120.
- Lauritzen, Lauritz (Laust Laursen), 10, 66 f.
- Laursen, Kristen, 35. — N. Kr. (Niels Kristian) (1856—1916); Lærer i Aale fra 1883—1905, først Hjelpe-lærer hos A. J. Dahl, dernæst Lærer paa Aale Vestermark og senere Andenlærer i Aale; Forstander for Aale Efterskole 1906—1916, 108, 113 f.
- Leth, Andreas, Præst i Middelfart fra 1870 til 1895, 70.
- Lille Ole fra Mors (Ole Christensen) (1839—1907), 109.
- Lillekøne, Jens, 44, 108. — Karen Marie, 108.
- Lille Uhrskov, 12.
- Lindved Kro, 42.
- Linnerup, 8, 22, 25. — Hammer, 110.
- Lund, Jens, Højskoleforstander, Vejstrup, 62. — M. A. S., Præst, 62. — Rasmus, Sognepræst og 1871 Valgmenighedspræst i Øster Jølby paa Mors, fra 1883 og til sin Død Frimenighedspræst sammesteds, 62. — Sophie, 62.
- Lunge, Erik, 9.
- Luther, Morten, 70.
- Lysholt, 75.
- Løgstør, 18.
- Løvhytten, 16, 115, 118.
- Madsdatter, Anne Cathrine, 9.

- Madsen, Jens, Hammergaard, 60.
 Margrete, Dronning, 8.
 Mariagers, Karen, 25.
 Mathiasen, Rasmus, 53, 130.
 Matrup, 8, 53.
 Maximilianussen, Frederik Christian, Lærer, 14, 45, 66, 77.
 Melbye, Mads, Sognepræst i Asperup og Rørslev, 53.
 Melhede, 14 f, 50. — Jens, 44.
 Midtfyn, 54.
 Mikkelsen, Jørgen (Jørgen Maler), 97 ff.
 Moldenhawer, Johannes, Forstander for Det kgl. Blindeinstitut, 32, 115 f.
 Monrad, D. G., 51.
 Mors, 62, 109.
 Møldrup, 60.
 Mølgaard, Hans, 26.
 Møller, Otto (1831—1915), Præst i Gylling fra 1870 og til sin Død, 76.
 Møllerkone, Line, 118.
 Nielsen, Rasmus, Lærer i Tørring fra 1827 til sin Død 1853. Han blev 61 Aar, 17. — Grønvald, Højskoleforstander Vestbirk, 103. — Kirsten, 11, 88.
 Nissen, Lærer i Tørring, 60.
 Nutzhorn, H., Lærer paa Askov Højskole, 69.
 Nordsjælland, 118, 121 f.
 Nyborg, 43.
 Nygaard, Mads, 101.
 Nylund, 11.
 Nørgaard, Fred., 131.
 Nørregaard, Jens, Højskoleforstander, Testrup, 58.
 Nørre Snede, 26.
 Nørvang, Johannes, 101 f.
 Odense, 61, 120, 131.
 Olesen, Martin, 52. — V., 73 f, 105 f.
 Olsen, J., 62.
 Oversø, 49.
 Paludan-Müller, B., Præst, 124.
 Palsgaard, 53.
 Pedersen, Christen, 9. — Jørgen, 60.
 Petersen, Hjuler, 94 f. — J., Lærer, 102. — Kristian, 126. — Povl Godtfred, Lærer i Tørring 1871—1877, 73.
 Petersbjerg, 85.
 Pio, Frederikke, 62.
 Plovstrup, 10, 12 f, 58, 93, 105.
 Poulsen, Johs., Stationsforstander, 98.
 Rask Mølle, 115.
 Rasmussen, Niels, 99.
 Refsnæs, 33, 110.
 Reitzel, Gymnastiklærer, 39.
 Riber, Peter, Præst i Aale-Tørring 1863—1873, 79, 130.
 Riise, A. H., Læge, 128.
 Rose, Skovrider, 53.
 Rosendal, Hans (1839—1921), Lærereksamen 1858 fra Jelling, hvor han var blevet paavirket af H. J. M. Svendsen; Lærer ved Grundtvigs Højskole paa Marielyst 1859—60; oprettede 1867 Vinding Højskole ved Vejle, hvis Forstander han var til 1892, da han overtog Ledelsen af Grundtvigs Højskole, der nu var flyttet til Lyngby, 43, 57 f.
 Ryslinge, 54, 73.
 Rützou, L., cand. theol., 116.
 Sankelmark, 49, 84.
 Schmidt, Jens Pedersen, født 1809, Lærer i Tørring fra 1853 til sin Død 1870, 31, 73, 131. — Højskolelærer paa Kolds Skole, 60. — Rasmus, I, 17. — II, 60, 75, 107.
 Schrøder, Ludvig, Højskoleforstander, Askov, 68, 70, 89.
 Schytte, C. F. V., Amtsfuldmægtig, 59, 130 f.
 Secher, V., Maler, 91.
 Sich, Læge, 16.

- Simonsen, Peter Andreas Casper, Provst, Præst i Aale og Tørring fra 1873 til 1878, 63, 73, 75. — Skomager, 35 f.
- Sjælland, 87.
- Skarpenberg, Johan, 8.
- Skibelund, 63.
- Skrubbeltrang, 11. — Hanne Uhrskov, 11. — Peter Sørensen, 11 ff, 128.
- Slot, Kirsten, 31.
- Stavning, 101.
- Stensballe, N. P., var i nogle Aar Lærer ved Vinding Højskole, hvor H. Rosendal var Forstander; 1877 købte han Uldum Højskole, som han ejede til 1886; 1891 blev han Driftsbestyrer for Horsens—Tørring Jernbane, for hvis Oprettelse han havde gjort et stort Arbejde; Folketingsmand for Silkeborgkredsen 1910—1913; døde 1935 89 Aar gammel, 83, 108, 122.
- Stovgaard, 9, 25. — s Mark, 35, 93, 107.
- Sveistrup, H., 1861 Præst i Rødding og Skrave, 1870 i Vejen, nær Askov Højskole, 53.
- Svendsen, Hans Jørgen Marius (1816—1872), Seminarieforsstander og Sognepræst i Jelling fra 1856 og til sin Død, 53, 58 f, 63, 72.
- Svenstrup, J., Lærer, 108, 127, 131. — Astrid, 127.
- Søborg, Præst, 60.
- Sødring, Julie, 125.
- Sønderborg, 49.
- Sørensdatter, Anne Cathrine, 10. — Maren, 9.
- Tebstrup, 59.
- Termansen, Niels Jokum, Bonde, Politiker, Forfatter, 68.
- Tesch, Læge i Uldum, 64.
- Thygeson, T. J. de, 9.
- Thyregod, Christen Andersen (1822—1898), født i Thyregod ved Vejle, Lærer og Forfatter, 28.
- Tjæreby, 11.
- Tranholm, 8.
- Trier, Ernst, Højskoleforstander, Vallekilde, 58.
- Tyrsting, 8.
- Tønder Seminarium, 73.
- Tørring, 8 f, 11, 14, 22 ff, 34, 41 f, 50, 56, 72, 84, 87, 99, 103 f, 108, 110, 112, 115, 122, 128 f, 131. — Fællid, 28, 88. — Mark, 90. — Melhede, 14. — skov, 8.
- Tørskind, 62 f.
- Uhrskou (Uhrskov), Anders Christensen (1745—1811), 9. — Anders Christensen (1806—1890), 10, 40, 42, 45, 56, 64, 77, 80, 91. — Anne Cathrine (Trine), 11, 42, 58, 105. — Christen Andersen (1776—1843), 9 f, 14. — Frederikke, 10, 37, 67. Helga Marie, 11. — Idunne, 91. — Kirstine, 12. — Martin Andreas, 11, 52, 58, 64, 66, 68. — Matz Matzen, 9. — Sophie Charlotte, 11, 58, 64 ff. — Søren, 11, 57 f, 64 f, 67. — Uffe Kristensen, 91. — Ulrik, 10 ff, 22, 45, 49 f, 52, 57 f, 60 ff, 65, 73, 75, 79, 103 f.
- Uhrskov(gaard), 8, 10 ff, 26, 51, 65, 76, 88 ff, 100, 104 f, 123.
- Uhrskovhus, 90 f, 106, 118, 126.
- Uldum, 64 f, 78, 85.
- Ullerød, 11.
- Ullur, Karl Peter, 14. — Thorvald, 11, 14.
- Ulriksdatter, Ane Kirstine, 10, 40, 42, 76. — Marie, 26.
- Utoft, K. K.; Lærereksamen fra Lyngby; frivillig med i 64; Lærer i Hvejsel 1866; oprettede her 1868 en Højskole, der fik god Tilslut-

- ning; 1872 tog han sin Afsked fra Skolen, nedlagde Hvejsel Højskole og købte Uldum Højskole, hvor han virkede, indtil han 1875 døde af Brystsyge, 44 Aar gammel, 53, 67, 78.
- Vallekilde, 58.
- Vartov, 43, 71.
- Vejen, 53.
- Vejle, 11, 13 ff, 18, 20, 23, 25, 33 ff, 38, 42, 49, 58 f, 62, 72, 93, 114. — Viborg Landevej, 8, 10, 27, 33.
- Vejstrup (Højskole), 62.
- Viborg, 20, 33 f.
- Vinding, 57 f.
- Vistesen, Anders, I, 10, 12, 31, 47. — Anders, II, (Anders Wiste Andersen), 11, 30, 47, 58, 105 f.
- Vium, 62.
- Vonge, 33, 36.
- Voss, Kaptajn, 66.
- Vrønding, 85.
- Weiersøe, S., Lærer, 22 f.
- Weiss, Doktor, 18.
- Westenholz, Etatsraad, Martrup, 53, 130.
- Wergeland, Henrik, 126.
- Ølholm, 21, 34, 86.
- Ørbæk, Læge, 16.
- Østergaarde, 51.
- Østerlund, Maren, 101. — Marie, 101.

TRYKFEJL

- Side 108, Linje 9 f. o. staar: Svenstrup var iøvrigt . . .
Læs: Svenstrup ¹⁷⁾ var iøvrigt.
- Side 114, Linje 9 f. n. staar: I. S. Christiansen . . . Læs:
I. C. Christiansen.

INDHOLD

	Side
Forord	5
En Gaard og en Slægt	8
Kristen Uhrskovs Erindringer	16
Blind Mand.....	79
Gift og hjemfaren.....	88
Rejsen endt.....	122
Noter	130
Navnefortegnelse	131

BILLEDER

	Side
Uhrskovgaard	13
Brudstykke af Kristen Uhrskovs Optegnelser	23
C. Kold.....	55
Eleverne paa Kolds Skole	57
Charlotte Uhrskov.....	65
Søren Uhrskov	66
Martin Uhrskov.....	67
N. F. S. Grundtvig	69
Kr. D. Konradsen	75
Kristen Uhrskov og »Thor«.....	81
Uhrskovhus, Tegning af V. Secher	91
Kristen Uhrskov, Hustru og Søn	95
Ulrik Uhrskov	103
N. Kr. Laursen.....	113
I. C. Christiansen	115
Kristen Uhrskov fortæller, Tegn. af Jens R. Hedegaard	117
Kirsten Uhrskov	119
I Kristen og Kirsten Uhrskovs Stue	123